

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 27 februari justerades.

§ 2 Meddelande om parentation

Tredje vice talmannen meddelade att *onsdagen den 20 mars kl. 16.00* skulle parentation hållas för att hedra minnet av riksdagsledamoten Sven-Olof Sällström.

§ 3 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 21 mars kl. 14.00*.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:591

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:591 Benämningen på Taiwan i svensk folkbokföring

av Mathias Tegnér (S)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 29 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 15 mars 2024

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:607 Västsahara
av Lotta Johnsson Fornarve (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 april 2024.

Skälet till dröjsmål beror på resor.

Stockholm den 15 mars 2024

Utrikesdepartementet

Tobias Billström (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Näringsutskottets utlåtande

2023/24:NU16 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till förordning om att underlätta gränsöverskridande lösningar

Trafikutskottets betänkanden

2023/24:TU10 En telesamverkansgrupp för fredstida kriser och höjd beredskap

2023/24:TU11 Genomförande av ändrade EU-regler om avgifter på väg

2023/24:TU9 Yrkestrafik och taxi

Konstitutionsutskottets betänkande och utlåtande

2023/24:KU9 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor

2023/24:KU19 Rapport om subsidiaritet och proportionalitet och om förbindelserna med de nationella parlamenten

Finansutskottets betänkande

2023/24:FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering

Civilutskottets betänkanden

2023/24:CU12 Fastighetsrätt

2023/24:CU17 Hyresrätt m.m.

Svar på
interpellationer

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:564 om register över hushållens tillgångar och skulder

Anf. 1 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Mathias Tegnér har frågat mig vilka skälen är till att jag och regeringen inte gick vidare med förslagen i SOU 2022:51 och om jag och regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag för att möjliggöra insamling av uppgifter om hushållens tillgångar.

Fram till 2007 tog Statistiska centralbyrån, SCB, fram individbaserad statistik över hushållens tillgångar och skulder. Den så kallade förmögenhetsstatistiken vilade på de kontrolluppgifter som lämnades till Skatteverket inom ramen för den numera avskaffade förmögenhetsbeskattningen.

I betänkandet *En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder* (SOU 2022:51) föreslås att SCB på nytt ska ta fram individbaserad statistik över hushållens tillgångar och skulder. Det uttalade syftet med förslaget är att bredda beslutsunderlaget för olika myndigheter, till exempel Finansinspektionen inom ramen för makrotillsynen och Sveriges riksbank inom ramen för penningpolitiken.

Betänkandet har remissbehandlats, och flera remissinstanser – framför allt branschorganisationer på finansmarknadsområdet – är kritiska till förslaget.

En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder väcker flera frågor som kräver noggranna överväganden till exempel i fråga om skyddet för den personliga integriteten. En nyordning behöver också förhålla sig till andra förslag på området.

Hushållens skulder har under en lång tid ökat, och regeringen ser allvarigt på riskerna som är förknippade med detta. Regeringen har nyligen tillsatt en kommitté som ska utvärdera hur dessa åtgärder har fungerat hittills och hur de kan utformas framöver för att hantera makroekonomiska risker och konsumentskydd på ett ändamålsenligt sätt (dir. 2023:53).

Sammanfattningsvis är betänkandet *En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder* föremål för beredning i Finansdepartementet.

Anf. 2 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Hushållens skuldsättning har ökat avsevärt sedan 2010-talet, och frågan om hushållens tillgångar och skulder har nu återaktualiserats i den offentliga debatten. Flera viktiga institutioner har krävt att ett förmögenhetsregister ska upprättas.

”Sverige famlar i blindo om storleken på förmögenheter” är rubriken på en debattartikel från Finanspolitiska rådet på DN Debatt den 20 februari i år. I denna artikel sällar sig Finanspolitiska rådet till Riksbanken, Riksgälden, Finansinspektionen och andra viktiga institutioner och konstaterar att det finns ”en gapande kunskapslucka när det gäller svenskarnas förmögenheter”. Man fortsätter: ”Därför måste vi skaffa oss en heltäckande statistik över hushållens tillgångar och skulder.”

Som statsrådet vet beslutade en majoritet i finansutskottet i oktober 2019 att tillkännage för den dåvarande regeringen att den skulle tillsätta en utredning på detta område. Det utmynnade i den utredning som statsrådet refererade till, *En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder*, SOU 2022:51.

Utredningen lämnade redan under 2022 ett antal förslag med möjlighet till ikraftträdande den 1 januari 2024. Så har uppenbarligen inte skett. Detta är mycket beklagligt, för precis som Finanspolitiska rådet konstaterar finns det en gapande kunskapslucka. Men trots det faktum att denna kunskapslucka kan skapa osäkerheter som eventuellt påverkar räntorna uppåt verkar regeringen inte vilja agera i frågan.

För mig är det väldigt svårt att förstå varför regeringen inte lyssnar på sin expertmyndighet och andra på området blytunga institutioner som Finanspolitiska rådet, Riksbanken, Riksgälden, Ekonomistyrningsverket och Finansinspektionen.

Utifrån ovanstående blir mina frågor till statsrådet Niklas Wykman följande: Vilka är skälen till att statsrådet och regeringen inte har gått vidare med förslagen i SOU 2022:51? Avser statsrådet och regeringen att återkomma till riksdagen med förslag för att möjliggöra insamling av uppgifter om hushållens tillgångar och skulder?

Anf. 3 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Först och främst: Sverige ska säkra den finansiella stabiliteten. Vi ska säkra trygga villkor för svenska hushåll och svenska konsumenter. För att göra det ska regering, riksdag och våra myndigheter ha bra beslutsunderlag så att vi kan fatta bra beslut som grundar sig i fakta och tillgänglig information. Det är en för mig och regeringen självklar utgångspunkt. Det är mycket viktigt för Sverige att det är så, och den här regeringen kommer alltid att verka i den riktningen.

Jag fick en fråga häromdagen: Varför är Socialdemokraterna så entusiastiska inför ett statligt register över detta? De var ju helt fine med att det tappades kontroll över folkbokföring och annat under den tid de satt i regeringen. Men just när det gäller detta vill man gå väldigt snabbt fram. Var tror du att det beror på?

Det var frågan. Svaret är att det till exempel kan ha med skatter att göra. När Magdalena Andersson skulle bli partiledare släppte hon en rapport som innehöll en rad olika förslag på nya skatter, många av dem som under olika namn och i olika skepnader har skadat Sverige genom åren, till exempel förmögenhetsskatten som ledde till stor press utåt på entreprenörskap och sänkning av löner. I debatten och från experter som har uttalat sig om detta har vi också hört att ett sådant här register skulle vara väldigt väl avvägt och bra för att införa en fastighetsskatt, till exempel – finns det en sådan dimension?

Den här regeringen är väldigt tydlig med att vi inte ska återinföra fastighetsskatten. Vi ska heller inte bygga upp en infrastruktur för den typ av förmögenhetsskatt som historiskt sett har skadat svenska löner, svenska löntagare och svenskt företagande.

Med det sagt får man fundera på hur vi kan skaffa oss ett så bra dataunderlag som möjligt. Interpellanten kanske har ett svar på varför Riksbanken under tio år har avstått från att ta del av den data som finns till exempel från ECB. Man kan givetvis också fundera på andra metoder, till exempel stickprov, för att samla in tillräcklig och bra information på detta område.

En fråga som interpellanten blir lite grann skyldig svaret på är såklart om bra och tillräckliga beslutsunderlag är liktydigt med att man måste veta allt om alla alltid. Är det samma sak? För att ha en god och tillräcklig uppfattning på policynivå, och då pratar vi framför allt givetvis om blankolån och det som ofta refereras till som likvida buffertar och hur motståndskraftiga hushållen är, behöver man då veta allt om alla alltid?

Om man vill ta in skatt behöver man såklart veta det. Vill man ha förmögenhetsskatt och fastighetsskatt måste man veta allt om alla alltid. Men måste man veta allt på individnivå för att fatta andra typer av beslut?

Interpellanten talar passionerat för den här utredningen, men tycker ens en gång interpellanten själv att det är rimligt att samla in hur långt man har kört med sin bil varje år? Det är en av de 114, tror jag, variabler som man vill samla in i ett statligt superregister över alla människor.

Interpellanten kan kanske också svara på hur lämpligt det är, givet det cybersäkerhetsläge vi befinner oss i, att bygga upp ett sådant här superregister med flera miljarder datapunkter över alla svenska hushåll ens om man är frestad av tanken på att införa entreprenörskapsskatt, förmögenhetsskatt och fastighetsskatt. Är det rimligt att samla in miljarder datapunkter i ett superregister? Är det en avvägd åtgärd för att nå målen? Interpellanten är skyldig svenska folket ett svar på den frågan.

Anf. 4 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Jag var på väg att tacka statsrådet Wykman för svaret. Problemet, fru talman, är att statsrådet Wykman verkar ha missförstått 8 kap. riksdagsordningen, det kapitel som handlar just om interpellationer och frågor till statsråd.

En interpellation är ett instrument som är en del av riksdagens kontrollansvar när det gäller regeringen. Jag förstår att talmannen känner till det, och jag är övertygad om att Niklas Wykman också gör det. Detta är alltså ett instrument som riksdagen har för att ställa frågor till regeringen genom statsråden. Det är inte regeringens instrument för att ställa tusen frågor till riksdagen.

Jag har noterat att det inte är första gången som statsrådet Wykman leker tusen frågor i kammaren. Min kollega, riksdagsledamoten Eva Lindh, ställde en fråga till statsrådet förra året kopplat till bankernas övervinster. Om jag har räknat rätt ställde statsrådet Niklas Wykman 47 frågor till min kollega utan att svara på de frågor som ställdes. Samma sak var det när vi debatterade denna fråga i en interpellationsdebatt där Ingela Nylund Watz ställde liknande frågor till statsrådet.

Statsrådet har enligt 8 kap. 4 § två veckor på sig att svara. Den här interpellationen lämnades den 27 februari, och i dag har vi den 19 mars. Tre veckor har alltså förflutit. Det är inte första gången en interpellation besvaras sent, men nog borde statsrådet med en extra veckas betänketid kunna svara på frågan utan att leka tusen frågor.

Om bara statsrådet svarar på en enda av frågorna jag har ställt lovar jag att försöka svara på statsrådets frågor. Avser statsrådet och regeringen att återkomma till riksdagen med förslag för att möjliggöra insamling av uppgifter om hushållens tillgångar och skulder, enligt förslag från Riksbanken, Riksgälden, Finansinspektionen och Ekonomistyrningsverket?
(Applåder)

Anf. 5 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Först och främst utgår jag från att talmannen eller annan lämplig institution har upplyst riksdagens ledamöter om hur situationen kring interpellationssvar ser ut. För det andra har vi en beredningsprocess i Sverige för hur saker och ting hanteras. Slutet av mitt svar var: ”Sammanfattningsvis är betänkandet *En ny statistik över hushållens tillgångar*

och skulder föremål för beredning i Finansdepartementet.” Det framgår alltså tydligt att frågan bereds i Finansdepartementet.

När det kommer till frågan om hur vi ska föra statistik i Sverige och hur vi ska bekämpa överskuldsättning är det viktigt att veta att det finns två förslag. Det är interpellanten säkert medveten om. Det finns en diskussion kring skulder och skuldregister som bereds på Justitiedepartementet där det har inkommit remissvar. En rimlig sak är att kanske skaffa sig ett grepp kring skuldsidan och sedan fundera på hur man utifrån det ska arbeta vidare med tillgångssidan i ekonomin.

Är man väldigt ivrig och vill ha denna statistik till någonting som kanske har med finanspolitiken i övrigt att göra är det klart att man kan känna en brådska kring det. Annars, fru talman, är det viktigt att saker och ting blir ordentligt gjorda och blir ändamålsenligt utformade. Svaret på frågan är att beredning pågår i båda dessa delar – skuldsidan och tillgångssidan – i ekonomin.

När det kommer till att motverka skuldsidan i ekonomin behövs det självklart många olika typer av åtgärder. Det behövs givetvis information om skuldsidan, inte minst om blankolån. Det behövs också reformer för att motverka ökad skuldsättning. Regeringen har presenterat en sådan, men det bereds många fler sådana frågor med anledning av överskuldsettingsutredningen, som har lämnat en lång rad förslag på området när det gäller hur man ska kunna trycka tillbaka skuldsättningen rätt.

Möjligtvis är alla dessa motfrågor ett svar på den fråga jag fick. Varför gör man inte bara som forskarna vill och tar in all information? Varför gör man inte bara som Finansinspektionen eller Riksbanken vill? Jo, det är för att politiken har ett annat uppdrag.

Jag är den första att försvara alla myndigheter som efterfrågar statistik och kunskap. Själv har jag en bakgrund i forskarvärlden och förstår viljan från forskare att veta så mycket som möjligt om alla alltid. Det ligger i sakens natur för myndigheter också. Men vi – regeringen och ni i denna kammare – har att pröva detta mot andra frågor, och det var dessa frågor som ställdes tillbaka. Hur ser man på integriteten i förhållande till detta? Hur ser man på risken för att den här typen av data kommer i oriktiga händer? Hur ser man på kostnaden för att samla in och bevara all denna data i relation till nyttan den ger? Hur ser man på effektiviteten i detta?

Riksbankschefen sa ju att det inte skulle bli radikalt annorlunda utan att det påverkade på marginalen. Okej, då får man väga det mot den enorma inrapporteringen – 114 variabler tror jag att utredningen föreslog.

Om vi ska hitta en väg framåt för att få lämpliga beslutsunderlag är det såklart bäst om man är överens på ett ungefär. Det är då viktigt att definiera frågan som står mot detta: Ska det verkligen rapporteras in hur långt man har kört med sin bil varje år? Det är ju en av de variabler som föreslås ingå i detta. Är det en rimlig avvägning? Ska vi ha ett sådant statligt superregister med all den informationen om alla hushåll? Är nyttan av detta värt den administrativa bördan det innebär?

Det är detta som är den intellektuella prövningen för att man ska få så bra nytta som möjligt för skattepengarna och när det gäller olika intressen. Ytterst är det denna kammare som har att avväga det. Ska man ha ett stort statligt superregister med all information om alla? Då får man väga den nytta det kan innebära mot vilken potentiell skada som kan komma ur ett sådant register.

Anf. 6 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Statsrådet började med att prata om förslag från Socialdemokraterna från 2011. Låt mig då vara tydlig när det gäller vår politik: Ja, det är riktigt att vi socialdemokrater tycker att samhällets rikaste ska betala mer i skatt. Ja, vi menar att ökande ojämlikhet är ett problem. Ja, vi menar att det är oanständigt att en stor buss med världen rikaste personer äger lika mycket som halva jordens befolkning. Ja, vi ser precis som OECD, IMF och Världsbanken hur ojämlikheten i världen bryter sönder våra internationella handelssystem och hotar frihandeln som har tjänat oss väl. Ja, växande ojämlikhet är ett hot mot den svenska tillväxten och svenska företag. Ja, vi socialdemokrater är för en stor skattereform. Ja, vi menar att skatten på kapital behöver öka. Men nej, det är inte ett första steg mot en återinförd förmögenhetsskatt, och nej, vi är inte för fastighetsskatt.

Det finns faktiskt ingen koppling mellan statistik ihopsamlad av SCB och en förmögenhetsskatt, om det nu inte är så att statsrådet menar att om folk faktiskt visste hur orättvist Sverige var skulle svenskarna gå man ur huse och kräva en förmögenhetsskatt. Det verkar ju vara logiken när statsrådet resonerar.

Jag tänker att det är en extremt räddhågsen inställning, och jag tror inte att så är fallet. En statistik över hushållens tillgångar och skulder är inte ett första steg mot en förmögenhetsskatt. Liknande register finns redan i Norge, Danmark och Holland.

Under förra mandatperioden ställde sig också M, KD och L positiva till ett sådant här register genom ett tillkännagivande. Nu verkar det som om man har svängt. Kan det vara så att de som hävdar att det är SD som styr regeringen har rätt? Varför tvekar annars regeringen när tunga aktörer som Finanspolitiska rådet, Finansinspektionen och sist men inte minst Riksbanken förordar förslaget? Återigen: Kommer regeringen att lägga fram ett förslag om ett register över tillgångar och skulder? (Applåder)

Anf. 7 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Som jag redan har konstaterat pågår beredning av detta ärende. Det pågår även beredning på Justitiedepartementet när det gäller skuldsidan av ekonomin. Det gäller skuldregister och många andra förslag som kom i överskuldsettingsutredningen som är viktiga för att motverka att hushållen exponeras för att ta på sig skulder som de inte kan betala tillbaka. Det skapar djupa mänskliga problem och till slut eventuellt också problem för samhällsekonomin i stort att det fungerar på det sättet.

Min bedömning är att det är en klok ordning att börja där och sedan ta ett steg i taget och fundera vidare på hur man kan förbättra statistiken på tillgångssidan i Sverige. Man kan fråga sig varför vi inte tar del av den statistik som andra länder för. Det är exempel på en fråga för Riksbanken att svara på – inte för mig. Skulle det kunna förbättra? Kan man göra stickprovsurval där man kollar vissa datapunkter vid vissa tidpunkter i stället för att kolla alla alltid? Finns det en medelväg man kan gå där man inte gör detta attraktivt för tjuvar, banditer och kriminella eller stater som vill Sverige illa men ändå gör det så bra som möjligt för de myndigheter som har att fatta svåra ekonomiska beslut?

Prot. 2023/24:86

19 mars

Svar på
interpellationer

Fru talman! Mitt svar på frågan som ställs är därmed väldigt tydligt. Kanhända är det tråkigt, men det är så Sverige fungerar: De här frågorna bereds. Vi arbetar lugnt och metodiskt för att återställa ordning och trygghet och stabilitet i Sverige.

Arbetet pågår just nu framför allt på skuldsidan i ekonomin. Jag tycker att det är klokt att reda ut den delen först. Parallellt kan man arbeta vidare med hur man ska förbättra beslutsunderlag i alla andra delar också. Men att gå därifrån till slutsatsen att vi nu ska samla in 114 variabler och miljarder datapunkter över alla svenskar hela tiden är ett väldigt stort steg. Som jag ser det finns det många bra medelvägar att välja här för att förbättra beslutsunderlag och få så bra beslut som möjligt.

Jag tror att det är viktigt att komma ihåg alla som säger att det här påverkar på marginalen och att man mot det måste väga alla risker. Det är vårt ansvar i riksdag och i regering.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:507 om åtgärder för att minska antalet förlossningsskador

Anf. 8 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Sanne Lennström har frågat mig vilka politiska åtgärder jag avser att vidta för att minska risken för förlossningsskador.

Uppföljningar visar att vården har blivit mer kontinuerlig och kunskapsbaserad. De allra flesta kvinnor anger dessutom att de är nöjda med sin förlossning och den vård de har fått i samband med förlossningen.

Det finns samtidigt fortsatta utmaningar i förlossningsvården när det gäller tillgänglig, jämlik och personcentrerad vård. Ett exempel är de väsentliga skillnader i fråga om processer och resultat som finns mellan regioner och förlossningskliniker.

Hälsofrämjande, kunskapsbaserade och metodiska arbetssätt bör stödjas i arbetet för att stärka eftervården och vid förlossningsskador. Det är i nuläget alldeles för många kvinnor som går med komplikationer som kunde ha åtgärdats i ett tidigt skede. Det bör finnas tydliga remissvägar för fysiska och psykiska besvär efter förlossningen och goda förutsättningar för rehabilitering som förebygger fysiska besvär senare i livet.

Socialstyrelsen redovisade nyligen ett förslag till en nationell plan för förlossningsvården. Den föreslagna planen fokuserar på vården vid graviditet och förlossning och under tiden efter. En nationell plan för förlossningsvården är en del av regeringens ambition att skapa en mer jämlik, nära och patientsäker vård i hela landet. Förslaget bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

För 2024 avsätter regeringen 1,6 miljarder kronor för området förlossningsvård och kvinnors hälsa. Inom ramen för satsningen på förlossningsvård och kvinnors hälsa har staten ingått en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner som bland annat innebär att regionerna ska genomföra insatser för att vårdkedjan under graviditet och förlossning ska vara sammanhållen och samordnad med god personalkontinuitet. God personalkontinuitet ökar också förutsättningarna för att förebygga komplikationer under förlossningen.

På uppdrag av regeringen har Socialstyrelsen även publicerat nationella riktlinjer för förlossningsvården. I de nationella riktlinjerna beskrivs bland annat att nyförlösta med misstänkta förlossningsbristningar bör undersökas av två utförare. Då upptäcks betydligt fler bristningar, och lidandet på grund av obehandlade bristningar kan minska.

Med det vill jag tacka Sanne Lennström för frågan. Jag ser fram emot debatten.

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 9 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet så mycket för svaret och för dagens debatt, där jag hoppas att vi tillsammans kan belysa lite olika aspekter av förlossningsskador och vad som kan göras för att minska dessa.

Från 2016 till 2020 drabbades nästan 13 000 kvinnor av den allvarligaste formen av bristningsskador vid förlossning. Hur stor risken är beror till stor del på var kvinnan bor, alltså i vilken region. Stockholm och Sörmland har störst problem. Där drabbas dubbelt så många som i Gävleborg, som anses vara bäst på att undvika allvarliga bristningsskador. De skillnaderna kvarstår när man justerar för kvinnors ålder, hur många barn de fött tidigare och så vidare.

Enligt forskning kan skillnaderna bero på olika rutiner och arbetssätt men också hur stressad personalen är. Sveriges sjukvård står inför en allvarlig sjukvårdskris, och den krisen kommer knappast att förbättra situationen för alla de kvinnor står inför en stundande förlossning. Nedskärningar, hot om varsel och färre kollegor kommer garanterat inte att göra personalen mindre stressad. Min kollega Anna Vikström kommer att gå in på detta lite djupare.

Jag kommer att uppehålla mig vid en potentiell lösning som skulle kunna minska antalet förlossningsskador i hela landet.

I december 2017 mottog den dåvarande regeringen slutbetänkandet från Utredningen om en modern föräldraförsäkring. I betänkandet presenterades reformer som bättre anpassar föräldraförsäkringen till dagens samhälle.

En faktor som lyfts fram och som bör ses som särskilt viktig i dagens debatt är den så kallade snabbhetspremien i föräldraförsäkringen. Snabbhetspremien, som infördes 1986, gör det möjligt för kvinnor som blir gravida igen inom ett år och nio månader att behålla samma nivåersättning som med första barnet. Ersättningen blir därmed inte påverkad för den som väljer att gå ned i arbetstimmar mellan barnen.

Som vi i den här kammaren vet är lagstiftning normerande. Snabbhetspremiens reform är inget undantag, så införandet av den påverkade naturligtvis familjebildningen. Snabbhetspremien kom att få stor betydelse för i vilken takt familjer skaffar barn och för kvinnors närvaro på arbetsmarknaden. Studier visar nämligen att efter reformens genomförande ökade barntätheten markant.

IFAU, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, visade i en rapport från 2014 att kvinnor som får barn tätt riskerar att få minskad inkomst på sikt, för när barn skaffas så pass tätt minskar kvinnornas arbetskraftsdeltagande men också deras arbetslivserfarenhet. Institutet har också visat att det kan gå sämre i skolan för barn som fått syskon tätt inpå.

Nu kommer vi till förlossningsskadorna. Kritik mot snabbhetspremien har nämligen väckts av exempelvis läkare och barnmorskor, som menar att kvinnans kropp får för lite tid för återhämtning och att det har inneburit ökade risker vid graviditet och ett ökat antal skador som en följd av förlossningar.

Det finns risker med för täta födelseintervall. Risken för att barnet föds för tidigt eller har för låg födelsevikt och risken för en svår förlossning ökar om kvinnan blir gravid inom 18 månader från det första barnets födelse.

WHO rekommenderar att födelseintervallet, det vill säga tiden från det första barnets födelse till dess att kvinnan blir gravid på nytt, är 24 månader och att intervall kortare än 18 månader ska undvikas.

Snabbhetspremien i dess nuvarande form har stor betydelse för kvinnors närvaro på arbetsmarknaden och för kvinnors inkomst över tid, för förlossningsskador och för barns utbildning.

Min fråga till statsrådet är därför denna: Är det inte dags att regeringen avskaffar snabbhetspremien, som skapar incitament för hög barntäthet och därmed ökar risken för förlossningsskador?

(Applåder)

Anf. 10 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på Sanne Lennströms interpellation!

Sanne Lennström lyfter fram ett perspektiv på den här frågan som inte debatteras så ofta, vilket är bra. Jag inriktar mig mer på vården och vårdens förutsättningar.

Vi har sett framsteg i att förebygga och åtgärda förlossningsbristningar, men det finns mer att göra. Allvarliga bristningar i bäckenbotten i samband med förlossning är inte bara fysiskt och psykiskt traumatiska för den födande kvinnan, utan de utgör även en betydande kostnad för vården och samhället som helhet.

Sjukvårdsministern talar om satsningar på förlossningsvården och kvinnors hälsa. Ja, både tidigare och nuvarande regeringar har investerat i förlossningsvården och kvinnors hälsa.

Redan 2015 gjordes stora satsningar av den S-ledda regeringen för att förbättra kvinnors hälsa i samband med förlossning. Mellan 2015 och 2022 tilldelades regionerna 8,3 miljarder kronor för att stärka förlossningsvården, och viktiga uppdrag att undersöka hur komplikationer och skador kan minskas gavs till Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.

Enligt data från Socialstyrelsen har andelen allvarliga bristningar, grad 3 och 4, minskat i hela landet fram till 2018 och därefter legat stabil på 2,6 procent. Detta är ett tecken på att de förebyggande insatserna har gett resultat.

Det är dock viktigt att notera att det fortfarande finns omotiverade skillnader i vården före, under och efter graviditet och att detta även omfattar allvarliga bristningar. Dessa skillnader, som framför allt påverkar lågutbildade kvinnor och kvinnor födda utanför Europa, måste adresseras genom riktade åtgärder för att säkerställa en jämlik vård för alla kvinnor oavsett bakgrund.

Det är positivt att den nuvarande regeringen har fortsatt satsningarna på kvinnohälsa och förlossningsvård, om än med något lägre statsbidrag som inte räknats upp för inflation. Dessvärre påverkas vården generellt av en pressad bemanningssituation och en alltmer ansträngd ekonomisk situation, i den nuvarande sjukvårdskrisens spår. Detta gäller även kvinnovården.

Inspektionen för vård och omsorg lyfter att en pressad bemanningssituation kan medföra en högre arbetsbelastning för den personal som tjänstgör, vilket kan öka risken för patientskador. Det är ganska självklart.

Risken för personalneddragningar och brist på tid för kompetensutveckling är reella hot även mot kvaliteten på förlossningsvården. De allra flesta regioner har stora underskott. Vi ser redan exempel på konsekvenser inom förlossningsvården i olika regioner, med personalneddragningar.

Ministern kan inte bara förlita sig på de riktade statsbidragen till förlossningsvården i denna situation. Här behövs betydligt större insatser från regeringen, utöver de 6 miljarder som har aviserats.
(Applåder)

Anf. 11 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, interpellanten och Anna Vikström, för den här diskussionen!

Låt mig börja med att konstatera att det då och då sker svängningar i födelsetalen. Detta sker alltid, men vi bör ha det under uppsikt. Om födelsetalen går ned för mycket kommer vi nämligen att ha problem i vårt land.

Just nu är det viktigt att titta på hela spektrumet. Vad är det som gör att man vill försöka få barn tillsammans och uppföstra dem? Socialförsäkringen är förstås en jätteviktig del i det arbetet. Men i interpellantens fråga nämns inte socialförsäkringen med ett ord; då hade säkert ansvarig minister varit här. Jag är dessvärre förhindrad att svara på frågor om socialförsäkringen. Jag hoppas att interpellanten återkommer, för frågan är synnerligen intressant – även kopplat till födelsetalen, tror jag, när vi tittar på helheten.

Vi vet att även parametrar som hur socialförsäkringen är utformad liksom förskolan och det stöd man kan få är viktiga när det gäller familjers möjlighet att skaffa barn och bör finnas med i det arbete som gäller detta. Jag hoppas alltså att interpellantens frågor om de delar som gäller socialförsäkringen återkommer. Jag förutsätter att fru talmannen instämmer i att socialförsäkringen tyvärr inte ingår i mitt ansvar.

Jag går gärna vidare med diskussionen om ojämlik vård, för det är vårt stora problem. Vi kan generellt se, vilket jag också nämnde, att de flesta kvinnor upplever att de får väldigt god vård. Det ska vi komma ihåg, samtidigt som vi nu berättar om de problem och brister som finns.

Men det är ojämlikt. Även om vi har god kunskap om vikten av att förebygga exempelvis bristningar, även av grad 1 och 2, görs detta inte tillräckligt ofta. Många kvinnor lever med en känsla av att man får ta detta eftersom man fött barn. Men så är det inte. Vi behöver tidigt uppmärksamma riskerna för bristningar av alla grader och också se till att vi arbetar med detta. Det är därför det i det senaste som kom från Socialstyrelsen framgår att ett sätt är att två barnmorskor är med och bedömer situationen – för att säkerställa högsta kvalitet och att man faktiskt gör en riktig bedömning.

Jag tror att alla instämmer i att det vore helt rätt att öka barnmorskebemanningen och få säkrare förlossningar och säkrare bedömningar. Men då kommer vi till den fråga som Anna Vikström lyfter: kompetensbristen. Vi har inte tillräckligt med barnmorskor, av flera skäl.

Ett skäl är att många av dem som arbetar i dag bedömer att arbetsmiljön är så dålig att de väljer att arbeta deltid för att de inte orkar arbeta heltid. Om alla barnmorskor som i dag jobbar deltid gick upp på heltid skulle vi över en natt ha 800 fler heltidstjänster. En stor kader av barnmorskor bedömer alltså att de har för dålig arbetsmiljö för att kunna arbeta heltid.

Ett annat skäl är det faktum att man lämnar vården. Den som går in på Platsbanken ser att det finns många lediga tjänster för såväl barnmorskor som sjuksköterskor. Regionerna söker barnmorskor och sjuksköterskor men får inte fatt i dem.

Jag säger detta samtidigt som jag är fullständigt medveten om den ekonomiska kris som regionerna genomgår till följd av inflationen och det pensionsavtal man har ingått. Men det finns många lediga tjänster. Jag är glad över att regionerna sett ett tydligt behov av sjuksköterskor och barnmorskor, för det är dem vi behöver fylla på med för att få en vård som fungerar – men också en eftervård, där även fysioterapeuter och arbetsterapeuter behövs, för att vi ska kunna säkerställa att hela förloppet, före, under och efter en graviditet, fungerar väl för kvinnan.

Så för att komma tillbaka till interpellanten och Anna Vikström: Det finns väldigt mycket mer att göra i hela systemet, inom sjukvården men säkerligen också på olika sätt inom socialförsäkringssystemet. Vi behöver säkerställa att barnmorskor och sjuksköterskor vill arbeta i vården och att de har en bättre arbetsmiljö. Då kan vi minska risken för förlossningsskador så att varje kvinna som söker vård får den bästa vården.

Anf. 12 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Tack återigen, statsrådet, för svaret! Jag misstänkte att statsrådet skulle fråga varför frågan om snabbhetspremien skulle gå till henne och inte till statsrådet Tenje, exempelvis, eftersom den rör socialförsäkringen. Det finns ett antal anledningar till detta.

Till att börja med är ju regeringen kollektivt ansvarig för all politik även om ni har era egna ansvarsområden. Snabbhetspremien har enligt forskning och utredningar påverkan på förlossningsskador och på kvinnors kroppar och hälsa, vilket ligger inom statsrådets beredningsområde. Ledamoten Annika Hirvonen från Miljöpartiet har dessutom redan haft en interpellationsdebatt om snabbhetspremien med statsrådet Tenje, som inte gav några svar. Jag ansåg det därför inte nödvändigt att ha en till sådan debatt utan tänkte att jag skulle prova med ett annat statsråd och hoppas på lite mer diskussion och svar.

Med detta sagt är det naturligtvis inte politikens uppgift att avgöra exakt när människor ska skaffa barn, och hur många. Men från politikens sida måste man fundera över om man ekonomiskt ska uppmuntra till ett tätt barnafödande när detta tydligt får effekter för kvinnors ekonomi och hälsa.

Eftersom jag inte fick något tydligt svar om regeringens ambitioner när det gäller att inom kort avskaffa snabbhetspremien undrar jag naturligtvis om statsrådet ser några hinder för att genomföra detta. Jag gjorde därför lite efterforskningar kring vad regeringsunderlaget har för åsikter i frågan.

”Snabbhetspremien hotar både kvinnors hälsa och ekonomiska frihet, därför bör den avskaffas.” Detta skrev Liberala Kvinnor i Gefle Dagblad nyligen i en debattartikel.

Moderatkvinnorna skriver på sin hemsida: ”Ta bort snabbhetspremien i föräldraförsäkringen. Då snabbhetspremien leder till ett mindre jämställt uttag av betald föräldraledighet skulle ett borttagande av denna premie bidra till att kvinnor är borta en kortare tid från arbetsmarknaden och därmed till högre inkomst och pension.”

Sverigedemokraterna föreslår att man ska reformera systemet.

Vad Kristdemokraternas åsikt är hoppas jag att statsrådet kan redogöra för. Jag hoppas att statsrådet även kan kommentera om några förslag om snabbhetspremien bereds i Regeringskansliet.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Som både interpellanten och statsrådet är medvetna om är interpellationer till för granskning av statsrådets tjänsteutövning; denna interpellationsdebatt gäller alltså de uppdrag som statsrådet förfogar över. Detta har statsrådet också kommenterat.)

Anf. 13 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Allvarliga bristningar vid förlossning kan och ska förebyggas. Om de uppstår ska det ställas en snabb och korrekt diagnos, och det ska ges adekvat behandling samt långsiktig uppföljning av läkning och funktion.

Mycket har gjorts för att förbättra vården inom detta område, till exempel genom tillämpning av ny forskning. Mer behöver dock göras, inte minst när det gäller eftervården. En pressad bemanningssituation för barnmorskor och ekonomiska utmaningar i vården kan påverka vården negativt. I den sjukvårdskris som nu råder finns det risk för personalneddragningar och minskad kompetensutveckling, något som är väldigt viktigt i detta sammanhang. Därmed finns risk för att kvalitetsförbättringar stannar upp. Det vore mycket olyckligt då antalet allvarliga bristningar riskerar att öka igen och konsekvenserna för de kvinnor som drabbas kan vara allvarliga.

Ministern talar om nya riktlinjer och planer. Det är verkligen positivt med mer kunskapsstöd och så vidare, men det finns också en risk för att ökade statliga krav som inte åtföljs av resurser blir svåra att genomföra för regioner och personal i den sjukvårdskris som råder. Det krävs både kunskap och en budget för att förbättra och upprätthålla den vård som behövs på det här området.

Anf. 14 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamöterna, för diskussionen! Jag är förhindrad att uttala mig om socialförsäkringen eftersom det inte är mitt område. Hade ledamöterna skrivit en rad om det i interpellationen hade vi kunnat förbereda ett svar, och så hade Regeringskansliet ändå avgjort vilken minister som skulle vara. Tyvärr fungerar det inte att ha underförstådda frågor, utan man måste som interpellant skriva vad man vill ställa frågor om, så får Regeringskansliet avgöra vilken minister som ska svara. Jag kan tyvärr alltså inte ge ett enda svar i de delar som berör socialförsäkringen.

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

Jag ansvarar inte heller för mitt partis socialförsäkringspolitik, så jag kan inte svara i den delen heller. Jag tror att ledamoten redan vet att jag inte har arbetat med de frågorna.

Men låt mig komma tillbaka till det som är huvudfrågan i interpellationen och som också Anna Vikström tar upp, nämligen hur vi går från riktlinjer till att det blir genomfört. Riksrevisionen har följt upp varenda satsning som regeringen har gjort på detta område, men det har inte gett effekt. Hur många miljarder vi än har gett, oavsett politisk färg på regeringen, har det inte gett effekt.

Vi behöver fundera på hur det funkar när man kommer med nationella riktlinjer och ger pengar – hur blir det i praktiken? Därför har jag initierat ett arbete tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner. Jag hoppas att vi kan gå i mål den här veckan och presentera hur det ser ut. Men vi behöver komma vidare i implementering och skilja mellan sådan kunskapsstyrning som inte är vägledande utan bara råd och sådan kunskapsstyrning som är vägledande och som vi måste följa. Det måste klart framgå.

Detta är ett arbete som man från Sveriges Kommuner och Regioners och från regeringens sida åtminstone hittills har uppfattat att man behöver hjälpas åt med. Staten behöver se till att den kunskapsstyrning vi har är rak och tydlig, men det ska inte vara massvis, utan den ska gå att använda i praktiken. Från regionernas sida måste man se till att inte fylla på med ännu mer kunskapsstyrning, så att folk inte vet vilken som gäller. Här måste vi gå i takt på ett bättre sätt och se till att vi har en kunskapsstyrning som är möjlig att implementera och att man vet vilka riktlinjer som ska följas, och de måste kunna följas upp. Så är det inte i dag.

Jag hoppas den här veckan kunna återkomma med ett besked om att vi kan ta oss vidare i den här frågan. Jag tror nämligen inte att vi har brist på riktlinjer, utan vi har brist på genomförande och implementering. Det handlar om att se till att kvinnor faktiskt får den vård de behöver.

Den kanske viktigaste delen i mitt arbete framöver är alltså att se till att vi går från att ha en klok nationell riktlinje till att se till att det blir genomfört och följa upp hur det fungerar i praktiken.

Jag tror också att många barnmorskor skulle vilja kunna följa en födande kvinna under längre tid och ha kontinuitet i detta. Det ger ju också en tillfredsställelse i arbetet att man kan följa upp det och se att det ger effekt. Vi vet från större delen av vården att kontinuitet är bra för patienten, för kvaliteten och för patientsäkerheten, och det är också bra för ekonomin. Ju bättre kontinuitet, desto mindre blir behovet av vård i det långa loppet.

Just förlossningsskador är ett tydligt exempel på detta. Ger man inte vård i tid tvingas kvinnorna att återkomma, ibland livslångt, för de skador som blir konsekvensen. Det är alltså rakt av oekonomiskt att inte ge vård i rätt tid. Det handlar om att minska lidande, att möjliggöra ett normalt samliv och om att patienten ska kunna leva ett normalt gott liv, men det är också viktigt för ekonomin.

Det finns alltså alla skäl i världen att se till att de riktlinjer vi har efterföljs och implementeras, så att vi kan följa upp om de är bra eller inte. När vi kommer med nationella riktlinjer som inte genomförs vet vi ju inte vilken effekt de har.

Mitt arbete kommer alltså att koncentreras på att se till att detta blir genomfört och prövat, och så drar vi slutsatser gemensamt efter det. Förlossningsvården och kvinnors hälsa är ett prioriterat område. Jag är glad över att det har varit så i många år tidigare, och den här regeringen fortsätter satsningen. Men det räcker inte med bara pengar eller riktlinjer – det måste också genomföras. Det kommer att vara min prioritering.

Anf. 15 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis tacka statsrådet för dagens debatt och för samsynen när det gäller att detta är väldigt viktiga frågor som jag hoppas att vi tillsammans kan gå vidare med och hitta lösningar på, så att fler kvinnor slipper lida i framtiden. Jag vill också skicka med förhoppningen att det inte ska vara vattentäta skott mellan de olika statsrådets beredningsområden. Jag förstår naturligtvis att statsrådet inte kan svara på alla frågor här i dag, men jag hoppas att man tillsammans kan hitta en lösning på dem.

Anf. 16 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är inga vattentäta skott i Regeringskansliet. Alla ärenden cirkuleras i beredning mellan alla departement, så det är inga problem. Men om frågan inte finns med i interpellationen från början är det svårt, för interpellationssvaret kan inte anknyta till något som inte står där. Det är nödvändigt att ledamoten själv förtydligar vilken fråga som ställs.

Som minister har man ett uppdrag och ett förordnande. Mitt ansvar är hälso- och sjukvården, läkemedel och apotek. Jag återkommer gärna i de delarna. Framför allt är jag glad över att det finns ett sådant engagemang i riksdagen för kvinnors hälsa och för förlossningsfrågor. Detta är det nödvändigt att vi fortsätter med oavsett hur regeringsbildningen ser ut. Vi har så länge velat göra detta bättre, men ändå är det så många kvinnor som behöver en bättre vård. Vi behöver hjälpas åt på alla sätt. Varmt tack för engagemanget! Låt oss fortsätta arbetet!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:510 om en förbättrad klimakterievård

Anf. 17 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Lars Mejern Larsson har frågat mig hur jag kan arbeta för en förbättrad klimakterievård i Sverige.

Jag har i svar på tidigare frågor från Lars Mejern Larsson (svar på skriftlig fråga 2023/24:319 och svar på skriftlig fråga 2023/24:539) framhållit är det angeläget att hälso- och sjukvård för tillstånd och sjukdomar som främst drabbar flickor och kvinnor förbättras för att säkerställa en jämlik vård.

Vård för klimakteriebesvär är en viktig fråga som också omfattas av Tidöavtalet, och regeringen genomför satsningar på detta område genom uppdrag, vilket jag har nämnt i mina tidigare svar. Jag nämnde att regeringen bland annat har gett Socialstyrelsen ett uppdrag att genomföra insat-

ser för en jämlik hälso- och sjukvård med fokus på sjukdomar som främst drabbar kvinnor och flickor. Jag lyfte också fram att Statens beredning för medicinsk och social utvärdering har fått ett uppdrag att ta fram kunskapsunderlag inom området kvinnohälsa. Vidare pekade jag på att Folkhälsomyndigheten har fått ett uppdrag att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inom ramen för satsningen på förlossningsvård och kvinnors hälsa. Arbetet ska bland annat fokusera på klimakteriets påverkan på kvinnors fysiska, psykiska och sexuella hälsa och utgå från en vetenskaplig grund. Uppdraget pågår, och vi inväntar redovisningar av dem.

Jag har i mina tidigare svar även nämnt att regeringen för 2024 avsätter 1,6 miljarder kronor för området förlossningsvård och kvinnors hälsa. Inom ramen för satsningen på förlossningsvård och kvinnors hälsa har staten ingått överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner som bland annat innebär att regionerna ska genomföra insatser för att utveckla och anpassa vården för flickors och kvinnors behov.

Med det vill jag tacka Lars Mejern Larsson för frågan och ser fram emot debatten.

Anf. 18 LARS MEJERN LARSSON (S):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet för svaret.

I skuggan av tystnaden ligger ett område som alltför länge har omgärdats av tabu och förbiseende, trots att det berör hälften av befolkningen på ett djupt, personligt och smärtsamt sätt. Jag talar om klimakteriet, en resa som varje kvinna förr eller senare påbörjar. Det är en resa som inte bara är en naturlig del av livets cykel utan också kan medföra djup förändring i fysisk, psykisk och sexuell hälsa.

Klimakteriet är ett vitt begrepp och ganska vagt för många. Vallningar är något de flesta kan pressa fram om man frågar dem vad de vet och kan om klimakteriet, men okunskapen är stor generellt. Det har inte pratats tillräckligt och informerats särskilt mycket om klimakteriet. Detta behöver det bli en ändring på.

Många lever nog fortfarande i tron att kvinnor i klimakteriet är i 60–70-årsåldern, vilket förvisso kan stämma, men sanningen är att den omställning som klimakteriet innebär påbörjas långt tidigare än så, för vissa redan i 40-årsåldern. Man är då mitt i livet, och många kvinnor drabbas av ganska jobbiga besvär. Utöver vallningar och svettningar är det vanligt med ledvärk, muskelvärk, sömnbesvär, oro, ångest, psykiska besvär, humörsvingningar, minnesproblem, torra slemhinnor och inte minst nedsatt eller försvunnen sexlust.

Perioden för hela omställningen kan pågå i upp till tio år. Förändringen kan börja långt före sista menstruationen.

Att drabbas av nedsatt sexlust eller nedsatt möjlighet till ett bra sexliv, i värsta fall resten av livet, är att bli berövad en del av livskvaliteten. I samband med att östrogennivån sjunker kan den sexuella tändningen ta längre tid än vanligt. Tankar på sex minskar, och känslan av orgasm förändras. Torra slemhinnor finns det hjälp mot, men minskad lust är det svårare att få hjälp med för kvinnor i Sverige i dag.

Många kvinnor vittnar om att de inte tas på allvar när de söker vård för sina symtom. Ofta får de höra att de är utmattade eller att de är deprimerade. Sällan görs kopplingen att klimakteriet kan vara orsaken. De blir

hemskickade med ett recept på antidepressivt läkemedel, som sedan inte hjälper.

Sverige har legat efter när det gäller att arbeta för att förbättra behandlingen av klimakterierelaterade besvär. Risken med det är att kvinnor inte känner sig lyssnade på och att de då söker hjälp i andra länder eller, ännu värre, hos oseriösa aktörer på nätet.

Fru talman! Det är dags att vi höjer kunskapsnivån bland läkare och gynekologer i fråga om klimakterierelaterade besvär och om hur dessa besvär kan behandlas effektivt. Det behövs också ökad kunskap om olika läkemedels effekter och betydelser.

Den sexuella lusten varierar från person till person. Men har alla samma tillgång till hormonbehandling, som kan påverka den sexuella hälsan?

Fru talman! Jag undrar vilka åtgärder statsrådet planerar för att bryta det tabu som omger kvinnors sexuella hälsa under klimakteriet samt för att säkerställa att adekvat och jämlik vård är tillgänglig för alla kvinnor oavsett var i landet de befinner sig.

(Applåder)

Anf. 19 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för interpellationen och för det som ledamoten sa! Jag tror att ledamoten själv bidrar till att ta bort tabut. Andra ledamöter från riksdagen har tidigare gjort det – jag har haft flera interpellationsdebatter i denna fråga. Jag tror att det bidrar till att minska det tabu eller det stigma som finns kring frågorna. Varmt tack för att ledamoten och andra kollegor gör detta!

Om vi vågar berätta vad klimakteriet är och vilka konsekvenser det får är det, tror jag, större chans att kvinnor vågar söka vård. Precis som jag nämnde i den förra interpellationsdebatten berättar många att de tror att detta är något man får ta för att man är kvinna. Detta är kanske inte kopplat till förlossning, men även i detta fall tror många att det är så: att det hör ihop med att vara kvinna att lida av klimakteriet och må dåligt. Men det är inte alls så. Det finns vård och behandling att få. Det finns ofta ganska mycket inom fysioterapin, där man också kan få hjälp. Vården har möjlighet att erbjuda adekvat hjälp.

Men då måste vården, precis som ledamoten lyfter, vara inlyssnande. Vi vet att det är bättre ju mer vi kan bygga upp en primärvård med kontinuitet. Det handlar om den fasta läkarkontakten och att det är samma person så att man kan bygga en relation och lära känna varandra. Då kommer det förmodligen att vara lättare att berätta om detta. Det kommer också att vara lättare att ge den bästa vården när man vet personens hela situation.

Är det hela tiden nya personer som man möter är det risk att det blir precis så som ledamoten lyfter. Man får fel diagnos. Man hamnar fel i bedömningen. En utbyggd primärvård tror jag alltså är en viktig del av detta.

Också kvinnohälsovården måste byggas ut, så att man har de specialistkunskaper som krävs för att bistå i arbetet. Det är därför såväl denna som tidigare regeringar har satsat starkt på kvinnohälsa. Det är därför som detta finns med i Tidöavtalet, och det är därför vi har gett dessa uppdrag och särskilda pengar för det.

Vi tror att vi behöver prata om detta, ge uppdrag och förbättra kunskapsunderlaget. Vi får ett svar från myndigheter längre fram i år. Men det

handlar också om att se till att vi just samtalar om att detta är något som händer och att det finns vård att få. Du behöver inte gå med besvär. Du behöver inte lida. Det finns hjälp att få från det offentliga, från hälso- och sjukvården.

Jag är väldigt glad över att ledamoten är engagerad och lyfter frågan. Jag hoppas att vi, när vi så småningom får de kunskapsunderlag som regeringen har beställt, kan hitta former för att säkerställa att detta implementeras i hela landet, så att det inte beror på var man bor vilken vård man får.

Tidigare i dag samtalade jag kort med sjukvårdsdirektören i Norrbotten. Bor man i Norrbotten är det verkligen inte möjligt att få all den vård man borde få på grund av att det är kompetensbrist. Man har inte den kompetensförsörjning man önskar inom vare sig sjukvård, tandvård eller andra delar. Man saknar personal.

I Norrbotten har vi det som vi kallar den gröna revolutionen. Det finns fantastiskt många jobb inom vissa sektorer. Men vi får inte med de andra som behöver jobba inom skola, vård, omsorg och allt annat som krävs för att hela samhället ska fungera. Vi har alltså besvärande problem med en ojämlik vård i landet.

Återigen: När vi får de riktlinjer och kunskapsunderlag vi behöver för kvinnors hälsa, där klimakteriet är en viktig del, är mitt uppdrag att se till att detta kan implementeras, genomföras, så att vi faktiskt vet att hela landet omfattas av detta. Var man än söker vård som kvinna ska man då få vård.

När vi väl har underlagen kommer jag att återkomma till riksdagen om hur vi bäst ser till att detta genomförs. Men nu är vi i skedet där vi har beställt kunskapsunderlag – jag är glad att vi har gjort det. Vi återkommer till hur vi genomför detta.

Anf. 20 LARS MEJERN LARSSON (S):

Fru talman! Jag tror att vi tillsammans måste jobba för att bryta detta tabu, för det pågår. Nu är det inte alls tillräckligt.

Det kan handla om smärtor i muskler och leder, stelhet, huvudvärk och tilltagande antal migränanfall. Det kan vara dimmigt i huvudet. Det kan vara som att gå med en låda över huvudet med en känsla av att inte riktigt hänga med. Man kan ha koncentrationsproblem och sämre minne. Man kan vara deppig, trött och sliten utan att man har gjort något särskilt. Det kan handla om viktuppgång.

Det är en lång lista med vaga och diffusa symtom som vart och ett kanske framstår som obetydligt. Men summan av dem reducerar erfarna, friska och resursstarka personer, som i utgångspunkten har massor att ge och bidra med i samhället, till sjukskrivna och förtidspensionärer.

Jag ska citera en kvinna som tog tag i sina diffusa problem för drygt två år sedan tillsammans med sin läkare:

Jag och min läkare blev eniga om att jag skulle testa hormonbehandling. Först började jag med tyroxin, som är ett hormon som påverkar ämnesomsättningen i kroppen och som för många kvinnor sjunker i klimakteriet och orsakar problem även om nivåerna är innanför det som anses vara normalvärden. Jag tog en mycket liten dos, men redan efter tre månader bättrade sig min hälsa betänkligt. Ett halvår senare började jag också med östrogen/progesteron-behandling och upplevde ytterligare förbättring. Nu, två år efter att jag påbörjat behandling, är jag tillbaka till mig

själv igen. Jag är stark, orkar allt det jag ska och vill och känner mig klar för att delta och jobba tills jag är 70 – minst.

Fru talman! Detta var ett vittnesmål från en kvinna i sina bästa år.

Klimakteriet är ingen sjukdom, och kvinnor drabbas såklart olika hårt av alla de symtom som kan uppstå. Men trots att det inte är en sjukdom påverkas många kvinnor på ett sätt som gör att deras generella hälsa minskar. Deras relationer påverkas. Inte minst kan arbetsförmågan minska. De blir i värsta fall sjukskrivna, ganska ofta på fel grunder och i onödan, vill jag hävda.

Enligt Försäkringskassan står kvinnor för 79 procent av alla sjukskrivningar på grund av stressrelaterad psykisk ohälsa. Kvinnor är också överrepresenterade i samma kategori i åldersspannet 40–60 år, ett åldersspann som sammanfaller med den period av hormonomställning som klimakteriet är.

Fru talman! Det är inte helt otroligt att det kan finnas ett samband här. Det borde vara en stor samhällsvinst att se till att kvinnor får relevant diagnos och hjälp så att de kan slippa bli sjukskrivna för symtom som är helt naturliga. Så borde det vara om vi nu menar allvar med att vi vill att alla som kan jobba ska jobba, fru talman. Jag presenterade tidigare ett av alla vittnesmål. Jag är intresserad av hur statsrådet kommer att arbeta för att fler dörrar ska öppnas till en förbättrad klimakterievård i Sverige. (Applåder)

Anf. 21 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tycker att det har framgått av tidigare skriftliga svar, av allt arbete vi gör och av det jag har redovisat här. Regeringen tar verkligen frågan på allvar. Vi har gett uppdrag, men jag kan inte svara på hur det blir innan jag får tillbaka detta. Det är en omöjlighet. Jag måste invänta vad myndigheterna kommer tillbaka med och de kunskapsunderlag som vi har bestämt.

Men som jag har nämnt tidigare: Det intressanta är inte bara att beställa de här och få nya riktlinjer, som vi gjort under många år i Sverige. I dag har vi för många lager av kunskapsstyrning. Det intressanta är att detta också genomförs och att det är rätt underlag i fråga om vad som genomförs.

Jag håller helt och hållet med om ledamotens bedömning av effekterna när man inte får den vård man behöver. Oavsett skälet till besvären ska man alltid mötas av en vård med det bästa bemötandet. I vården ska man också kunna ställa diagnos, ge behandling och, om det behövs, rehabilitering och eftervård på bästa sätt. Det är så vår lag är utformad i Sverige. Varje region arbetar under den lagen, inte någon egen. Varje region arbetar under hälso- och sjukvårdslagen. Det är därför som man har direktvalda politiker och beskattningsrätt för att möjliggöra detta.

Men regeringen har möjlighet att också stödja i vissa frågor. Det gör vi inom cancervården, när det gäller att öka vårdkapaciteten och när det gäller kvinnors hälsa, därför att vi bedömer att det är ett område som kräver särskild prioritering och särskilt fokus, även om jag förstås är medveten om att varenda regionpolitiker vill göra allt för sina invånare. Men jag tror att regeringar behövs för att också trycka på i vissa frågor där man behöver förändra och förbättra för att det på riktigt ska bli bra för människor. Och kvinnors hälsa är en sådan fråga.

När det däremot gäller vilken behandling som man får – ledamoten var inne på hormonbehandlingar – kommer jag som minister inte att bedöma vilken behandling som en person ska få. Det är förstås en fråga för professionen. Men ledamoten sätter fingret på en viktig fråga: att man möts av en kunnig person som vet vad det innebär, vet vad som finns att erbjuda och kan ge den helhetsbedömning som man behöver i den situation som man befinner sig i.

Där är primärvården så viktig – att den är den är väl utbyggd, att man har ett rimligt antal patienter så att man kan bygga kontinuitet och lära känna sin patient och så att man förstår hur hela livet ser ut för denna person. De exempel som ledamoten ger där man misstär diagnosen, får vi väl säga även om vi är lekmän båda två, kan bero på att man inte har möjlighet att bygga kontinuitet och en relation. Om det är ett hastigt besök kan man hamna fel.

Därför är regeringens arbete med att bygga ut primärvården också mycket angeläget. Där har vi i år 3,3 miljarder kronor, och det blir ytterligare ½ miljard kronor nästa år som läggs på att förbättra primärvården och den goda och nära vården. Jag bedömer att den är mycket viktig för att vi ska kunna få en god kvinnohälsa, en god vård för kvinnor, när det gäller olika besvär och sjukdomar som man drabbas av kopplat till att man är just kvinna.

Varmt tack till ledamoten för interpellationen men också för att vi, som jag uppfattar det, gemensamt vill arbeta för att bryta stigma men också se till att det på riktigt blir bra för kvinnor i hela landet.

Anf. 22 LARS MEJERN LARSSON (S):

Fru talman! En kvinna frågade mig: Är det fel på mig? Nej, sa jag.

Men många kvinnor har inte fått den berättigade uppmärksamhet som de behöver. Med all respekt är jag, precis som statsrådet var inne på, i allra högsta grad lekman. Som statsrådet också nämnde har jag skrivit frågor, motioner och nu står jag här och interPELLERAR. Det gör jag för att jag försöker använda dessa verktyg för att uppmärksamma konsekvenserna för de drabbade, kostnader för samhället och behov av information och utbildning inom vården när det gäller klimakteriefrågan.

Vid ekonomiska nedskärningar inom hälsovårdssektorn, som vi nu ser, är jag rädd för att kvinnors behov under klimakteriet inte ges företräde utan att detta snarare försämras.

Kvinnor står inför dubbla risker, dels som patienter, dels som anställda inom sjukvården där de utgör en klar majoritet. Regionpolitiker, som statsrådet var inne på, vittnar om sjukvårdskrisen som riskerar att äventyra inte bara arbetsförhållandena för dessa kvinnor utan också vårdkvaliteten.

Sverige måste säkerställa att alla kvinnor får den vård och det stöd de förtjänar, inte minst när det gäller en så grundläggande aspekt av kvinnors välbefinnande som sexuell hälsa.

Fru talman! Det är dags att omvandla erkännandet av problemets allvar till konkret handling. En bättre klimakterievård är bra för den drabbade, den är bra för företagen och den är bra för Sverige. Frågan är om regeringen är villig att avsätta de resurser som krävs.

(Applåder)

Anf. 23 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar än en gång ledamoten för hans engagemang. Precis som jag började mitt inlägg tror jag att ledamotens engagemang bidrar till att ta bort stigma. Ju oftare vi pratar om frågorna, ju oftare vi lyfter fram dem och talar om att det finns hjälp att få och att man har rätt att få hjälp, desto mer bidrar vi till att minska stigma och de tabun som finns omkring detta.

Som jag sa i mitt svar till ledamoten handlar detta om både fysisk, psykisk och sexuell hälsa. Det handlar om hela människan. Vi måste ha ett holistiskt synsätt.

Jag fick frågan om regeringen tänker fortsätta med detta. Ja, vi ligger på samma nivå som tidigare regeringar i fråga om att ge stöd, så där är det ingen diskussion. Som jag har sagt tänker jag inte bara landa i att vi har bra kunskapsunderlag. Nu måste de faktiskt bli verklighet. Riksrevisionen har följt upp det som gjorts. Oppositionen och majoriteten har lagt samma pengar under en massa år till detta. Men när pengarna inte ger effekt och kvinnor runt om i landet berättar att de inte har märkt av detta, och när barnmorskor också berättar att de inte har märkt av pengarna, måste vi fundera på hur de används. Hur kan vi göra på ett annat sätt? Det kommer att vara en viktig fråga för mig.

Inte minst har jag, som jag nämnde i en tidigare interpellationsdebatt, tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner inlett ett arbete som jag hoppas kunna gå i mål med denna vecka. Jag hoppas att vi går från att hitta på en massa nya kunskapsunderlag till att implementera dem och följa upp att det blir bra – att det blir mindre administration och mer verklighet. Detta kommer att vara ett prioriterat arbete för mig framöver, och jag är glad över att ledamoten verkar tycka detsamma. Varmt tack för engagemanget! Vi fortsätter arbetet gemensamt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:567 om utredning om modersmålsundervisning

Anf. 24 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Lawen Redar har frågat utbildningsministern vilka skäl som ligger till grund för ministerns beslut att utreda frågan om undervisning i modersmål. Lawen Redar har även frågat om ministern anser att undervisning i modersmålet försvagar integrationen och hur ministern avser att agera utifrån sin ståndpunkt i frågan. Interpellationen har överlämnats till mig.

Regeringen tillsatte Utredningen om införande av grundläggande svenska och översyn av modersmålsundervisningen i december 2023. Utredningens uppdrag är att se över så att modersmålsundervisningen inte påverkar integrationen eller elevernas kunskapsutveckling i svenska språket negativt (dir. 2023:175). Utredningens uppdrag är att även se över ämnet svenska som andraspråk i syfte att ämnet bättre ska möta behoven både hos elever som saknar grundläggande kunskaper i svenska språket och hos elever som kommit längre i sin andraspråksutveckling. Senast den 6 december 2024 ska utredningen redovisa sitt uppdrag.

Prot. 2023/24:86

19 mars

Svar på
interpellationer

Bakgrunden till att utredningen tillsatts är bland annat att det finns få studier om modersmålsundervisning i Sverige. Det behövs därför mer kunskap inom området. Utredaren ska analysera om och i så fall hur deltagande i modersmålsundervisning påverkar elevers integration. Jag ser fram emot att få ta del av förslagen från utredningen.

Anf. 25 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Läsåret 2022/2023 var 312 648 elever i den svenska grundskolan berättigade till undervisning i modersmålet, varav drygt 178 000 deltog i någon form av modersmålsundervisning.

All forskning visar att den som har ett rikt modersmål, språkligt kapital, kommer att ha lättare att lära sig ett andraspråk. Och den som utvecklar sitt andraspråk kommer samtidigt att utveckla sitt förstaspråk. På så vis kan språkinläring i andraspråket växeldra med språkutveckling i modersmålet.

Att språkundervisning på modersmålet skulle inverka negativt på elevers andraspråksinläring och integration är den tes som regeringen driver när man nu vill utreda frågan. Detta framgår tydligt av regeringens direktiv till utredningen och av det som statsrådet redogjorde för här i talarstolen.

Detta endimensionella sätt att se på människan, identitet och språk borde för ett liberalt parti och för liberala statsråd inbegripa djupa bevekelsegrunder. Det har väl aldrig varit en liberal idé att begränsa människors kunskaper i språk?

Fru talman! Språk är inte bara ord och begreppsdefinition. Språk medför kunskaper om kultur och identitet. Att tillförsäkra barn med utlandsfödda föräldrar en möjlighet att lära sig modersmålet ordentligt ger bildning och lärande om bakgrund. Det ger människan en trygghet, en trygghet i sin bakgrund, som kommer att bidra till det blir lättare att stärkas även i sin svenska identitet.

Det som däremot motverkar integration är om barn har ett svagt modersmål och därmed inte kan växla ut detta i det svenska språket. De barn och unga som tydligt halkar efter är de som sällan har ett åldersadekvat språk på något språk och som inte kompenseras för detta vare sig i förskolan, grundskolan eller den sociala omgivningen. Detta är dessvärre ett faktum när vi lever så ekonomiskt och etniskt segregerat som vi i nuläget gör i Sverige.

Vad som motverkar integration är EBO, det vill säga att nyanlända i vårt land får välja att bo hos anhöriga och släktingar, vilket ökar trångboddheten i redan utsatta områden. Vad som motverkar integration är det som EBO har lett till – situationen att förskolor har en elevsammansättning där ingen elev har svenska som modersmål. I rätt många förskolor i Sverige ser det ut på det här sättet.

Vad som motverkar integration är marknadsskolan, som separerar och segregerar våra barn. Den gör att vi har drygt 550 skolor i vårt land där majoriteten elever har utländsk bakgrund och det omvända, det vill säga att vi har drygt 960 skolor i vårt land där antalet elever med utländsk bakgrund är mindre än tio elever på hela skolan. Detta är en ögonblicksbild av hur pass alarmerande segregationen är och som den som på allvar vill främja integration måste ta sig an.

Min fråga till statsrådet Lotta Edholm är: Vilka skäl ligger till grund för ministerns beslut att utreda frågan om undervisning i modersmål?

Statsrådet svarar här i dag att det föreligger få studier i frågan och att det är bra att få saken utredd. Samtidigt är statsrådet på det klara med att modersmålsundervisningen har en negativ inverkan på barns integrationsmöjligheter, för det framgår av utredningsdirektivet. Därför vill jag ställa frågan: Anser statsrådet själv att undervisning i modersmålet försvagar integrationen, eller är denna utredning en eftergift för det parti i Sveriges riksdag som ideologiskt har en endimensionell syn på språkutveckling, identitet och kultur?
(Applåder)

Anf. 26 ANDERS ALFTBERG (SD):

Fru talman! År 1975 fattade riksdagen beslutet att Sverige skulle bli ett mångkulturellt land. Våra invandrare skulle inte längre assimileras in i det svenska samhället och den svenska kulturen. I stället skulle Sverige och det svenska folket anpassa sig efter den nya befolkning som kom till vårt land. En miljardrullning av skattepengar gick till att främja och bevara invandrades kultur och språk.

Våra politiker gick nästan in i en mental dimma av naivitet och ren dumhet. Ett outtalat löfte gavs till invandrarna som kom till vårt land: Du kan fortsätta att leva som du gör och gjorde i hemlandet och behålla dina värderingar, oavsett hur främmande de är. Och behåll ditt språk, för guds skull! Allt kommer att gå bra. Vi betalar.

Fru talman! Det har nu snart gått 50 år sedan detta beslut, och vi kan med tungt hjärta se resultatet av det mångfaldsparadis som utlovades: gettofiering av våra förorter, klansamhällen, parallella strukturer, hedersförtryck, könsstympning av små flickor, islamisering, religiös fundamentalism och, som vi blivit alltmer vana vid, gängkriminalitet, skjutningar och sprängningar. Ett tungt ansvar vilar på övriga politiker i den här kammaren.

Fru talman! En viktig komponent i det mångkulturella projektet är den skattefinansierade modersmålsundervisningen. Påståendet att elever som läser modersmål presterar bättre har länge framhållits som ett argument för modersmålsundervisning. Detta kan emellertid förklaras med att många av dessa elever är mer studiemotiverade från början, vilket även Skolverket konstaterade i sin rapport 2008.

I Danmark avvecklades modersmålsundervisningen 2006, eftersom resultatet visade att modersmålsundervisningen inte gav några tydliga effekter på elevernas språkinläring i danska.

Om den skattefinansierade modersmålsundervisningen vore den mirakelmedicin som våra politiska motståndare hävdar är det märkligt att verkligheten ser ut som den gör. Kunskaperna i svenska har rasat under decennier, så också läsförståelsen. Cirka en femtedel av våra elever når inte ens upp till vad Skolverket kallar en grundläggande nivå i läsförståelse.

Fru talman! Stat och kommun lägger mer än 2,4 miljarder av våra skattepengar på modersmålsundervisning. Det är mer än dubbelt så mycket som staten satsar på fortbildning för lärare och förskollärare, tre gånger mer än vad som satsas på läromedel i hela skolväsendet och hälften av de resurser som vi satsar generellt sett på att höja lärarlöner. Vi Sverige-

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

demokrater är övertygade om att dessa miljarder kan användas på ett bättre sätt för att stärka våra elevers kunskaper och lärande i den svenska skolan.

Fru talman! Våra elever behöver inte lära sig mer persiska, arabiska eller somaliska utan mer svenska. Det är vägen framåt.

Anf. 27 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag satt i bänken och lyssnade på Anders Alftberg och studsade till över hur gravt han har missat poängen.

Det finns övertygande mängder forskning som säger att andraspråksinläring underlättas av att man har ett starkt förstaspråk. Det betyder att den som vill underlätta andraspråksinläringen också behöver jobba med utvecklingen av förstaspråket. Sedan växlar det, precis som Lawen Redar sa, så att språkutvecklingen på andraspråket också stärker ställningen i förstaspråket.

Den före statssekreteraren Erik Nilsson brukade likna detta vid kapital och valuta, alltså att språkutveckling och kunskaper i språk är att likna vid ett kapital som en individ bär. Sedan kan man växla detta kapital till olika valutor. Det spelar liksom ingen roll om du tar ut det i svensk, dansk eller arabisk valuta. Kapitalet har du ändå med dig, så all språkutveckling för individen är av godo när man ska ta ut sitt kapital i en ny valuta.

Den rapport som Alftberg hänvisar till låg till grund för beslutet i Danmark. Den handlar egentligen om Köpenhamns skolor. Det som står i rapporten är att den inte är omfattande nog för att kunna användas för att avgöra om modersmålsundervisning leder till bättre skolresultat eller inte. Det är denna rapport som Sverigedemokraterna brukar återkomma till när de vill hitta någonting att hålla sig till och säger att det finns forskning som stöder att modersmålsundervisning hindrar integrationen. Detta står alltså i nämnda rapport.

Den utredning som sitter nu är tillsatt för att titta på de externa syftena med modersmålsundervisningen. Men syftet med modersmålsundervisning måste ju vara att eleverna ska bli bättre på sitt modersmål, inte att de ska bli bättre på svenska eller matematik. Syftet med modersmålsundervisningen är inte heller att man ska integreras eller att föräldrarnas ställning på arbetsmarknaden ska stärkas, utan syftet med modersmålsundervisningen, som det är stipulerat i den läroplan som den förra alliansregeringen tog fram, är att eleverna ska utveckla sina kunskaper i och om sitt modersmål. Det syftet har denna utredning inte i uppdrag att se över, utan denna utredning har i uppdrag att se över det ämnesexterna syftet.

Jag och Lotta Edholm har debatterat detta i kammaren ett par gånger tidigare. Vi vet att Liberalerna gick till val med ett landsmötesbeslut och ett beslut från stämman – vad den nu heter – som säger att modersmålsundervisning är en prioriterad integrationspolitisk åtgärd. Efter valet sa man att man skulle undersöka om detta hindrar integrationen. Det enda som har hänt är att man har gjort gemensam sak med Sverigedemokraterna, som är fullständiga kunskapsförnekare i denna fråga.
(Applåder)

Anf. 28 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Denna utredning är nu tillsatt. Bakgrunden till det är att vi har en kunskapskris i svensk skola. Vi måste vända på varje sten för att förbättra kunskapsresultaten. Det här är en del i detta.

Det finns i dag få studier av hur svensk modersmålsundervisning fungerar; jag tycker att Linus Sköld bekräftade den bilden. Jag tror att det aldrig är fel att skaffa sig mer kunskaper inom ett område. Utredningen är tillsatt, och den ska nu göra sitt jobb. Sedan får vi se vad den kommer fram till.

Alla talare i denna debatt har ju, med lite olika utgångspunkt, målat upp en bild av att vi har stora integrationsproblem. Då är det väl bra att få en utredning som studerar detta grundligt, så att vi får svar på våra frågor. Jag ser fram emot att så småningom få se resultatet av utredningen.

Anf. 29 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Jag vill passa på att välkomna Anders Alftberg till denna debatt. Den har föranletts av Sverigedemokraternas inflytande över svensk skolpolitik, som dessvärre genomförs av Liberalerna.

I anförandet nämndes ingenting om den svenska ojämlikhetsutvecklingen de senaste 30 åren eller om hur EBO har förvärrat den segregation som har gjort att vi enligt polisens lista i dag har 59 utsatta områden där majoriteten av befolkningen har utländskt påbrå.

Det sades ingenting om den precisionsbemanning vi har i förskolorna, som gör det omöjligt för pedagoger och förskollärare att ta sig tid att utveckla sig själva i det svenska språket och möta den elevsammansättning som finns i många av de förskolor där ingen i elevunderlaget talar det svenska språket.

Det sades heller ingenting om marknadsskolan, om hur man kan förstärka det svenska språket eller om behovet av kvalitetshöjning i välfärden. I stället lades all kraft på modersmålsundervisningen.

Fru talman! Modersmål är ju det språk som föräldrar talar med sitt barn. Förstaspråk är det språk barnet lär sig först, vilket inte alltid är det språk som föräldrarna talar. Jag har själv frågat mig vad som blev mitt förstaspråk. Var det modersmålet kurdiska, eller var det svenska, som är det samhällsbärande språket i mitt födelseland Sverige? I dag är det otvetydigt att jag har ett rikt språkligt kapital i båda två. Förmodligen har jag fått kvalitetssäkring både i den svenska grundskolan och genom modersmålsundervisningen.

Modersmålsundervisning ger de svenska barn som inte kan peka på rötter i det här landet rätt att ändå känna stolthet över sin bakgrund. För dessa barn är frågan om tillhörighet viktig, för de möts av den någon gång under sin uppväxt eftersom de har andra förutsättningar än majoritetssamhället.

Jag är övertygad om att undervisning i modersmålet ger mer än ett rikt språk och språkprogression. Den svarar mot det grundläggande behov varje människa har av att få kunskaper om sin härkomst och – på något sätt – kontakt med sina rötter. Rätten till undervisning i modersmål är, menar jag, en manifestation för det demokratiska samhällets empatiska och solidariska förmåga att erkänna våra olikheter. Jag är dock den första att välkomna kvalitetssäkring när det gäller både modersmålsundervisningen och svenskundervisningen i svenska grundskolor, förskolor och gymnasieskolor.

Som tidigare talare har sagt infördes modersmålsundervisning på 70-talet. Då var det främsta syftet att underlätta återvandringen till det gamla landet. Eleverna skulle ges goda förutsättningar att behålla det egna språket, att utöva kulturell egenverksamhet och att upprätthålla kontakt med ursprungslandet.

Det är en annan tid nu. Faktum är att freden kommit till vissa platser medan krigen fortsatt på andra. Detta har gjort att människor i takt med tiden fått flera tillhörigheter. Föräldragenerationen kan sakna hemlandet och samtidigt älska sitt nya land. Man kan se barnen växa upp i det nya landet och inse att deras självklara etnicitet, plats och framtid finns här i Sverige.

I dag växer dessvärre en ideologisk och politisk kraft som försöker angripa det vetenskapen säger och hävda att språkutveckling i modersmålet skulle inverka negativt på elevers andraspråksinläring. Jag vill vädja till statsrådet att inte frånta barn i Sverige rätten till undervisning i modersmålet. Många växer upp med svåra identitetsfrågor, men denna process kan underlättas längs vägen. Angrip gärna kvalitetssäkringen och hur svenska språkets utveckling och modersmålsundervisningen kan stärkas i den svenska grundskolan, men frånta inte barnen denna rättighet!

(Applåder)

Anf. 30 ANDERS ALFTBERG (SD):

Fru talman! Detta handlar inte om att förbjuda barn att lära sig sitt modersmål, utan vi pratar om huruvida det ska statsfinansieras med 2,4 miljarder. Kan pengarna användas på ett bättre sätt?

Som har kommit fram här handlade införandet av modersmålsundervisning aldrig om att stärka elevens förmåga att lära sig svenska. Detta är en efterhandskonstruktion för att legitimera att vi behåller denna typ av undervisning. Modersmålsundervisningen har alltid främst handlat om att stärka den språkliga och kulturella identiteten, och vi ser vad detta har lett till.

Att all forskning visar att modersmålsundervisningen stärker inläringen av svenska, som Linus Sköld hävdar, stämmer inte. Forskningsresultaten spretar ganska ordentligt, och det mesta kommer från utlandet.

Låt mig ta ett exempel. Den schweiziske språkprofessorn Raphael Berthele har länge forskat om flerspråkighet och genomförde nyligen ett stort forskningsprojekt om modersmålsundervisningen i Schweiz. Framför allt synades argumentet att modersmålsundervisning stöder inläringen av andra språk, vilket vi ju har hört påstås här i kammaren. Det kunde konstateras att stödet för detta är alldeles för svagt för att man ens ska ha en policy i frågan. Det konstaterades vidare att det förvisso finns goda ideologiska skäl att behålla modersmålsundervisningen men att det kognitiva argumentet inte håller.

Det finns undersökningar från Århus i Danmark som visar på samma saker, liksom stora undersökningar som har gjorts i Belgien. Därför är det på sin plats att vi utreder om dessa 2,4 miljarder kan användas på ett bättre sätt för att stödja barns utveckling i svenska.

Anf. 31 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Det jag sa, Anders Alftberg, var att det är väl beforskat hur andraspråksinlärning går till och att starka kunskaper i modersmålet underlättar inlärningen av andraspråket.

Hur modersmålsundervisningen fungerar utreddes väl under den förra mandatperioden. Om man vill stärka modersmålsundervisningen kan man titta på de färdigberedda förslag som ligger på regeringens bord, men det är ju inte detta man vill. Man vill i stället genomföra Sverigedemokraternas idé att avveckla modersmålsundervisningen.

Idén att avveckla modersmålsundervisningen är, precis som indragen rätt till tolk i sjukvården och angiverilagar för offentliganställda, sverigedemokratisk signalpolitik. Signalen som Sverigedemokraterna vill skicka till människor som är födda utomlands är: Ni är inte välkomna här. Jag kan bara beklaga att Lotta Edholm hjälper Sverigedemokraterna att skicka denna rasistiska signal.

(Applåder)

Anf. 32 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Denna debatt handlar om olika saker. Den handlar om modersmålsundervisningen och den utredning som är tillsatt och som måste få arbeta. Den verkar också handla om bristande utbildning i svenska språket. Lawen Redar har rätt i att vi har jättestora problem med svenska språket bland många människor i Sverige, såväl barn och ungdomar som vuxna, och dessa problem måste vi verkligen adressera.

En viktig del i denna utredning handlar om just detta. Det är otroligt viktigt att nyanlända barn och ungdomar lär sig svenska så fort som möjligt, och därför ska utredningen se över möjligheten att ta fram en kursplan i svenska som är anpassad till nyanlända elever som inte kan någon svenska. I dag har vi svenska som andraspråk, men det är stor skillnad mellan att ha svenska som andraspråk när man är född i Sverige och har ett annat modersmål och att vara nyanländ. Att se över denna möjlighet finns alltså med i utredningen.

Frågorna hänger ihop. En bra språkutveckling och en bra undervisning i svenska språket och i andra språk, inklusive modersmål, kan givetvis stötta varandra. Utredningen är ämnad att se över hur detta fungerar i Sverige, för här finns ganska lite kunskap. Det finns jättemycket forskning men inte just om hur det fungerar i Sverige, och det beror på att Sverige har valt en väg när det gäller modersmålsundervisning som många andra länder inte har valt. Det är bakgrunden till utredningen, och jag ser som sagt fram emot att ta del av den så småningom.

Anf. 33 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för svar, och tack till alla som har deltagit i debatten!

För mig är det tydligt att det finns ideologiska skillnader i hur man ser på denna fråga. Enligt Sverigedemokraternas människosyn kan man inte ha olika språkutveckling som människa, och barn och unga ska inte ges den tillförsäkrade rätt de har i dag att få utveckla sina kunskaper gällande språk och identitet och därmed, med detta i bagaget, tillägna sig en stark svensk språkutveckling och en stark svensk kulturell identitet. Samtidigt beskriver Liberalerna detta som att de vill utreda frågan eftersom det

föreligger bristande kunskap om hur modersmålsundervisningen fungerar i dagens svenska samhälle.

Nu har vi fått en kombination av dessa två, det vill säga ett utredningsdirektiv som säger att modersmålsundervisningen kan ha negativ inverkan på barns integrationsmöjlighet. Det står klart för mig att den samverkan som förekommer i både budgetarbetet och framtagandet av utredningen har en klang av det Sverigedemokraterna gärna vill höra, det vill säga att staten inte ska vara med och finansiera barns och ungas rätt att få utvecklas språkligt i modersmålet. Jag beklagar detta, fru talman.

Jag menar att all språkutveckling hos barn och unga är viktig och att om barn och unga med utländska föräldrar tillförsäkras denna i sitt eget språk och sin egen identitet är det till gagn också för deras svenska identitet och utveckling. Jag är kanske en aning partisk i denna fråga. Jag uppfattar inte att mitt svenska språk hämmades av att jag fick modersmålsundervisning. Det stärkte tvärtom mina kunskaper, min svenska identitet och min känsla av en stark etnisk tillhörighet till det svenska samhället, och jag önskar detsamma för alla svenska barn som växer upp i vårt samhälle.

Tack för debatten!
(Applåder)

Anf. 34 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag gissar att vi återkommer till debatten när utredningen är presenterad. Jag tycker att det är viktigt att ha fakta i målet innan man fattar beslut, så också i detta fall. Jag ser fram emot att så småningom få ta del av utredningen. Den är ju tillsatt för att vi ser stora problem i Sverige, bland annat med svenska språket men också med annat. Till exempel har inte bara elever med invandrarbakgrund svårt att lära sig läsa. Svensk skola har stora, fundamentala problem, och denna utredning är *en* del i att få svar på olika frågor. Jag tror att kunskap aldrig är fel.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:581 om nedskärningar i landets skolor

Anf. 35 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Åsa Westlund har frågat mig vad jag avser att göra för att stoppa nedskärningarna på landets skolor.

Regeringens prioritering är skolan. Den svenska förskolan och skolan befinner sig i en svår situation med starkt ökade kostnader för varor, tjänster och löner. Regeringen tillsköt därför cirka 1,2 miljarder kronor till skolan för 2024. Regeringen har bland annat förstärkt kunskapsbidraget med 850 miljoner kronor, och bidraget uppgår nu till 7,5 miljarder kronor. Tanken är att statsbidraget bland annat ska kunna användas för att sätta in tidiga stödinsatser. Statens bidrag till skolan i budgeten för 2024 är det största på 20 år mätt i löpande priser och beräknas bli det tredje största under samma period i fasta priser.

Dessa förstärkningar kommer att bidra till att mildra den svåra ekonomiska situation som många förskolor och skolor befinner sig i, men situationen kräver även att kommunerna tar sitt ansvar. För att stötta kommunsektorn förstärkte regeringen även de generella statsbidragen till kommuner och regioner med 10 miljarder kronor för 2024, varav 7 miljarder kronor fördelas till kommunerna. Förstärkningen av de generella statsbidragen motsvarar en fjärdedel av det totala reformutrymmet i budgeten. Andelen av statsbudgeten som går till skolan och det statliga bidraget till skolan mätt som andel av bnp 2024 är också några av de största bidragen från staten någonsin.

Regeringen har tillsatt utredningen En nationell skolpengsnorm för ökad likvärdighet (U 2023:05), som ska föreslå ett system för resursfördelning som utgår från en nationellt bindande skolpengsnorm. I dag finns det stora skillnader i hur mycket olika kommuner satsar på skolan och brister i hur resurser fördelas till fristående skolor.

Regeringen gör stora budgetsatsningar på skolan, varav några har beskrivits här, och följer den ekonomiska utvecklingen noggrant. Alla barn och elever ska få en bra start i livet.

Anf. 36 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag har frågat statsrådet vad hon avser att göra för att få stopp på de nedskärningar som sker på skolor runt om i landet. Jag uppfattade inget svar på detta, utan svaret handlade om vad regeringen har gjort i sin budget, det vill säga inget som leder framåt.

Vi ser nu runt om i landet resultatet av regeringens budget. Vi ser det på lokalnyheter, i upprörda Facebookgrupper och i de enkäter som fackförbunden har genomfört bland sina medlemmar. De vittnar tydligt om att det skärs ned på majoriteten av landets skolor. Det skärs ned på elevassistenter. Det skärs ned på särskilt stöd. Det skärs ned genom att klasser slås ihop, och det skärs ned på alla möjliga sätt.

Detta är förstås inte vägen framåt för en kunskapsnation som Sverige, som ska konkurrera med kunskap och kompetens med resten av världen. Och det är inte vägen framåt för en nation som redan i dag slår ut mellan 15 och 17 procent av de elever som går i grundskolan som inte får godkända betyg och därmed inte blir behöriga på ett nationellt program. Redan i dag ser vi en stor sådan utslagning, och det som alla lärare och andra anställda inom skolan vittnar om är att stödet för just de elever som behöver lite extra försvinner med regeringens politik.

Regeringen tog över makten i en kostnadskris, men man skröt om att man satsade stort på skolan. Det var rekordsatsningar i den första budgeten, men vid närmare granskning visade det sig att det man egentligen gjorde var att man skar ned på skolan med 2 miljarder i fasta priser. För landets skolor blev det 3 000 färre lärare med den här regeringens budget det första året än vad det blev för landets skolor under den socialdemokratiska regeringens sista år.

Utvecklingen har fortsatt. Det är inte så att regeringen har reparerat skadan, utan nedskärningen ligger kvar – och det är den som får reella effekter runt om i landet.

Många av regeringens företrädare har pekat på att kommunerna har ett ansvar, och det har de givetvis. Men kommuner har inte verktyg att parera för så stora inflationskriser som vi har upplevt, utan det är staten som har de musklerna och de verktygen i sin hand. Då måste man gå in och stötta kommuner och regioner och därmed den välfärd som skolan utgör en viktig del av.

Vi socialdemokrater har i varje steg i processen visat att vi kan prioritera annorlunda. Vi har lagt mer på skola och utbildning, och vi har lagt mer än regeringen på generella statsbidrag för att förhindra den typen av neddragningar. Vidare har vi gjort detta genom att säga nej till, eller inte prioritera, stora skattesänkningar. Det är regeringens stora satsning: I varje budget är den stora satsningen skattesänkningar. I den första budgeten valde man att ge 12 miljarder i skattesänkningar för dem som tjänar mest samtidigt som skolan fick 2 miljarder mindre i fasta priser räknat.

Det är en medveten prioritering, och jag beklagar den. Det gör Sverige som land svagare. Men jag vill ändå ställa frågan igen: Vad kommer regeringen att göra för att motverka de nedskärningar vi nu ser i svensk skola över hela landet?

Anf. 37 PAULA ÖRN (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på Åsa Westlunds viktiga fråga.

Kanske skulle man som politiker i opposition tacka särskilt för ett så utomordentligt tondövt svar. Skolministern upprepar sitt och regeringens mantra om de största bidragen någonsin. Problemet för Lotta Edholm är att landets lärare, föräldrar och elever varken är blinda eller döva. De ser nu vad som händer i den svenska skolan, och det som händer i dag är nedskärningar av resurser och minskningar av personal i de allra flesta kommuner.

När kartan och verkligheten inte går ihop tar ministern och regeringskollegorna tillsammans med Sverigedemokraterna ett allt fastare grepp om kartan: Det är kommunerna som inte prioriterar. Det skulle ha gjorts annorlunda, och det har minsann visst satsats, och så vidare.

Men människor förstår. De ser sin egen ekonomiska utveckling där årets lön i och för sig är den största någonsin, men problemet är att kostnadsutvecklingen för vanligt folk vida överstiger årets historiskt höga lön. Hyran och räntan har höjts kraftigt, och matpriserna ligger inte långt där efter. De flesta människor har därför fått en så kallad reallönesänkning. Det begriper de flesta.

De begriper dessutom att landets kommuner också drabbas av samma reallönesänkning som de själva. Vidare ser de att regeringen inte bryr sig om att åtgärda den kostnadskris som vi nu ser breda ut sig runt om i landets skolor, det vill säga att kostnadsökningarna vida överstiger de eventuellt ökade intäkterna. I till exempel Göteborgs kommun ökade bara hyreskostnadskostnaderna med nästan 200 miljoner inför 2024.

I min egen hemkommun Ale ser vi kraftiga minskningar av antalet vuxna i skolan, inte primärt av tillsvidareanställda lärare men ofta av den så viktiga personalen runt omkring – de som ska avlasta lärarna, för att stötta de elever som har det extra tufft. Det är elevassistenter, fritidsledare och skolvårdar som skärs bort. Det är en utveckling vi ser i otroligt många

kommuner. Den redan tuffa arbetsmiljön för Sveriges lärare blir kraftigt försämrad.

Ministern kommer nog längre fram att säga att lärartätheten inte har minskat; det var nog bara Socialdemokraterna som ropade varg. Men jag är övertygad om att lärare och föräldrar ser den verklighet som innebär nedskärningar och försämringar i skolan, även när kommunerna gör sitt yttersta för att freda just lärares anställningar.

Jag vill fråga skolministern hur hon skulle vilja beskriva verkligheten i landets skolor. Jag har gjort en kort beskrivning av den verklighet som vi socialdemokrater ser och som vi hör landets lärare vittna om. Men hur beskriver skolministern situationen i landets skolor? Ser ministern en verklighet där skolorna tack vare regeringens, som hon säger i svaret, ökade resurser kan satsa och öka tillgången på till exempel tidiga stödinsatser? Eller ser hon att i verkligheten dras stödinsatserna ned eller försvinner helt på de allra flesta skolor?

(Applåder)

Anf. 38 ROSE-MARIE CARLSSON (S):

Fru talman! Runt om i landet drabbas förskolor, skolor och fritis av nedskärningar. Sveriges Lärare har frågat sina medlemmar hur regeringens budget drabbar deras verksamheter. 60 procent uppgav att det under 2023 och 2024 genomförs, eller kommer att genomföras, nedskärningar på deras skola eller förskola. Även Kommunal har sänt ut en enkät bland sina arbetsplatsombud inom samma verksamheter och även inom fritidsverksamhet. Hälften uppger att det har gjorts, eller väntas, nedskärningar under detta år.

Kostnaderna ökar snabbare än vad intäkterna gör, samtidigt som de flesta kommuner har aviserat ett minskat barnantal. Ser man några år framåt kommer barnkullarna att öka igen, men eftersom ekonomin ser ut som den gör i dag kan man inte ha den framförhållning man skulle önska.

När det gäller förskola och barnomsorg aviserar 56 procent av kommunerna besparingar i dessa verksamheter. Nu när barnantalet minskar är det ett alldeles ypperligt tillfälle för kommunerna att minska barngruppernas storlek, men ekonomin gör det näst intill omöjligt. Statsbidragen har gått från att utgöra hälften av kommunernas intäkter till att utgöra en tredjedel. Med andra ord får kommunerna ta en större del av kakan av det som de är ålagda. Sedan säger ministern att kommunerna får prioritera.

I den enkät som Kommunal sände ut framgår det att kommuner infört köpstopp, och personalen beskriver att de får köpa material för egna pengar och förbereda pyssel hemma. Frukstunderna är slopade, och så vidare.

Det finns någon liten kommun som pausar sin OB-omsorg för att spara 68 000 kronor. Då kan man fråga sig hur man ska klara kompetensförsörjningen längre fram, och även nu inom äldreomsorgen och sjukvården. En kommun tycker att man har för hög andel förskollärare eftersom det kostar att ha förskollärare anställda. Man erbjuder alla förskollärare sex månadslöner om de säger upp sig, så slipper kommunen säga upp dem och gå efter LAS-listan.

En kommun tycker att det är viktigt att femåringarna ska vara i förskola fler timmar än de lagstadgade 15 timmar i veckan, och man erbjuder därför 25 timmar. Men nu går man tillbaka till 15 timmar eftersom man inte har

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

möjlighet att erbjuda mer. Samtidigt sänker man barnomsorgspengen med 2 procent.

Listan kan göras hur lång som helst när det gäller hur det kommer att se ut inom de olika skolformerna. Det som lyfts fram av båda förbunden är att de är oroliga och uttrycker att det finns svårigheter att leva upp till målen i den läroplan som har antagits här i kammaren och som kommunerna är skyldiga att leva upp till. Skolinspektionen granskar hur de lever upp till läroplanens mål, men jag tror inte att kommuner kan åberopa bristande resurser som skäl till att inte leva upp till läroplanens mål.

Min fråga till ministern är därför: Hur tänker ministern säkra att kommunerna får de medel de behöver så att de klarar av att leva upp till läroplanens mål i de olika skolformerna?

(Applåder)

Anf. 39 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Tidigare i dag var jag och Lotta Edholm på samma seminarium, arrangerat av Sveriges Lärare som i dag släpper en rapport om hur lärare upplever situationen för extra anpassningar och särskilt stöd.

Man kan konstatera att mellan 65 och 77 procent av de svarande lärarna i Sveriges Lärares enkät säger att det på deras skola i låg eller mycket låg grad finns resurser för att följa skollagens krav när det gäller extra anpassningar och särskilt stöd. Omkring 70 procent av lärarna säger alltså att resurserna inte räcker för att möta skollagens krav. Låt den siffran sjunka in!

Lotta Edholm säger att regeringen tillförde 1,2 miljarder kronor till skolan för 2024 och att regeringens prioritering är skolan. Det är ungefär lika mycket som man förstärkte skatterabatten med för dem som lyxrenoverar sitt kök.

Jag tänker också ta ett exempel ur verkligheten. Jag är även lokalpolitiker i Älvsbyns kommun. Älvsbyn är en ganska liten kommun i Norrbotten, på gränsen till inlandet. Den har 8 000 invånare och en total skolbudget från förskola till vuxenutbildning som omfattar 184 miljoner kronor. För 2023 och 2024 är nedskärningen, alltså besparingskravet, på verksamheten 5,1 miljoner, vilket motsvarar ungefär 2,7 procent. Om man tar de 184 miljonerna och kör dem i prisomräknaren hos SCB blir de plötsligt inte värda mer än 165 miljoner. Utöver de 2,7 procenten behöver man alltså lägga till en värdeurholkning på 10 procent av budgetutrymmet, och besparingen blir därför nästan 13 procent under två år.

Detta, fru talman, är resultatet av regeringens politik. Detta är resultatet av att regeringen inte räknar upp statsbidragen, vare sig de riktade till skolan eller de generella, med det som inflationen kräver. Resultatet, alltså vad det kokar ned till i verksamheterna, är till exempel att man måste säga upp personal i den anpassade grundskolan i Älvsbyn och att gymnasiet måste slå ihop och samläsa i större grupper eller samnyttja resurser med vuxenutbildningen i mycket större utsträckning.

Lotta Edholm hänvisade till utredningen En nationell skolpengsnorm. Ja, Riksrevisionen har konstaterat att skolpengsmodellen är ett otroligt ineffektivt nyttjande av de befintliga resurserna i skolan. Det finns ju färdigberedda förslag på Lotta Edholms bord för att ändra skolpengen så att vi kan få ett mer effektivt resursutnyttjande och minska läckaget i form av vinst som försvinner till privata aktieägarfickor. Detta är resurser som hade kunnat underlätta i en sådan här situation.

Jag tycker att Lotta Edholm fortfarande är svaret skyldig på frågan i interpellationen, alltså vad hon ska göra för att stoppa nedskärningarna i landets skolor. Om svaret är att regeringens prioritering är skolan skulle jag inte vilja vara prioriterad av den här regeringen.
(Applåder)

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 40 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka interpellanten Åsa Westlund för möjligheten att debattera frågan om kostnadskrisen i skolan. Det är en fråga som berör mig djupt.

Mitt första kommunalpolitiska uppdrag var som ersättare i barn- och utbildningsnämnden hemma på Gotland, och jag kan verkligen sätta mig in i den vända man känner som förtroendevald i barn- och utbildningsnämnder runt om i Sveriges kommuner nu när kostnaderna skenar och SD-regeringen tittar på.

För oss socialdemokrater är bildning och utbildning fundamenta i vår syn på hur vi bygger det starka samhället. Genom utbildning frigör vi människors inneboende potential och styrkor. Det kan låta lite slitet, men det är också genom att bygga bildade, trygga barn som vi kan förebygga lagningen av trasiga vuxna med ofullständiga betyg och trasslig skolgång.

Hemma hos mig på Gotland är kostnadskrisen oerhört kännbar. Det finns en överhängande risk att just det som inte får ske ändå kommer att ske, nämligen att det kompensatoriska uppdraget – detta uteslående viktiga uppdrag – kommer att få stryka på foten när SD-regeringen tvingar ned svenska kommuner på knä.

Just eftersom vi alla har så olika förutsättningar i fråga om bakgrund, studietradition och funktionsvariation faller ansvaret tungt på skolorna att erbjuda möjligheter för alla att komma i kapp och hänga med och att möta eleverna där de är. Detta tarvar särskilda undervisningsgrupper, anpassad grundskola och – på sina håll, såsom hemma hos mig – en relativt spridd skolorganisation på en liten yta.

Svensk skola är inte perfekt, men den är likväl bland det viktigaste vi har för att bygga den starka välfärdsstaten. Att den sverigedemokratiskt ledda regeringen så lättvindigt äventyrar svensk skola är ansvarslöst, och detta kommer att kosta oss alla väldigt mycket under lång tid.

Det här rimmar dessutom extra illa sett till att SD-regeringen har ett påstått fokus på brottsbekämpning. Det bästa vaccinet i världen mot att hamna på glid är ju en fullföljd skolgång. Det brottsförebyggande arbetet handlar i vissa delar, i all enkelhet, om att ge förbättrade livschanser. Det är i skolan detta händer.

Att bedriva undervisning i Sveriges enda öregion är utmanande. Våra möjligheter att ha effektiviserande samarbete med andra kommuner är av naturliga skäl begränsade. Likväl löser lärare, rektorer och annan skolpersonell uppdraget på ett enastående sätt varje dag, och jag är oerhört stolt över den gotländska skolan. Jag är själv en produkt av den och har varit med och beslutat om den, men jag vet också att det på sina håll under ganska lång tid har varit nettojämnt – precis på håret.

Vi har en otrolig tur som har lärare som fortsätter att gå till jobbet, som fortsätter att jobba i den gotländska skolan och som inte byter kommun eller jobb. Våra möjligheter hemma på Gotland att fortsätta att erbjuda attraktiva arbetsvillkor och en attraktiv arbetsplats över huvud taget, så att

lärarna kan vara sitt bästa jag i klassrummet, utmanas starkt i och med den skenande kostnadskrisen. Det är på det sverigedemokratiska regeringsinnehavets skift som detta sker.

Jag förstår ärligt talat inte hur svensk skola ska kunna fortsätta att leverera under de här premisserna.
(Applåder)

Anf. 41 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tar dessa frågor på största allvar. Vi har stora ekonomiska problem i Sverige, bland annat inom offentlig sektor men naturligtvis också bland enskilda individer, och det har vi haft under en tid nu. Det är därför regeringen gör stora satsningar på skolan.

Det är dock viktigt att komma ihåg att det är ett delat ansvar. Det kan inte vara enbart staten som gör satsningar, utan kommunerna måste också kunna möta de behov som finns, givet att vi har en kommunaliserad skola.

Åsa Westlund sa någonting i stil med att kommunerna inte har verktyg för att parera problemen. Nej, det är väl exakt just så det är. Vi har ett skolsystem där små kommuner många gånger har väldigt svårt att just parera problemen. Mitt svar på det problemet är en nationell skolpengsnorm, det vill säga en norm som kommunerna inte kan gå under.

Hur mycket pengar kommunerna faktiskt satsar på sin skola skiljer sig väldigt mycket åt i dag. Det skiljer ungefär 70 000 kronor per elev och år mellan den kommun som satsar mest och den som satsar minst. 70 000 kronor är ganska mycket pengar. Hälften av de 70 000 finns det objektiva förklaringar till. Man kan ha stora kostnader för skolskjutsar, stora socioekonomiska utmaningar, långa avstånd och så vidare. Men när det gäller den andra hälften är det ingen som vet. Sannolikt har de kommuner som valde att satsa *lite* på sin skola när skolan kommunaliserades fortsatt att göra det.

Vi måste komma till rätta med detta. Skolsystemet är av nationell betydelse och kan inte avgöras på ett sådant sätt som i dag. Jag är helt övertygad om att vi behöver ha en starkare statlig styrning. Men till dess behöver vi satsa på skolan från statligt håll men också från kommunerna själva. Det är därför regeringen har gjort de satsningar som jag nämnde i mitt första svar. Jag kommer naturligtvis att kunna svara på fler frågor om det.

Anf. 42 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Det jag försökte säga innan var att vi i det här landet har budgetregler som gör att Sveriges kommuner och regioner har ett balanskrav, vilket staten inte har. Staten kan på ett helt annat sätt anpassa sin budget utifrån en väldigt stor kostnadskris eller för den delen en annan samhällskris, som corona.

Det gjorde vi socialdemokrater, faktiskt delvis tillsammans med Liberalerna, när vi hade regeringsmakten. Staten gick in med stora resurser för att bära upp samhället, för att se till att sjukvården skulle fungera och för den delen att landets skolor skulle kunna erbjuda de elever som just då gick i skolan bra kvalitet.

Nu har vi en helt annan kris i landet: en kostnadskris. Den slår rakt in i svensk välfärd. Den drabbar eleverna här och nu. De får aldrig tillbaka sin skoltid. Den är här och nu.

Tanken med det ekonomiska systemet, budgetreglerna, som vi har i Sverige är att staten ska gå in och täcka upp för den stora kostnadsökning som kommuner och regioner nu ser. Men det gör alltså inte den här regeringen.

Jag hörde återigen statsrådet stå och prata om att kommuner prioriterar dåligt, att vissa kommuner prioriterar skolan för lite. Då vill jag igen påminna om regeringens egen prioritering. Det är den som vi diskuterar här i riksdagens kammare i dag.

Vad är regeringens egen prioritering? Det är skattesänkningar. I regeringens första budget gick 12 miljarder till dem som tjänar mest samtidigt som det skars ned på skolans finansiering från staten med 2 miljarder räknat i fasta priser. Det är regeringens prioritering. Att man då står och pekar finger och säger att kommuner prioriterar dåligt tycker jag är pinsamt.

Likadant är det med den budget som vi nu lever med. Linus Sköld påpekade här tidigare – och det stämmer – att lyx-rot för dem som renoverar köket för över 600 000 kronor mitt under en kostnadskris får regeringens stöd. Regeringen tycker att det är de som behöver stöd. Man lägger nästan lika mycket pengar där som man lägger på svensk skola i en budgetsatsning. Jag tycker att det är hemskt.

Jag skulle vilja berätta om ett antal saker som händer i kommuner i min valkrets. Där ser man nu att personer sägs upp. I Botkyrka, en kommun i Stockholmsregionen med väldigt stora utmaningar, varslas nu socialpedagoger, lärarassistenter och barnskötare. Och de är inte tillsvidareanställda. De är nämligen redan borta. Så tufft är det i den kommunen.

I Österåker, en visserligen välmående kommun, riskerar de små och särskilda undervisningsgrupperna att försvinna. Kanske ännu värre är att skolkostnaderna kommer att öka och bli gigantiska, eftersom en ny friskola ska lockas att etablera sig i kommunen.

I Nacka ser vi att klasser slås ihop; fler elever ska gå i samma klass. Och till exempel hyr man inte idrottshallar utan låter eleverna ha idrott utomhus under hela året. Det är några exempel.

Skolan står inför en dubbel kostnadskris, och regeringen sviker skolan dubbelt. Dels har man sedan man tillträdde skurit ned i fasta priser på den statliga finansieringen av skolan, dels stoppar man inte överkompensationen till friskolorna. Den gör att kommunernas resurser dräneras ännu mer och försvinner iväg till våffelstugor, strandtomter och annat. Det är pengar som hade behövts inom skolan.

(Applåder)

Anf. 43 PAULA ÖRN (S):

Herr talman! Vi fortsätter diskussionen om det ekonomiska läget i kommunerna. Jag vill hänvisa till SKR:s senaste ekonomirapport från i höstas. Man prognostiserar att det samlade underskottet för Sveriges kommuner 2024 pekar mot ungefär 7 miljarder kronor – i underskott. Det handlar alltså inte om god ekonomisk hushållning med 2 procent i resultat och så vidare, utan 7 miljarder i underskott. Skolan kan lite grovt sägas utgöra ungefär hälften av den kommunala budgeten. Bara det borde få Lotta Edholm att förstå allvaret.

Man kan fråga sig varför det är barn och elever i skolan som nu ska betala priset för inflationskrisen som är orsakad av det ryska anfallskriget i Ukraina. Varför anser inte den här regeringen att staten måste ta ett större ansvar för dessa massiva kostnadsökningar som ligger helt utanför kommunernas kontroll?

Jag vill lyfta fram den senaste världshändelsen som kraftigt påverkade kommunernas ekonomi: pandemin. Den då socialdemokratiskt ledda regeringen såg till att kommunerna kompenserades för kostnadsökningarna så långt det bara var möjligt. Under pandemin hörde jag inga liberala politiker som stod och, som Lotta Edholm nu gör, krävde att kommunerna skulle ta sitt ansvar. Varför tycker man att kostnader orsakade av en global pandemi ska kompenseras i större utsträckning än kostnader orsakade av en global inflationskris?

Till sist: Varför verkar skolministern över huvud taget inte tycka att kostnadskrisen i den svenska skolan är något som hon och regeringen borde ta ansvar för?

(Applåder)

Anf. 44 ROSE-MARIE CARLSSON (S):

Herr talman! Oavsett vad ministern säger kvarstår faktum: Kommunerna får stå för en större del av kakan än tidigare. Jag tänker på statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan, som den tidigare regeringen införde och som man har fortsatt med. Hur de pengarna kunde användas välkomnades ute i kommunerna.

Men när jag nu pratar med kommuner hör jag att de är oroliga, eftersom de kan läsa ut att det aviseras neddragningar i detta och i maxtaxan. Konsekvenserna blir då dubbla för kommunerna. Det är både minskade barnkullar och urholkade statsbidrag.

Statsbidraget för de kvalitetshöjande åtgärderna välkomnades som sagt av kommunerna, och många kommuner satsade på att göra en långsiktig planering. Men kan man lita på att man kan fortsätta med det man har påbörjat?

Ofta pytsas statsbidrag ut i verksamheten, och man gör samma sak som tidigare. Men nu fick många kommuner, bland annat min egen hemkommun Malmö, möjlighet att dels dela ut pengar generellt, dels se över om de skulle göra något annat för att se om det kunde vara bättre än att göra mer av samma sak. Man är orolig för att man inte ska kunna fortsätta med detta om de aviserade neddragningarna görs.

Jag tänker på de 800 miljoner som den tidigare regeringen tillförde i samband med att riktmärken för barngruppernas storlek infördes. Det pytsade man in i de kvalitetshöjande åtgärderna. Nu ska de 800 miljonerna försvinna. Det är man jätteorolig över.

Min fråga är, förutom hur man ska leva upp till läroplansmålen som kvarstår, hur kommunerna ska våga göra satsningar eller fortsätta med de långsiktiga satsningar som de redan påbörjat när man redan nu kan befara neddragningar av statsbidragen.

(Applåder)

Anf. 45 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Konsekvenserna av regeringens politik och prioriteringar är tydliga. Som Paula Örn påpekade prognostiseras ett underskott på 7 miljarder för kommunerna, totalt. Var tredje kommun budgeterar med underskott. Samtidigt ser vi de största kommunalskatteshöjningarna sedan Alliansen satt vid regeringsmakten. Detta är konsekvenserna av den statliga underfinansieringen.

Statens största enskilda utgift är generella statsbidrag till regioner och kommuner. När man inte räknar upp dem får det dramatiska konsekvenser för kommunernas möjlighet att finansiera välfärden. Kommuner måste antingen budgetera med underskott – gå med underskott trots att de försökt få ihop sin budget – eller höja skatten.

När regeringen sänker skatten på att renovera köket eller på de allra mest välbärgades inkomster får kommunerna höja skatten för alla inkomsttagare. Så hänger det ihop. Konsekvenserna för skolorna i Älvsbyns kommun innebär nedskärningar med 13 procent av verksamheten över två år. Jag skulle vilja fråga Lotta Edholm om det är de avsedda konsekvenserna. Var det vad Lotta Edholm ville – att skolan i Älvsbyn skulle bli tvungen att spara 13 procent – när hon sa att hon skulle göra historiska satsningar på skolan?

(Applåder)

Anf. 46 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Mycket har sagts. Jag funderade på om vi har kommit framåt genom den här debatten. Min insikt har i alla fall stärkts: Vi måste fortsätta påpeka hur grav kostnadskrisen är i svensk skola. Givet svaren eller kanske snarare de uteblivna svaren i dag måste vi fortsätta poängtera hur illa det är i våra svenska kommuner. Det är en kostnadskris av stora mått, och den pågår i detta nu.

I dag till exempel sitter mina partikamrater och politiker av annan kulör hemma på Gotland och svettas på nämndsammanträdet. De är givetvis stolta över förtroendet de har fått att besluta om gotländsk skola men oerhört svettiga över hur de ska orka leverera på ett av välfärdsstatens viktigaste uppdrag: en bildad och utbildad befolkning.

Jag är klar över att SD-regeringen inte har några nya besked att ge till alla som berörs av svensk skola. Vi är rätt många. Det är elever, föräldrar till elever, lärare, personal – kort sagt alla vi som ser skolan som fundament för att det ska gå väl för Sverige.

Statsrådet säger att regeringen gör historiskt stora satsningar på skolan, men det är också en historiskt stor prövning. Jag är själv ett barn av 90-talskrisen. Vi betalade av på de skulderna länge, och en del betalar fortfarande.

Statsrådet säger att svenska kommuner ska ta sin del av ansvaret, och jag tycker att det är oförskämt. När ska regeringen ta sin del av ansvaret, och hur ska svensk skola kunna leverera på de här premisserna?

(Applåder)

Anf. 47 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Regeringen tar situationen på djupaste allvar. Vi satsar till exempel 850 miljoner mer genom kunskapsbidraget för en bättre kunskapsutveckling i svensk skola. Utöver alla riktade statsbidrag får kommunerna stöd genom de generella statsbidragen. Det är alltså de stora

statsbidragen. Kommunerna är fria att använda dem på det sätt som de finner bäst. De generella statsbidragen har regeringen förstärkt, vilket jag har försökt beskriva i tidigare inlägg. Vi ser också att den förstärkningen naturligtvis kommer att komma svenska elever och barn till del.

Utöver de riktade och generella statsbidragen försöker vi underlätta för kommunerna att söka de statsbidrag som finns. Vi har slagit ihop statsbidrag och försökt förenkla regelverket för att det ska bli enklare för kommunerna att söka dem. Den utvecklingen kommer att fortsätta. Vi vill ju inte ha statsbidrag som är så krångliga att söka att kommunerna avstår från att göra det. Exempel på statsbidrag som är lätta att söka är statsbidrag för läromedel och för skönlitteratur till skolbiblioteken.

Vi jobbar alltså på båda fronterna samtidigt. Det handlar både om att öka de statliga satsningarna på skolan och om att försöka förenkla för kommunerna att söka de statsbidrag som finns.

Anf. 48 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag fick en känsla av att statsrådet använder tvärtomspråket.

När regeringen säger att man satsar på skolan, då skär man ned i fasta priser räknat. Det blir färre lärare och mindre pengar till det som behövs i svensk skola.

När regeringen säger att man vill ha färre riktade statsbidrag menar man egentligen att man inrättar fler, för det är ju det man har gjort. Det har blivit krångligare för kommunerna att få de pengar till skolan som de ändå får.

När regeringen säger att man prioriterar skolan prioriterar man inte skolan utan i stället skattesänkningar – och mest skattesänkningar till dem som tjänar mest. Det är regeringens övergripande prioritering. Det syns i varenda budgettabell, och det syns också när finansministern uttalar sig i medierna.

Eftersom jag inte har fått några besked om nya pengar utgår jag från att det än så länge inte ligger några nya pengar i regeringens vårbudget, men det borde det verkligen göra. Finansministern har sagt att hon ser skattesänkningar framför sig. Jag hoppas att skolministern kan slå ett slag för svensk skola och stå upp för att den behöver de pengar som finns i statskassan för att förbättra Sveriges framtid.

Om inget annat hjälper har jag ett förslag på argument. Det verkar ju inte vara tillräckligt att säga att eleverna i svensk skola i dag har samma rätt till en bra skola som de som gick för fyra fem år sedan. Det verkar inte räcka som argument för regeringen att satsa på riktigt på skolan, men det kanske kan vara ett argument att fråga vad som händer med de elever som i dag inte får stöd i skolan. Vad händer när gängkriminella lockar med en annan framtid när unga människor slås ut för att de inte får det stöd de behöver på grund av regeringens nedskärningar? Använd det argumentet! (Applåder)

Anf. 49 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! I den här diskussionen har jag försökt föra fram två olika linjer. Vi gör stora satsningar från statens sida på kommunerna, både genom de generella statsbidragen och genom de riktade statsbidragen. Vi försöker också förenkla och slå ihop statsbidrag. Ett sådant exempel är det

som Rose-Marie Carlsson nämnde: Statsbidragen till förbättrad kvalitet i förskolan har slagits ihop till ett statsbidrag.

Det är också viktigt att föra en diskussion om hur vi långsiktigt ska lösa problemen med att det är väldigt stora skillnader i hur mycket pengar kommunerna satsar på våra skolor. Dessa skillnader gör att skolan inte är jämlik i Sverige i dag. Om vi fortsätter att satsa stora summor pengar kommer ändå skillnaderna att bestå om vi inte gör någonting mer radikalt. Med någonting mer radikalt menar jag en nationell skolpengsnorm som kommunerna inte kan gå under. Jag är övertygad om att vi behöver mer av statlig styrning av svensk skola, eftersom skolan är ett nationellt ansvar och inte bara ett ansvar för varje enskild kommun.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:555 om resurser till landets lärcentrum

Anf. 50 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Niklas Sigvardsson har frågat mig varför regeringen har valt att prioritera ned stödet till landets lärcentrum, vad jag avser att göra för att det även i framtiden ska finnas möjlighet till lärcentrum i hela landet och vad jag avser att göra för att utveckla möjligheten att studera i hela landet via lärcentrum.

Med lärcentrum avses i förordningen (2017:1303) om statsbidrag för lärcentrum en verksamhet som organiseras av en eller flera kommuner och där den studerande erbjuds stöd i sitt lärande från lärare och annan personal samt ges möjlighet att möta andra studerande. Lärcentrum kan vara tillgängliga för studier inom kommunal vuxenutbildning, yrkeshögskola, universitet och högskola eller andra utbildningsformer. Syftet med statsbidraget är att stimulera utveckling av lärcentrum i kommunerna.

Statsbidrag får lämnas till kommuner som i samverkan med andra kommuner genomför insatser för etablering av nya eller utveckling av befintliga lärcentrum. Statsbidrag får även lämnas till kommuner som genomför dessa insatser utan samverkan med andra om det finns särskilda skäl.

Skolverket fördelar medlen, och myndigheten ska vid sin fördelning av statsbidraget bland annat ta hänsyn till i vilken grad insatserna kan främja tillgång till och genomströmning i utbildningen, behovet av geografisk spridning av lärcentrum och om samråd med regional utvecklingsansvarig aktör har skett.

Staten bidrar årligen med 50 miljoner kronor till verksamheten vid lärcentrum runt om i Sverige. Den försämrade arbetsmarknaden under covid-19-pandemin skapade ett extra stort behov av utbildning och omställning i hela landet. Då förstärktes statsbidraget tillfälligt, men därefter har det återgått till den ursprungliga nivån.

Regeringen kommer att fortsätta följa frågan.

Anf. 51 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Runt om i vårt land möjliggörs studier för tusentals invånare på ställen långt från etablerade lärosäten och residensorter. Mycket av detta fantastiska arbete görs på något av landets alla lärcentrum. Ett lärcentrum är en fantastisk smältdegel av människor som läser på olika nivåer och med olika mål, alltifrån den nyanlända som kanske lär sig språket och ett yrke samtidigt via yrkesvux till den som har jobbat som vårdbiträde under många år och kanske behöver läsa upp någonting för att kunna fortsätta läsa på sjuksköterskeprogrammet, vilket till och med kan ske på samma ställe, eller någon som har fått ett stort teknikutintresse och vill skola om sig till 3D-printtekniker genom att läsa ett yrkeshögskoleprogram. Det är något fantastiskt med lärcentrumets möjligheter att ge tillgång till ett brett utbud av kurser, program och utbildningar med flera olika utbildningsanordnare och utbildningsformer på ett och samma ställe, där människor med ringa erfarenhet av akademiska studier får möta dem som har lång erfarenhet. Det är en fantastisk miljö som fler borde få chansen att nyttja.

Det är därför regeringens politik är kontraproduktiv. Mats Perssons interpellationssvar här i dag säger tyvärr allt om regeringens avsaknad av utbildningspolitik för de många.

Mats Persson står ofta här i debatter med mig om utbildningspolitik och säger att det refereras till dopade pandemisiffror när jag presenterar åtgärder och satsningar. Det är nivåer som inte tillhör det normala, anser han. Men det är nivåer som vi socialdemokrater fullt ut har stått upp för i budget efter budget under den här mandatperioden. Det handlar om människors möjligheter till omställning. Det handlar om människors möjligheter att växa och växla inom sina yrken.

Det är därför en sak Mats Persson sa i interpellationssvaret gör mig lite extra beklämd: "Den försämrade arbetsmarknaden under covid-19-pandemin skapade ett extra stort behov av utbildning och omställning i hela landet. Då förstärktes statsbidraget tillfälligt, men därefter har det återgått till den ursprungliga nivån." Det är väldigt lätt att säga, men då behöver man betänka att tiotusentals fler nu är arbetslösa i och med den konkursvåg som har sköljt över landet under det senaste året. Konkurserna är på en nivå som vi inte har sett sedan 90-talskrisen.

Det man då kan säga är att det här är en fantastisk reform, att vi behöver vara proaktiva och att vi behöver fortsätta att ha höga nivåer. Men i stället kommer man dragande med att det var dopade nivåer som tillhörde pandemin och som man inte kan stå upp för i nuläget. Det är en defensiv inställning som tyvärr visar på både en dålig utbildningspolitik och en dålig arbetsmarknadspolitik.

Jag vill att utbildningsministern i sitt nästa inlägg besvarar en fråga som jag ställde i interpellationen men som jag inte anser det vara möjligt att hitta något svar på i hans interpellationssvar: Vad avser ministern att göra för att utveckla möjligheten att studera i hela landet via lärcentrum? (Applåder)

Anf. 52 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. En av de frågor som jag verkligen brinner för är rätten till utbildning, även högre utbildning, oav-

sett var i landet man bor. Nu vill jag verkligen ta chansen att diskutera detta med utbildningsministern.

Lärcentrum är viktiga just för att se till att man oavsett var i landet man bor har möjlighet att gå en högre utbildning. Vi har under några år haft ett väldigt viktigt projekt, Nya vägar, som har fått mycket statliga pengar från olika instanser för att djupstudera olika aspekter av decentraliserad utbildning. Om inte utbildningsministern har satt sig in i det projektet är det ett tips att göra det. Där kan man också se de utmaningar som finns. Av 290 kommuner är det 251 – det är 2018 års siffror, och jag skulle kunna tänka mig att det är fler i dag – som har en lägre andel högutbildade än genomsnittet. Det borde få utbildningsministern att vilja göra någonting åt det här, för de siffrorna är verkligen inte bra. Och skillnaderna ökar.

SCB har en statistikatlas, som det kallas, där man kan se att befolkningens utbildningsnivå höjdes mellan åren 1990 och 2016 och att det är kopplat till etablering av lärosäten. Man får verkligen tacka de socialdemokratiska regeringar som har sett till att bygga ut den högre utbildningen i hela landet. Man kan dock också se att den högre utbildningsnivån håller sig inom cirka en timmes restidsavstånd från de olika högskolorna och universiteten. Det räcker alltså inte. Man måste ta ytterligare steg för att nå hela landet.

År 2019 kommenterade för första gången UKÄ i sin rapport om ungas övergång till högre utbildning att geografin är en faktor som påverkar de val unga gör. TCO har tagit fram ett utbildningsindex som också visar att det är stora skillnader. Det som är viktigt när man skaffar sig en högre utbildning är just hur långt man måste pendla.

Vi har några högskolor och universitet som har gått före i detta arbete och som verkligen har tagit på sig att vilja decentralisera. Det är bland annat Högskolan Väst och Linnéuniversitetet. Men vi har också två universitet som har haft statens uppdrag att se till att decentralisera utbildningar. Det är Umeå universitet och Luleå universitet.

Parlamentariska landsbygdskommittén kom för några år sedan. Den hade också två kloka förslag. Bland annat tyckte den att man skulle inrätta fler utbildningscenter för högre utbildning. En annan viktig sak var att lärosätena behöver få i uppdrag att öka tillgången på högre utbildning i hela landet.

Niklas Sigvardsson har förtjänstfullt frågat utbildningsministern om precis detta. Det är också min fråga. Hur vill utbildningsministern arbeta för att minska de klyftor som finns mellan kommunerna i vårt land och mellan möjligheterna att få kvalificerad arbetskraft? Väldigt många yrken i dag ställer krav på en sådan.

(Applåder)

Anf. 53 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Tack till interpellanten för en viktig och utmärkt fråga!

Det är viktigt att vi har ett utbildningssystem som ger människor möjlighet att få flera chanser. Det gäller att människor inte bara får en utan flera chanser att ha tillgång till utbildning. Det är viktigt att vi har ett utbildningssystem som har flera vägar in i utbildningssystemet så att människor på olika sätt kan tillgodoräkna sig en utbildning och på det sättet få ett jobb som är bra för deras framtid. Det är också viktigt att det finns utbildning i hela vårt land.

Herr talman! Det regeringen gör just nu är att vi bygger ut utbildningen mycket kraftigt. Det är väldigt viktigt att vi har yrkesutbildningar i hela vårt land. Det är viktigt att vi har fler platser på yrkeshögskolan och inom ramen för den regionala komvuxverksamheten och regionalt yrkesvux, eftersom det gör att fler människor får möjlighet att gå en utbildning. Det är också därför som regeringen i den senaste budgeten skjuter till pengar så att det nu sker en utbyggnad med tiotusentals platser. Det gör att människor nu får möjligheten att utbilda sig till yrken inom välfärden, inom den gröna omställningen eller inom industrin som helhet.

Arbetsmarknaden skriker efter kompetenta människor som har kunskaper som arbetsmarknaden behöver. Det gör nu regeringen någonting åt.

Anf. 54 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Jag delar inte fullt ut bilden som utbildningsministern presenterar här om de stora satsningar som regeringen gör för att bygga ut utbildningen i landet och framför allt inte när det gäller att bygga ut utbildningar på orter som ligger långt ifrån lärosäten.

Det är vad debatten handlar om. Lärcentrum har den fina finessen att just tillgängliggöra utbildning långt ifrån lärosäten men däremot nära människor som verkligen behöver kunna ställa om för att kunna ta de nya jobb som utbildningsministern så förtjänstfullt talar om i den gröna omställningen och liknande.

Det är då vi behöver lärcentrum för att möjliggöra att läsa till 3D-printstekniker eller ställa om till olika tekniska yrken som den gröna omställningen skriker efter.

För några månader sedan besökte jag en organisation som heter Nitus. Det är ett nätverk för kommunala lärcentrum. De presenterade hur deras verksamhet har sett ut det senaste året och vad de behöver för framtiden. Tyvärr visade de att det sker en dubbel smäll mot de kommunala lärcentrumen just nu. Utbildningen byggs inte ut i den takt som de skulle behöva.

Det ser vi. Den socialdemokratiska budgeten innehåller 2 miljarder mer riktat till bara vuxenutbildningar i olika former jämfört med regeringens politik. Vi föreslår också generella statsbidrag riktade mot den rent kommunala sektorn på 7 miljarder mer än vad som finns i regeringens budget.

De kommunala lärcentrumen känner just nu av den tunga ekonomiska börda som kommuner utsätts för. Det gäller framför allt kommuner som ligger långt ifrån olika lärosäten. De får välja att prioritera förskola, grundskola och äldreomsorg. Ska man kunna ha äldreboendet öppet? Ska man kunna ha förskolan öppen? Det ställs mot vuxenutbildning och lärcentrum. Företrädarna för lärcentrumen känner att pengarna tyvärr inte går till det som kan möjliggöra för människor att ställa om till jobb och få jobb. Det är inte den signal som regeringen sänder till kommunerna. Där finns det otroligt mycket att göra.

De kommunala nätverken blir också färre. De kommunala lärcentrumen växer inte längre i antal utan backar lite för att man inte känner att man har råd att bidra till att utveckla. Man har inte råd att bygga upp samverkan med yrkeshögskolor eller samverkan med högskolor och universitet.

Det går helt emot den linje som utbildningsministern tidigare stod här och talade om. Då får vi inte en mer utbildad befolkning som har möjlighet

att ta de jobb som finns och de utbildade människor som näringslivet och offentlig sektor skriker efter runt om i hela vårt land.

Det är vad det handlar om. Det handlar om att människor ska kunna utbilda sig runt om i hela vårt land. Det är viktigt att de tidigare socialdemokratiska regeringarna har byggt ut möjligheten att studera runt om i hela vårt land långt ifrån de etablerade lärosätena.

Jag saknar fortfarande svar från utbildningsministern om vad regeringen tar för steg när det gäller just lärcentrum som form. Mats Persson talade väldigt mycket om annat. Jag ger Mats Persson ytterligare en chans att tala specifikt om lärcentrum.

Vad avser regeringen och utbildningsministern att göra för att utveckla möjligheten att studera i hela landet?

(Applåder)

Anf. 55 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Statsrådet säger att han vill ge fler chanser att studera. Då är det en väldigt bra idé att se till att utbildningar finns på fler ställen.

För några år sedan hade jag förmånen att tillsammans med Campus Västervik få åka till Skottland och se på deras fantastiska struktur. Vi besökte University of the Highlands and Islands. Det har 13 lokala campus och ett sjuttioal lärcentrum. De har en vision: att ingen i Skottland ska ha mer än tre mil till 30 olika högskoleprogram. Där kan man snacka om politisk vilja!

Det är ett universitet som blev universitet 2011. Vi fick åka från en större ort i Skottland i två och en halv timme ut i landsbygden och kom till ett lokalt campus och öppnade dörren. Det var som att komma in på vilken forskning som helst på Karolinska.

Jag frågade: Hur kan ni ha sådan forskning här mitt ute i ingenstans? De sa: Var skulle vi annars vara? Vi forskar på havet. Havet är här utanför oss. De har också fantastiska kvalitetsresultat.

Ett annat exempel finns i Norge. Där har ministern för högre utbildning och forskning precis bestämt om grundfinansiering till 16 studie- och högskolecenter med syftet att öka den decentraliserade utbildningen.

Ministern säger själv ungefär det som vår minister alldeles nyss sa. Arbetsmarknaden skriker efter kompetens, och då måste vi erbjuda utbildning där folk bor. Han säger också att det måste vara en trygg och solid drift över tid.

Min fråga är: När får vi se det i Sverige?

Anf. 56 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tycker att det är en styrka i Sverige att vi har möjlighet att utbilda oss långt upp i åldrarna. Vi har möjlighet att få flera chanser, och vi har möjlighet att ställa om mitt i livet. Jag tycker att det är en väldig styrka för Sverige som kunskapsnation.

Jag tycker också att det är en styrka att vi har utbildningar i hela vårt land och att vi har en flora av många olika typer av utbildningar. Lärcentrum är en modell, men det finns också mycket annat. Vi har yrkeshögskolan och våra folkhögskolor, som skapar flera vägar in till ett yrke och till en utbildning där man kan förverkliga sig själv och uppfylla sina drömmar.

De närmaste åren kommer yrkeshögskolan att byggas ut med 40 000 fler platser runt om i vårt land. Det kommer att lösa både välfärdens och

näringslivets brist på kompetens. Detta är viktiga investeringar för att se till att fler människor får möjlighet att gå en utbildning. Så kan vi också åtgärda de brister vi ser på arbetsmarknaden.

Anf. 57 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Inledningsvis vill jag att vi noterar att jag inte tycker att utbildningsministern har besvarat frågan om hur man vill utveckla landets lärcentrum. Utbildningsministern pratar mycket om andra utbildningsformer, som mycket riktigt också måste ha någon mottagare. Där kan landets alla lärcentrum vara en fantastisk möjlighet till en yrkeshögskoleutbildning, en högskoleutbildning eller en komvuxutbildning. Men vi pratar om lärcentrum, och jag tycker inte att ministern nämner dem tillräckligt mycket i debatten.

Det handlar om att människor runt om i vårt land har möjlighet att studera nära sin bostadsort. I mitt hemlän Jönköpings län har vi lärcentrum på flera olika orter, och jag tänker framför allt nämna två: Vetlanda och Värnamo.

Campus Värnamo har byggt upp en fantastisk verksamhet i en ort som ligger nära hela Gnosjöandans teknikmecka, där små och medelstora företag just nu skriker efter omställbar arbetskraft för att kunna ta steget in i framtidens order och framtidens jobb.

Vetlanda ligger precis mitt i området med den trähusindustri som just nu möter en extrem käftsmäll med konkurser efter konkurser. Lärcentrumet bygger nu upp möjligheter där för att ställa om de personer som blir arbetslösa. Det gör de tack vare att de finns lokalt och har väl upparbetade kontakter med kommuner och företag. När folk blir arbetslösa kan de lokala lärcentrumerna verkligen jobba med de människor som nu behöver en chans att ställa om och kunna ta jobben när konjunkturen vänder.

Avslutningsvis vill jag slå ett slag för detta: Låt oss prata lärcentrum! Låt oss prata om den viktiga möjlighet de innebär för att utbilda människor i hela vårt land!

(Applåder)

Anf. 58 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag ska inledningsvis ge Niklas Sigvardsson rätt i att jag pratar lite bredare om utbildning, om möjligheten för människor att ställa om mitt i livet och om möjligheten för människor att med hjälp av utbildning växa och uppnå sin fulla potential som individer. Det handlar då inte minst om att kunna få ett arbete och bidra till att lösa de gemensamma samhällsproblem vi har.

Jag medger att jag pratar lite bredare än specifikt om en utbildningsform. Jag pratar om helheten, där lärcentrum naturligtvis är en viktig del. Det är också därför regeringen satsar 50 miljoner kronor varje år på denna utbildningsform. Den fyller en viktig funktion, men den är en del av en helhet som vi nu kraftigt bygger ut. Vi kompetensförsörjer Sverige så att fler människor kan få en utbildning och ett arbete. Samtidigt kan vi tillgoda behovet av arbetskraft, och faktum är att arbetsgivarna skriker efter arbetskraft i Sverige 2024.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 59 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Caroline Helmersson Olsson har frågat mig om jag bedömer att det behövs en utredning för att ändra i förordningen (2007:1345) om statsbidrag vid vissa studier för personer med funktionsnedsättning och om jag avser att vidta några åtgärder för att ändra i förordningen i syfte att höja maxbeloppet.

I Yrkesvuxutredningens betänkande *Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna* (SOU 2024:16) har utredningen ett omfattande avsnitt om underlättande av övergångar till arbetsmarknaden för elever inom anpassad utbildning. Utredningens analys av hur man kan underlätta övergångar till arbetsmarknaden för denna målgrupp består av flera led, och individens finansiering av studier är en del i detta.

Utredningen beskriver bland annat att målgruppen måste ges en ökad tillgång till yrkes- och lärlingsutbildningar och till kontinuerligt stöd och handledning. En grundförutsättning för att en ökad tillgång till yrkesutbildning ska ge effekt är dock att målgruppen ges en möjlighet att finansiera studier inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning, vilket är avgörande för målgruppens övergångar till arbete på längre sikt. Utredningen föreslår därför att regeringen ska tillsätta en utredning om finansiering av studier inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning.

Utredningen har nyligen överlämnat sitt betänkande till undertecknad, och nästa steg är nu att remittera det. Jag ser fram emot att ta del av remissopinionen innan vi tar ställning till dessa frågor.

Anf. 60 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Ministern hänvisar till Yrkesvuxutredningen, vilket han gjorde även i svaret på den skriftliga fråga som jag ställde för över ett år sedan. Utredningen är viktig, och den pekar på många hinder som denna målgrupp har vid övergång till arbetsmarknaden. Det måste kunna finnas fler möjligheter, och utredningen pekar på några av dem. Jag ser också fram emot remissvaren och en framtida proposition.

Finansieringen av studier inom anpassad komvux är avgörande, precis som ministern säger. Den är komplex och behöver utredas; jag håller med om det. Men det är bekymmersamt att målgruppen inom ramen för nuvarande regelverk för socialförsäkring, studiemedel, arbetsmarknad och socialtjänst har väldigt begränsade möjligheter.

Utredningen pekar på att det även finns hinder på kommunal nivå när målgruppen ska finansiera sina studier, vilket gör att en del av dessa människor avstår. Så kan vi ju inte ha det! Vi vill att alla som kan arbeta ska arbeta, och vi vet att vägen till arbete ofta går genom utbildning. Dessa människor måste också få möjlighet att uppnå sin fulla potential som individer, som ministern nyss pratade om.

Jag håller som sagt med om utredningens förslag, utom i det specifika fall som jag pratar om: det lilla bidraget. Det är litet på grund av att det är få som studerar med detta bidrag. Det är de som inte har någon annan möjlighet till ersättning som kan få det. Frågan är utredd av SPSM, och sedan

Svar på
interpellationer

2019 har SPSM vänt sig till regeringen och yrkat på att förordningen ska ändras.

Förslaget innebär att maxbeloppet, som i dag regleras till 9 700 kronor per månad, ska räknas upp i enlighet med prisbasbeloppet, som fastställs varje år. Beloppet har legat på samma nivå sedan 2012, så det är dags. I och med den höga inflationen urholkas ersättningsnivån, vilket får väldigt negativa konsekvenser för dem som ska studera på heltid och försörja sig genom detta bidrag.

SPSM har också förtjänstfullt lämnat förordningsförslag och förslag på ändringar. De ligger säkert på ministrernas bord, om han inte har satt in dem i någon pärm. SPSM har räknat ut att takbeloppet kommer att kunna höjas till 12 606 kronor om man gör på det här sättet. Detta kan tyckas vara en pytteliten fråga för ministern. Men det är en jättestor fråga för dem det berör, som kanske kan klara sig utan försörjningsstöd medan de pluggar och förmodligen också kan få ett jobb. SPSM bedömer också att ändringarna kan genomföras utan att anslaget utökas.

Jag tänker på svaret. Det kan inte vara möjligt att utbildningsministern menar att vi ska vänta på remissopinionen – remisstiden går ut den 10 juni – för att därefter tillsätta en utredning som kanske också tar ett år och som sedan ska ut på remiss. Det är inte rimligt att behöva vänta på allt detta för att vi ska kunna göra något åt detta orimliga tak. Det finns annat i utredningen som regeringen redan har sjösatt utan att det fanns något förslag framlagt, så jag tycker inte att detta heller ska vara omöjligt.

Jag undrar om utbildningsministern kan utveckla svaret så att jag inte missuppfattar det. Vi ska väl inte vänta i ett par år till medan detta bidrag ytterligare urholkas?

(Applåder)
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 12 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:593 om statsbidrag för anpassad utbildning inom komvux

Anf. 61 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar Caroline Helmersson Olsson för hennes interpellation och inlägg.

Detta är en fråga som har varit aktuell under många år. Precis som ledamoten beskrev är detta en ersättning som inte har höjts på många år. Det är också en fråga som har tagits upp vid olika tillfällen i debatten. Jag note-

rar också att den tidigare socialdemokratiska regeringen inte vidtog några åtgärder under de åtta år som den satt vid makten. Jag beklagar det.

Regeringen följer frågan noga, och vi har en utredning som har tittat på den sammantagna bilden kopplad till yrkesvux och vuxenutbildningen.

Anf. 62 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för anförandet. Jag förstod såklart att ministern skulle säga att vi inte gjorde någonting på åtta år, och jag har verkligen funderat på varför vi inte gjorde det. Den största orsaken är nog att inflationen inte har varit så hög tidigare och att det inte har varit så aktuellt som det är just nu. Det är det ena.

Jag har faktiskt lite dåligt samvete. Jag har suttit i utbildningsutskottet sedan Björklunds tid, och det är länge sedan. Först för ett par år sedan fick jag reda på att detta bidrag ens finns. Då var det några elever från en växakurs på Viadidakt – en gemensam nämnd för Katrineholms och Vingåkers kommuner – som var på besök hos mig. De frågade varför de inte får betalt för hela tiden som de studerar, och jag hade inget svar på det. Sedan dess har jag grävt i frågan.

Detta är ingen stark lobbygrupp i samhället. Dessa människor står inte på barrikaderna, snarare tvärtom. De vill inte ens visa sig på detta sätt, utan de vill vara som alla andra. Det kräver av oss politiker att vi verkligen gör någonting. Detta har vi helt enkelt inte levt upp till.

Jag vet inte om ministern har träffat dem som pluggar med detta bidrag. Men de som jag har träffat har väldigt tydliga mål med sin utbildning, nämligen att få ett jobb, kunna försörja sig och bli en fri människa. De vill bidra och jobba till hundra procent av sin förmåga.

Vilken person kan detta vara? Det kan vara en person som kommunen inte har hittat, en vuxen hemmasittare. Det kan vara en person som inte vill gå till en LSS-handläggare och säga: Jag har IF, kan du utreda om jag kan få någon sorts bidrag från socialförsäkringen så att jag kan plugga? Det kan också vara en person som har kollat med CSN och som upptäcker att man inte kan få vare sig bidrag eller lån om man har anpassad komvux. Det kan också vara en person som har gått till Arbetsförmedlingen och upptäckt att deras skolsamverkan inte gäller anpassad komvux.

Dessa personer är medvetna om möjligheterna. Och jag skulle säga att dessa personer kanske till och med står närmare arbetsmarknaden än vad som framgår av samhällets kunskaper och förväntningar på målgruppen.

Även om vägen till ett jobb är extra lång för personer med IF finns vinsten också i att de kan studera med sjysta villkor och att de kan få bättre möjligheter att delta i samhället. Skollagen reglerar att vuxenutbildningens övergripande mål också ska kunna främja den personliga utvecklingen eller att dessa personer ska kunna nå sin fulla potential, som ministern så fint sa i sitt förra inlägg.

Jag vet att jag är tjugig. I det svar som jag fick från utbildningsministern på min skriftliga fråga svarade han ungefär samma sak som i svaret på interpellationen – att han ska följa frågan noga. På en frågestund ställde jag också en fråga till ministern om detta bidrag. Då sa han att han skulle följa frågan mycket noga.

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

I det skriftliga svar som jag fick skrev ministern att det vid behov kan finnas skäl att vidta ytterligare åtgärder med anledning av detta. Anser ministern att det finns behov nu?

(Applåder)

Anf. 63 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Caroline Helmersson Olsson för hennes svar. Jag tycker att det var väldigt befriande att lyssna till en politiker som var ganska ärlig med varför ingenting har gjorts. Det var inga undanflykter och inga bortförklaringar. Hon skyllde inte på någon annan utan konstaterade det som jag också tror, nämligen att när det handlar om de grupper som inte är de starkaste rösterna i debatten har denna typ av frågor en tendens att falla i glömska.

Det är också därför som vi nu kommer att titta på denna fråga tillsammans med en rad andra olika frågor där denna utredning ligger till grund. Vi kommer att titta på helheten. Hur skulle eventuella förändringar i systemet påverka, hur påverkar det systemet som helhet och hur påverkar det enskilda individer om man gör olika typer av förändringar? Detta kommer vi att göra i en samlad ordning, och jag kommer säkert att ha möjlighet och anledning att återkomma till ledamoten kring detta.

Men jag tackar för din uppmärksamhet och för din uppriktiga beskrivning av frågan.

Anf. 64 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill även i denna debatt uppmärksamma ledamöterna på att samtliga talar via talmannen och med andra ord inte använder ordet du eller förnamn. Detta är ett allmänt medskick till samtliga. Inga ytterligare kommentarer är nödvändiga.

(Utbildningsminister MATS PERSSON (L): Jag tror att jag blev så besjälad av ledamotens inlägg att jag därför glömde detta.)

Anf. 65 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Fru talman! Under mina sista minuter skulle jag vilja tacka utbildningsministern för att han verkar öppna upp för att diskutera frågan vidare. Det ser jag fram emot.

Jag vill också lyfta fram folkhögskolans roll i det hela. Folkhögskolan är väldigt duktig på att ge utbildning till denna målgrupp. Min interpellation i dag handlar om anpassad komvux, men jag ser fram emot att fortsätta diskutera folkhögskolans möjligheter att anordna utbildning men också möjligheterna för elever att gå där i framtiden.

Jag skulle faktiskt också kunna tänka mig att diskutera möjligheterna till högre utbildning för denna målgrupp. Det finns i andra länder. Tidigare har utbildningsutskottet varit väldigt överens om att vi borde titta vidare på denna fråga. Det har också gjorts en del försök på högskolan i Gävle och på YH-utbildningen i Bollnäs, tror jag att det var. Efter debatten kommer jag att överlämna en rapport till utbildningsministern så att han kan se om detta ändå inte vore ett bra samtalsämne.

Jag tycker att det är ganska coolt med en utbildningsminister som också är rymdminister. Men om vi landar här på jorden har ministern i allra högsta grad ansvar för dessa mer jordnära frågor som jag tar upp i dag. Och jag sätter mitt hopp till att ministern engagerar sig och gör denna förändring i förordningen, även om han inte berättar det för mig, och följer utvecklingen mycket noga.
(Applåder)

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 66 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar Caroline Helmersson Olsson för denna debatt. Det är väldigt givande och upplyftande att debattera med en politiker som är ärlig och uppriktig om varför saker och ting är som de är. Jag ser fram emot att tillsammans med ledamoten arbeta vidare med denna fråga för att se om vi gemensamt kan hitta en lösning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:565 om museers krisplaner

Anf. 67 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Lawen Redar har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra för att fler museer ska etablera en krisplan för att skydda kulturarvet i händelse av kris eller krig.

Kulturarvets stora betydelse har på ett brutalt sätt visat sig under Rysslands storskaliga invasion av Ukraina. Vi har bevittnat inte bara tusentals släckta människoliv utan också en avsiktlig förstörelse av historiska monument och av museer i syfte att utplåna den ukrainska identiteten och kulturen.

Detta har kraftfullt satt fokus på behovet av beredskapsplanering för att skydda kulturarvet i Sverige för kommande generationer. För att skydda kulturarvet behöver vi ha ökad kunskap om hotbilder, kraft att stå emot angrepp samt en effektiv beredskapsplanering med samordning av aktörer.

Regeringen har därför gett i uppdrag åt Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Kungl. biblioteket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Statens fastighetsverk samt länsstyrelserna att bilda ett råd för skydd av kulturarv. Även de centralmuseer som är myndigheter och stiftelser, länsmuseum och Svenska kyrkan ska erbjudas plats i rådet.

Jag och regeringen bedömer att ett råd för skydd av kulturarv ger förutsättningar för samordnade och kostnadseffektiva beredskapsinsatser men också för ett stärkt kunskaps- och erfarenhetsutbyte i fråga om museernas planer för att skydda kulturarvet vid höjd beredskap eller krig.

Anf. 68 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Jag tackar kulturministern för svaret.

I söndags avslutades låsasvalet i Ryssland. Kreml hade gjort en beställning på att över 70 procent av befolkningen skulle till valurnorna. För att säkerställa beställningens genomförande har polis och militär bussat befolkningen från hus och arbetsplatser och gps-övervakat röstandet. Grön vätska har hållits över valtalonger, våldsamma ingripanden har skett mot

dem som vägrat och protesten har slagits ned av militär. Journalister liksom internationella valobservatörer har förvägrats bevakning.

Att under dessa omständigheter deklarerar sig som valvinnare säger egentligen allt om det ofria skräckvälde Ryssland är under envåldshärskaren Vladimir Putin.

Det har nu gått över två år sedan Rysslands invasion av Ukraina började. Ett fritt och fredligt land beskjuts med upp till 30 000 granater varje dag. Vi kulturpolitiker bevakar särskilt den ukrainska kulturens bevarande, för det som sker nu kan likställas med cultural genocide, ett kulturellt folk-mord. Det är i vart fall så den ukrainska författaren Vachtang Kebuladze beskriver det som pågår.

Med precision och ideologisk drivkraft försöker envåldshärskaren Vladimir Putin inte bara att vinna kriget utan också att utplåna den ukrainska kulturen för att radera Ukrainas historia, dess språk och dess identitet. Kreml hävdar att Ukraina inte har någon egen kultur eller eget språk eller ens utgör en egen nation.

Fru talman! Genom historien har kulturarv som symbol för historia, identitet och minne förstörts, plundrats eller missbrukats i politiska syften. Vid förstörelse av kulturarv möjliggörs en historieskrivning som gynnar den auktoritära ideologiska viljan. Detta effektiva grepp försvårar för den fria forskningen att förankra historieskrivningen i empiri, men främst förstör det möjligheten för ett framtidsbygge.

I Ukraina har Rysslands systematiska förstörelse av kulturarvet syftat till att avsiktligt eliminera Ukrainas identitet och historia. Över 600 bibliotek har förstörts, och över 90 museer och närmare 30 teatrar och konsert-hus har lagts i ruiner. Därför måste vårt lands samverkan med Ukrainas kulturinstitutioner stärkas och hållas intakt. Därtill kräver den nya säkerhetssituationen insikter om oss själva. Även vi behöver stärka vår beredskap i händelse av kris och eventuellt krig.

Jag oroas när rapport efter rapport påtalar det akuta behovet av att vidta åtgärder för att säkra det svenska kulturarvet i händelse av kris och krig. Jag välkomnar det som kulturministern har vidtagit i termer av åtgärder, men Totalförsvarets forskningsinstitut och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har anmärkt på brister avseende organisation och handlingsplan för att sätta föremål i säkerhet.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga kulturministern om hon bedömer insatserna vara tillräckliga och hur många museer som har etablerat en krisplan för att skydda kulturarvet i händelse av kris eller krig. De strukturella åtgärder som har vidtagits hittills är som sagt välkomna. Men ännu är det rätt många av Sveriges museer som saknar en handlingsplan och en plats där föremålen kan få finnas i händelse av kris.

Hur bedömer kulturministern läget vara på våra museer i Sverige?

Anf. 69 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Jag delar interpellantens brinnande engagemang för dessa viktiga frågor. Det är glädjande att det sträcker sig över många partifärger i vår riksdag. Men det är lite sent som syndaren vaknar, kan jag tycka.

Det är högst anmärkningsvärt att Lawen Redar som representerar Socialdemokraterna, ett stort parti som haft stort inflytande på politiken under lång tid och dessutom haft regeringsmakten i åtta år, lite yrvaket tar upp de här frågorna just nu. Frågan om kulturarv i händelse av krig är ak-

tuell, men frågor om kultur vid kris, miljökatastrofer eller andra typer av kriser har varit aktuella länge.

Jag instämmer i det som kulturminister Parisa Liljestrand precis har redogjort för, det vill säga att den nuvarande regeringen tar frågan om skydd av det gemensamma kulturarvet på mycket stort allvar. Vi har redan gett i uppdrag åt relevanta myndigheter att inrätta ett råd för att bevaka frågan om skydd av kulturarv. Det innebär, och kommer att innebära och möjliggöra, goda förutsättningar för en effektiv beredningsplanering av kulturhistoriskt värdefulla samlingar och att kulturfastigheter och kulturmiljöer kan bevaras framöver.

Regeringen ser utmaningen och har redan rivstartat detta viktiga arbete.

Anf. 70 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! När det gäller ledamotens första fråga om hur många av museerna som redan har den här typen av beredskapsplaner har Riksantikvarieämbetet uppgett att det är ungefär en tredjedel. Då talar vi om museer på central nivå men också på kommunal och regional nivå. En tredjedel av museerna har alltså gjort olika typer av beredskapsplaner. Det är såklart inte tillräckligt.

Att ha en plan för hur kulturarvet ska skyddas vid kris eller i värsta fall vid krig är naturligtvis av högsta vikt. Det är också därför som det är viktigt att jobba med just samordningen. Fler ska kunna dra lärdom av varandra, utbyta erfarenheter, samverka och också ge stöd i arbetet för de museer som inte har påbörjat detta arbete eller som har kommit olika långt. En lärdom som vi har dragit när vi har talat med olika museer på olika nivåer är nämligen att de är olika långt framme i detta arbete.

Jag skulle vilja säga att det som jag tydligast har fått med mig från våra centrala museer är att de ändå har en god beredskap när det gäller krishantering, det vill säga att det finns en väl utarbetad planering för hantering av bränder, översvämningar och den typen av kriser som man kan ställas inför som samhälle. Att däremot bygga upp beredskapen och tänka utifrån ett totalförsvarsperspektiv i händelse av krig har vi inte behövt lägga speciellt mycket vikt på. De stora museerna har just nu kommit olika långt i sitt arbete. Vi behöver även se till att både de regionala och de kommunala museerna jackar i detta arbete så att alla kan arbeta tillsammans.

Detta har Riksantikvarieämbetet arbetat med under många år. I den senaste tidens rådande omvärldsläge och säkerhetsläge har vi dock sett Rysslands fullskaliga krig mot Ukraina, som ledamoten tog upp, och hur man väljer ut kulturarv som destinationer för militära operationer. Det är inte längre bara så att kulturarv hamnar i vägen, utan man ger sig på dem. Detta gör naturligtvis att vi behöver aktualisera frågan ytterligare och raska på arbetet här på hemmaplan.

När det gäller inrättandet av rådet för skydd av kulturarv är jag mycket glad att rådet har välkomnats av aktörerna och att de ser behovet av att jobba på det här sättet. Detta är ett steg, men det är långt ifrån tillräckligt. Vi kommer att behöva göra mer, och vi ska göra mer. Det är också därför denna regering gör en stor satsning på försvaret för att bygga upp vårt militära försvar, höja vår civila beredskap och bygga vårt totala försvar. I detta ingår naturligtvis skyddet av vår kultur och vårt kulturarv och att bygga upp en beredskap för detta.

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

Detta är ett arbete som kommer att behöva ske skyndsamt, men vi måste också ta det steg för steg. Inrättandet av rådet är ett steg, och vi vet att fler steg kommer. Tanken med rådet är dels att måla upp bilden av nuläget och att kunna dra lärdom av varandra, dels att titta på hur behovet kommer att se ut framöver för att vi ska kunna prissätta det och effektuera det i form av planer.

Anf. 71 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det är ett viktigt initiativ som regeringen har tagit i och med att man har tillsatt ett råd som särskilt ska bevaka de behov som våra kulturarvsinstitutioner har vad gäller de brådskande insatser i fråga om föremål, platser och byggnadsrelaterade delar som måste till för att säkerställa att vi har ett kulturarv som klarar sig i händelse av kris och eventuellt krig.

Regleringen av skydd och undanförsel av kulturarvsföremål framgår bland annat av kulturmiljölagen, arkivlagen, museilagen och krisberedskapsförordningen. I alla dessa regleringar anges vilka aktörer som ansvarar för beredskapsförberedelser och för vård, underhåll, skydd och undanförsel av kulturarvet. Trots det framgår det rätt tydligt i mina samtal med centralmuseerna och länsmuseumerna att det är en stor utmaning att hantera föremålsplaceringen när det råder brist på skyddslokaler och att detta även leder till merkostnader.

För att man effektivt ska kunna tillämpa lagstiftning och förordningar behövs den nationella handlingsplanen, så den är välkommen. Därutöver behövs dock skyddslokaler, magasin och andra utrymmen för att säkra kulturarvsföremål. Vilka lokaler som helst kan inte vara skyddslokaler, utan de ska klara rätt påtagliga påfrestningar. De kan inte vara magasin ovan mark. De kan heller inte vara placerade i befolkningstäta områden, för detta innebär i sig en risk för angrepp.

Avsaknaden av ändamålsenliga magasin för museer och arkiv måste därför bli en högprioriterad fråga för kulturministern och Kulturdepartementet. I detta ingår också bevarandet och skyddet av våra nationella byggnadsminnen. Därför undrar jag vad kulturministern avser att göra för att bistå museerna i deras kritiska arbete med att möta behoven av skyddslokaler, magasin och andra utrymmen. Finns det budgeterade insatser för detta?

Min andra fråga handlar om det digitaliserade arbetet, som framför allt har fått en pott pengar i höstbudgeten riktad mot centralmuseerna. Länsmuseumerna uppfattar sig vara lågt prioriterade i detta hänseende eftersom det inte finns några särskilda aviserade belopp för deras arbete med digitaliseringen av föremålen.

Jag vill också säga till ledamoten Ahlström Köster att jag verkligen inte håller med om det hon sa om senfärdighet. Det är just totalförsvarsaspekten, mot bakgrund av krigets utveckling, som gör att frågan blir alarmerande. Därför behöver vi skyndsamt jobba med dessa frågor också blocköverskridande.

Jag är tacksam för de insatser kulturministern hitintills har gjort. Jag uppfattar dock att en del av frågorna är mer brådskande än den leverans som kulturministern och Kulturdepartementet just har genomfört. Jag hoppas att det finns förståelse för att stöd för fortsatta åtgärder i detta arbete finns att hämta hos oss socialdemokrater.

Anf. 72 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Jag vill återigen understryka att detta är viktiga frågor och att denna debatt är mycket aktuell.

Ledamoten Lawen Redar var inne på att vi i dag inte har ändamålsenliga magasin, och det är helt korrekt. Detta är ett resultat av att vi i Sverige under lång tid har monterat ned de förvar som vi haft, det vill säga olika skyddslokaler och den typ av försvarslokaler där det finns möjlighet att förvara både människor och ägodelar i tider av krig eller kris. Det får vi betala för nu. Många års nedmontering har ett pris, och det kommer att ta tid att bygga upp detta. Det betyder dock inte att vi inte ska påbörja detta arbete, och arbetet är också påbörjat.

Ministern understryker att detta arbete brådskar, och jag instämmer i det. Det brådskar dock inte så mycket att vi ska hasta fram och göra fel, utan vi ska göra detta i rask takt tillsammans med de myndigheter som kan det bäst. Vi ska också använda oss av lärdomar från andra länder som har gjort liknande upprustningar alldeles nyligen.

Ministern sa att inrättandet av rådet är ett steg, och jag instämmer i detta. Ministern sa också att det är långt ifrån tillräckligt, och så är det. Vi är dock på väg. Vi ser frågorna, och vi ser helheten. Försvarsfrågorna – totalt sett – måste gå hand i hand med detta. Den civila beredskapen är också en viktig del av det här, liksom infrastrukturen.

Jag ser fram emot att både följa och vara en aktiv del i detta arbete.

Anf. 73 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Jag måste säga att det känns gott att vi är rörande överens om att detta måste vara en prioriterad fråga både här och nu och framöver.

Totalförsvarsuppbyggnaden sker ju inte av sig själv. Vi vet också att det alltid är mycket svårare att bygga upp någonting när vi i stor utsträckning har monterat ned de strukturer som tidigare fanns. Därför kommer det att krävas stora insatser och pengar för att bygga upp totalförsvaret på nytt. Jag är medveten om detta. Regeringen är också medveten om det.

Jag har ett gott samarbete med min kollega Carl-Oskar Bohlin, som är minister för civilt försvar. Vi samarbetar i dessa frågor och dryftar sådant som rör de konkreta frågor som beredskapsarbetet medför när det gäller skydd av kulturarv, det vill säga undanförsel av kulturföremål, säkra magasinlösningar i fortifierade utrymmen samt transporter och annan logistik. Allt detta är praktiska, logistiska och konkreta frågor som behöver lösningar. Det är någonting som vi tittar på och jobbar med på daglig basis. Det är högt prioriterat för regeringen och för mig att arbeta med detta.

Det är dock också så att var och en har ett mycket stort ansvar när det gäller att bygga upp beredskap och vara en kugge i det civila försvaret och i totalförsvarsuppbyggnaden. För våra myndigheter och för våra museer på kulturområdet innebär detta att var och en inom sitt ansvarsområde ska planera för hur man ska förhålla sig till exempelvis arkivhandlingar, böcker, konstverk och kulturhistoriska föremål och hur man ska arbeta med till exempel undanförsel.

Myndigheterna har ett ansvar att jobba med detta och att också kontinuerligt stämma av med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, som de behöver ha ett samarbete med för att detta ska kunna göras på ett ändamålsenligt sätt.

Svar på
interpellationer

När vi har pratat med våra motsvarigheter i Ukraina och tittat på hur det har fungerat där, bland annat på deras motsvarighet till Nationalmuseum, har vi sett saker som de inte hade tänkt på. Ukrainas beredskapsarbete har legat betydligt längre fram än vad Sveriges beredskapsarbete har gjort och gör, men ändå har de ställts inför problem som de inte tänkt ut lösningar på.

Hur gör man med undanförsel när det inte finns tillgång till fordon eller bensin och när det inte finns packhjälp inne på museet eftersom man har skeppat iväg alla män till fronten? Vilka är det då som är kvar? Hur gör man prioriteringar? Hur arbetar man i ett fredligt läge med att göra de prioriteringar som kommer att krävas? Det kommer att vara tuffa prioriteringar, och vi måste ställa oss frågor som är obekväma om vad som är värt att skydda.

Detta måste vi ha svar på innan vi befinner oss i – gud förbjude – en kris eller, ännu värre, ett krig. Arbetet är påbörjat, och vi kommer att behöva bedriva det under lång tid framöver. Min förhoppning är att vi aldrig mer ska hamna i ett läge där vi måste börja om från noll. Min och regeringens uppgift är att ta oss en bra bit på vägen, och det tänker jag ta ansvar för. Det gläder mig att jag kan göra det tillsammans med Socialdemokraterna.

Anf. 74 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Jag tackar för en viktig debatt. Frågan engagerar sannerligen och måste ligga högt på allas dagordning när det kommer till kulturrelaterade frågor i vår samtid.

Låt mig redogöra för den nedmontering som den moderata ledamoten och kulturministern beskrev. Det handlar faktiskt delvis om att en moderat regering avskaffade värnplikten och monterade ned skyddslokaler, magasin och krigsrum. Under åtta år nedmonterades fundamentala delar av samhällets totalförsvar. Kollektivt måste vi nu göra en stor insats för att återuppbygga totalförsvaret, och det krävs insatser i alla samhällets delar. På kulturens område är det kanske specifikt kulturarvet och public service som har betydande roller i totalförsvaret.

Jag kommer att fortsätta att debattera detta med kulturministern, för jag anser att vårt gemensamma mål måste vara att alla Sveriges museer, oavsett om de är centrala eller läns museer, har en handlingsplan i händelse av kris eller krig. En tredjedel är otillräckligt, så här måste vi verkligen kämpa på och peka med hela handen på vad det är som gäller. Ändamålsenliga magasin och skydd av nationella byggnadsminnen måste också komma på plats, och Kulturdepartementet och kulturministern kan bistå museerna i detta arbete. Därtill behöver vi analysera om man inte i höstbudgeten eller eventuellt i en vårandringsbudget ska stötta läns museerna i digitaliseringen av kulturarvet, för detta arbete måste ske mycket snabbare än i dag. Det primära hindret här är faktiskt budgeten.

Jag tackar för dagens debatt och för de slutsatser kulturministern drar, men jag anser att vi behöver vidta betydligt fler åtgärder.

Anf. 75 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Ja, beredskap för kris och krig är en stor utmaning för hela samhället. Utvecklingen i vår omvärld har kraftfullt satt fokus också på behovet av beredskapsplanering för att skydda Sverige och svenskt kultur-

arv till kommande generationer. Kulturarvssektorn har på kort tid tagit stora steg i beredskapsarbetet, och det råd för skydd av kulturarv som regeringen nyligen beslutat om ger också förutsättningar för samordning, kostnadseffektiva beredskapsinsatser och museernas arbete med planer för skydd av kulturarvet.

Ledamoten nämnde särskilt public service och kulturarv som viktigt i beredskapsarbetet, och rådet för skydd av kulturarv är just inriktat på kulturarvet. Låt mig dock understryka att hela kultursektorn har en otroligt viktig roll att spela i att stärka motståndskraften och försvarsviljan i beredskapsarbetet. Det fria kulturlivet och våra institutioner med scener och uttryck erbjuder sammanhang och sammanhållning samt utrymme för reflektion. De ger också människor möjlighet att tänka på något annat en stund och inger hopp och visioner om framtiden, och det är nog så viktigt i tuffa tider.

Kulturen har liksom kulturarvet en avgörande betydelse för att stärka försvarsvilja, motståndskraft, välbefinnande och uthållighet i oroliga tider. Vi ser ju vad kulturen betyder för folket i Ukraina. Vi har ett arbete att göra på hemmaplan, och i detta arbete ingår givetvis kultursektorn.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:535 om transparensen i regeringens klimatpolitik

Anf. 76 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Joakim Järrebring har frågat mig varför jag och regeringen valt att inte offentliggöra klimatkalkylerna i klimathandlingsplanen trots deras betydelse för bedömningen av regeringens klimatpolitik, vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att öka transparensen och öppenheten kring klimatrelaterade data och analyser och hur jag och regeringen avser att säkerställa att framtida klimatkalkyler och relevanta informationsdokument görs tillgängliga för allmänheten och riksdagen.

Fru talman! I samband med att klimathandlingsplanen beslutades offentliggjordes också underlaget för bland annat de beräkningar som gjordes i beredningen av planen. Dessa handlingar har begärts ut av flera parter och då lämnats ut. Medieuppgifterna som Joakim Järrebring hänvisar till bygger såvitt jag vet och förstår på de handlingar som har begärts ut. Det finns därmed all möjlighet att granska och kritisera regeringens politik på klimatområdet.

Regeringen gav också i oktober 2023 Naturvårdsverket och Konjunkturinstitutet i uppdrag att tillsammans utveckla en vägledning med metoder för att bedöma den svenska klimatpolitikens effektivitet.

Klimatpolitikens effekter redovisas också enligt de krav som finns på regeringen i klimatlagen (2017:720). Regeringen redovisar årligen i sin klimatredevisning ett antal klimateffektberäkningar och klimatanalyser. Detta är ett omfattande arbete som involverar flera myndigheter och som sker helt i enlighet med offentlighetsprincipen och är öppet för granskning. Jag välkomnar den granskningen men ser ingen anledning att vidta några ytterligare åtgärder.

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 77 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Vi står inför vår tids största utmaning: klimatkrisen. Det är en utmaning som kräver beslutsamma åtgärder, konkreta planer och omedelbara handlingar. Därför har jag med viss besvikelse tagit del av regeringens så kallade klimathandlingsplan.

Vi har förelagts en plan som låter ambitiös. Hela vägen till nettonoll, står det. Men när man skalar bort de välformulerade talepunkterna och söker efter de konkreta åtgärderna finner man, till sin förvåning, en innehållsmässigt tom sida. Det är ingen handlingsplan i ordets rätta bemärkelse. Det är när man kokar ned det en graf, till största del baserad på den tidigare regeringens politik, som visar på en ambition att nå hela vägen till nettonoll. Ska man vara generös är det möjligtvis en plan om en plan snarare än den handlingskraft som nuets brådskande klimatkris kräver.

Min interpellation tar sin utgångspunkt i att när regeringen och statsrådet stolt presenterade sin så kallade handlingsplan gjorde man det utan att nämna att den graf som ska illustrera regeringens politik, den så kallade målbanan, i själva verket var baserad på reduktionspliktens effekt på utsläppen. I sitt svar har statsrådet pekat på att det i det underlag som också diarieförts i samband med den så kallade handlingsplanen framgår att klimatkalkylen just bygger på reduktionspliktens effekt och att transparens och öppenhet därmed är säkerställd. Nåväl, det är inte hela världen att vi är oense om detta. Det allvarliga är att handlingsplanen inte innehåller de åtgärder som krävs för att grafen ska stämma.

Delar statsrådet min beskrivning att den så kallade handlingsplanen är en plan om en plan om framtida styrmedel snarare än en handlingsplan som, när vi genomför åtgärderna i planen, tar oss hela vägen till nettonoll?

Anf. 78 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Denna interpellation berör ju transparensen i regeringens klimatpolitik. Här menar ledamoten Järrebring att det framkommer i media att vi har underlåtit att offentliggöra klimatkalkyler och att det visar en brist på transparens och öppenhet. Här redogör jag i kammaren för att regeringen har diariefört alla underlag för beräkningar och att beräkningarna görs på analyser och kalkyler från våra myndigheter som sedan kombineras med de politiskt fattade besluten, exempelvis att regeringen väljer att sänka reduktionsplikten från 33 procent för diesel till 6 procent för diesel.

Man behöver även inkludera de förändringar som vi har gjort i drivmedelsskatter, där vi har sett till att lindra befolkningens börda av att bära höga drivmedelspriser som en konsekvens av Rysslands anfallskrig på Ukraina, dålig ekonomi och hög reduktionsplikt i kombination. Det här är sådant man behöver ta hänsyn till när man gör en beräkning.

Det är inte så att de tjänstemän som sitter i Regeringskansliet och gör kalkylerna kan utgå från den tidigare regeringens förda politik med hög reduktionsplikt för att nå målen, utan man kan bara utgå från den beslutade politik som regeringen har fört. Det finns en bilaga om reduktionsplikten där vi påpekar den sänkning som råder fram till en viss period och att vi avser att plocka fram ett nytt verktyg genom en styrmedelsutredning som tittar på hur detta ska gå till.

Fru talman! Skälet till att vi gör så är helt enkelt exempelvis att kritik har framförts mot den tidigare regeringens plan. Det gäller den kalkyl som den tidigare regeringen visade i sin handlingsplan, och den visade hur man skulle nå ett av målen – ett streck med en reduktionsplikt som skulle nå upp till 60 procent. Det är den ändring som vi har valt att göra av den förda politiken. Där fanns en kritik mot att den tidigare regeringens beslut var fattade på undermåliga beredningsunderlag, och vi vill nu utreda hur styrmedlen ska utformas framöver och vad vi kan ha för kombination av styrmedel så att vi inte hamnar i samma situation som sist. Det är så vi väljer att arbeta.

Avseende själva interpellationen, som berör transparensen, är det viktigt att påpeka att vi har lämnat ut alla beräkningar som vi har gjort. De medieuppgifter som det hänvisas till i artikeln är sådana uppgifter och detaljer som jag har suttit och förklarat för journalisten precis utanför kammaren. Jag har förklarat hur Regeringskansliet räknar, och jag har tagit med mig utskrifter på mejlkonversationer mellan Regeringskansliets tjänstemän och mig. Jag har varit generös och öppen med all information. Det är en viktig del av den svenska politiken.

Det som bör påpekas här är att de handlingar som har begärts ut har lämnats ut, och de har då offentliggjorts. Det är också skälet till att Joakim Järrebring kan hänvisa till handlingarna. De finns helt enkelt offentligt.

Anf. 79 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för det utvecklade svaret.

Min invändning när det gäller transparensen handlar om hur statsrådet själv och regeringen har kommunicerat handlingsplanen. Man säger att det är första gången som det finns en handlingsplan som tar oss till nettonoll till 2045.

Som jag har förstått det av vad ministern har redogjort för och vad jag hört i medierna tidigare ska regeringen utreda ett nationellt utsläppshandelssystem som ska ersätta reduktionsplikten på sikt. Men för att, som man ofta säger, inte lägga alla ägg i samma korg, ska man också enligt en princip om alla bäckar små få fram många åtgärder som skulle kunna göra att drivmedelspriset vid pump inte ska behöva vara över 40 kronor litern från 2027. Alla beräkningar visar att ett sådant utsläppshandelssystem skulle behöva trycka upp kostnaderna för drivmedlet till de nivåerna för att vi ska nå hela vägen till nettonoll 2045.

Problemet är att alla ökade utsläpp fram till 2027 kommer vi att behöva hantera efter 2027. Statsrådet gör alltså omställningen svårare för nästa riksdag och nästa regering att klara. Det är någon annan som någon annan gång ska klara omställningen.

Konsekvenserna av att försena konkreta klimatåtgärder är både omedelbara och långsiktiga. Genom att skjuta upp nödvändiga insatser nu riskerar vi att orsaka irreversibla skador på vår planet, vilket i sin tur kommer att ha djupgående effekter på alltifrån biodiversitet till mänsklig hälsa och även ekonomi. Redan i dag ser vi hur extremväder som torka och översvämningar påverkar jordbruk, försörjningen av livsmedel och livsmedels-säkerhet för miljontals människor globalt.

Det här är inte framtida spekulationer, utan det här är en verklighet vi står inför här och nu. Att försena åtgärder innebär att regeringen väljer att acceptera en värld där dessa katastrofer blir allt vanligare och allt allvarigare.

Vidare kommer framtida generationer att bära den tyngsta bördan av ert nuvarande förhållande. Genom att inte agera beslutsamt i dag lägger ni en orättvis börda på framtida generationer. Det är en börda som omfattar både ekologisk skuld och begränsade möjligheter att åtgärda problemen. De ekonomiska kostnaderna för att hantera effekten av klimatförändringarna kommer också att öka exponentiellt, vilket lägger en ohållbar finansiell press på framtida budgetar.

Vi har en skyldighet att agera nu, inte bara för vår egen skull utan för alla kommande generationers välbefinnande och för den planet vi alla delar. Därför har vi inte tid för planer om planer. Det är dags för handling på riktigt. Vi behöver en handlingsplan som inte bara utlovar förändringar i framtiden utan som också initierar förändringen här och nu. Det ska vara en plan som är tydlig, mätbar och framför allt genomförbar.

I stället för att presentera en abstrakt vision om en grönare framtid uppmanar jag verkligen statsrådet att återkomma med en riktig handlingsplan med tydliga åtgärder, deadliner och ansvarsfördelning.

Avslutningsvis vill jag fråga om ministern överväger att återkomma till riksdagen med en riktig handlingsplan med åtgärder som tar oss hela vägen till nettonoll. Eller är ministern nöjd med att under den här mandatperioden ha en plan om en plan?

Anf. 80 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Om vi tillåter oss själva att avvika så pass mycket från ämnet för dagens interpellation svarar jag gärna på vad vi ska göra på kort sikt här och nu för att lyckas med klimatomställningen. Personligen är jag frustrerad över att vi alltid talar om klimatfrågan som någonting som kommer att hända i framtiden, när vi vet att det är något som händer här och nu. Den globala uppvärmningen är högst påtaglig inte minst i andra delar av världen men även här i Sverige och i Europa.

Detta är något som vi tar hänsyn till på många sätt och som tidigare regeringar har tagit hänsyn till på många sätt, exempelvis genom att utveckla initiativ som Klimatklivet och Industriklivet. Det är initiativ som nu är större än någonsin eftersom regeringen väljer att bygga ut dem.

Vi har valt att permanenta och utöka satsningen på att återställa våtmarker så att pengarna finns. Det finns nu mer pengar att söka för att återställa våtmarker än det någonsin har funnits.

Vi har upprättat en skrotningspremie för att se till att ge ytterligare incitament så att de som vill byta från en fossildriven personbil till en eldriven ska kunna göra det med statens hjälp. Vi har inrättat ett marknadsintroduktionsstöd för tunga fordon så att tröskeln sänks för att byta tunga fordon till eldrivna och fossilfria fordon. Vi vet att de tunga fordonen rullar många timmar på vägarna med tunga laster som drar mycket drivmedel. Det är därmed högst effektivt att se till att bidra till omställningen av den tunga delen av vår transportsektor.

Vi har utvecklat många olika bitar som rör hur vårt energisystem ska kunna leva upp till en elektrifiering. Med tanke på allt det fossila som ska fasas ut ur vårt samhälle måste det som ska ersätta det finnas där, såvida man inte vill att fabriker lägger ned, människor blir arbetslösa och svenska folket blir fattigare. Därför måste elsystemet fungera. Vi måste ha ett energisystem som i helhet kan bidra till att värma upp våra fastigheter och elektrifiera vår industri- och transportsektor. Då behöver man bygga ut sin energipolitik. Vi har i dag inte minst presenterat en inrikesproposition som ska bidra till det här.

Det allra främsta är alltså att om vi ska få vårt samhälle att byta det smutsiga och det fossila mot det rena måste det rena finnas där. Det måste vara stabilt och säkert.

Jag hoppas att Socialdemokraterna, på samma sätt som man hanterar klimatpolitikens övriga områden med stort allvar, kan hantera energidelen med stort allvar så att vi kan få vår industri att våga ställa om. Ledamoten vet säkert mycket väl, precis som jag, att det som industrin är oroad för är detta – om man ska våga fasa ut det fossila och ställa om till el. Varifrån ska denna el komma? Kan man lita på att elen kommer att komma, och kan man lita på att den finns där den behövs och när den behövs, till rätt pris?

Detta är frågor som kommer att vara helt avgörande för Sveriges klimatpolitik framöver och som klimathandlingsplanen i högsta utsträckning hanterar. Planen innehåller 70 olika konkreta förslag på politik som vi lägger fram nu under denna mandatperiod och som vi påbörjar under dessa fyra år.

Självfallet är det en långsiktig fråga hur vi ska klara av att ha en politik som når hela vägen ned till noll på längre sikt. Detta lyfter vi upp inte minst eftersom energisystemet enligt oss är så pass viktigt. Om man på allvar ska våga byta ut det fossila mot el och inte bara blanda in biodrivmedel i bilarnas förbränningsmotorer måste elen finnas där. Även bilarna måste finnas där, och de produceras också med el.

Vi behöver alltså mycket mer el för att klara av klimatomställningen, och detta är kärnan i vår klimathandlingsplan. Den innehåller som sagt 70 olika konkreta förslag som påbörjas eller genomförs under denna mandatperiod, så jag tycker inte att det är en plan om en plan.

Jag är väldigt nöjd med klimathandlingsplanen, men jag har alltid öronen öppna för diskussion och utveckling av alla utrymmen som finns för Sverige att förbättra sin klimatpolitik konstant. Jag hoppas att Socialdemokraterna också är en del av denna livliga debatt.

Anf. 81 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Jag tycker att min interpellation om transparens bärs upp av den kritik som jag framför. Mycket av den kommunikation som regeringen och ministern själv har fört fram när det gäller klimathandlingsplanen ger ju sken av att vi nu har en handlingsplan med åtgärder som tar oss hela vägen till nettonoll när det de facto, för att vi ska klara av att ersätta de utsläppsminskningar som vi fick genom reduktionsplikten, behöver komma på plats en mycket större reform – som än så länge inte finns utan som ska utredas.

Jag tycker att det är värt att diskutera det här med transparens, även om det är helt riktigt som ministern säger att underlagen fanns och kunde lämnas ut och att man där kunde se hur det verkligen förhöll sig. Men jag tror att det var många förutom mig som verkligen hade hoppats att regeringen skulle komma med en handlingsplan med åtgärder som skulle få oss att klara både våra egna miljömål, de åtaganden vi har enligt Parisavtalet och våra EU-åtaganden.

Just nu ser det ut som att vi inte kommer att klara våra 2030-mål och heller inte EU:s mål till 2030, utan det är mycket en plan om en plan – en förhoppning om att vi i framtiden ska få på plats åtgärder som ska göra att vi klarar omställningen. Det är inte den här regeringen som ska göra det, utan det är någon annan, någon annan gång.

Tack för debatten!

Anf. 82 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Tack, ledamoten Järrebring, för en bra diskussion om klimathandlingsplanen och om transparens!

Vi är helt överens om att transparens är viktigt och att Regeringskansliet följer alla regler och lagar som finns och lämnar ut alla kalkyler och underlag som vi har att lämna ut.

Det finns inget skäl att brista på transparensidan i detta, men det finns däremot skäl att vara tydlig. Klimatkrisen är inte löst ännu, och den tidigare regeringens plan för att nå ett av klimatmålen – inte alla – var en 60-procentig reduktionsplikt, något som det parti som Joakim Järrebring företräder nu har backat ifrån och som, såvitt jag hör, inga partier längre står för.

Det är alltså fortfarande en komplex fråga, och då gäller det att vi gör det ordentligt. Jag hoppas att vi kan bygga större enighet och mindre polarisering i klimatfrågan så att vi uppnår mer stabilitet och slipper situationer som de vi hade under valet 2022, där alla partier utom ett – Miljöpartiet – gick till val på att förändra den politik som gjorde att man nådde ett kort-siktigt mål. Alla ville alltså sänka bränslepriserna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellationerna 2023/24:538, 539 och 548 om klimathandlingsplanen

Anf. 83 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Anna-Caren Säterberg har frågat mig vilka skäl som ligger till grund för mitt beslut att lägga fram den plan för att klara Sveriges klimatmål om att nå hela vägen till nettonollutsläpp år 2045 som presenteras i klimathandlingsplanen. Hon har också frågat mig om jag tagit initiativ till en analys av vilka åtgärders utsläppsminskningar som beräknas nås vilka årtal i den redovisade utsläppskurvan och om jag i så fall kan redogöra för resultatet av analysen.

Elin Söderberg har frågat mig vilka skäl som ligger till grund för mitt beslut att i regeringens klimathandlingsplan inkludera en graf över ett scenario som inte följer av åtgärderna i regeringens klimathandlingsplan och

om jag tagit initiativ till en analys av vilka politiska åtgärder från och med 2027 till och med 2045 som beräkningarna återspeglar och om jag i så fall kan redogöra för resultatet av analysen.

Jytte Guteland har frågat mig på vilka grunder jag valt att använda den ekonomiska beräkning och graf som används i klimathandlingsplanen för att beskriva utsläppsminskningar av den egna politiken.

Fru talman! Regeringen presenterade i december klimathandlingsplanen i enlighet med klimatlagen (2017:720). Handlingsplanen syftar till att nå det nationella klimatmålet för 2045. En strategi för att nå hela vägen till nettonollutsläpp skiljer sig från en strategi vars primära syfte är att minska utsläppen i närtid. Regeringen presenterar därför åtgärder på en rad områden som ger förutsättningar för hela samhället, inklusive företag och hushåll, att fatta de beslut som behövs för att Sverige ska nå nettonollutsläpp senast 2045 samtidigt som både hushållens ekonomi och företagens konkurrenskraft kan stärkas.

I klimathandlingsplanen presenterar regeringen ett scenario över de historiska utsläppen och ett scenario som visar hur Sverige skulle kunna nå hela vägen till nettonollutsläpp senast 2045. Scenariot utgår ifrån Naturvårdsverkets underlag till handlingsplanen och har uppdaterats eftersom reduktionsplikten sänkts till 6 procent under 2024–2026.

I klimathandlingsplanen fastställer regeringen också att Sverige är bundet av och ska leva upp till åtaganden inom EU:s ansvarsfördelningsförrättning, ESR. Regeringen kommer därför att inför perioden 2027–2030 tillsätta en utredning för att analysera och ge underlag om huruvida styrmedel kan utformas, och i så fall vilka, för att Sveriges åtaganden i EU ska nås på ett kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt, och grafen reflekterar också detta.

Vilka antaganden och vad som ligger till grund för beräkningarna framgår av de underlag som diariefördes i anslutning till beslutet om klimathandlingsplanen.

Anf. 84 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! I dag är det 518 dagar sedan Ulf KristerSSons regering tillträdde. Det är alltså 518 dagar sedan statsrådet Romina Pourmokhtari fick ansvaret för regeringens klimat- och miljöpolitik. På dessa 518 dagar har statsrådet hunnit med att ge många olika och motstridiga besked.

Den 6 december 2022 sa statsrådet till exempel till Svenska Dagbladet att Sverigedemokraterna inte skulle få vara med och utforma regeringens klimathandlingsplan. Det uttalandet visade sig vara en bluff. Sverigedemokraterna har ju förhandlat den klimathandlingsplan som statsrådet har presenterat.

Herr talman! Sju av åtta partier i Sveriges riksdag har varit överens om Sveriges klimatmål innan Liberalerna gav Sverigedemokraterna vetorätt mot minskade utsläpp. Statsrådet har lagt fram budgetar på klimatområdet, alla med prioriteringen att öka utsläppen.

Vad vi i denna kammare har hört under dessa 518 dagar sedan regeringen tillträdde med stöd av Sverigedemokraterna är att när klimathandlingsplanen presenteras ska också svaren komma – svaren på hur utsläppen ska minska, svaren på hur både de svenska klimatmålen och EU:s klimatmål ska nås och svaren på hur den klimatpolitik ser ut som statsrådet i 518 dagar har beskrivit som både ambitiös och effektiv.

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

Den 21 december presenterade statsrådet och Sverigedemokraterna klimathandlingsplanen, efter några varv i medierna om huruvida den verkligen behövde presenteras före nyår eller om man skulle vänta tills statsrådet var nöjd och glad.

Herr talman! Dagens Nyheter gjorde en granskning av klimathandlingsplanen och publicerade en artikel den 20 februari 2024. Dagens Nyheter försökte få fram information om hur regeringen har beräknat det utsläppsscenario som klimathandlingsplanen innehåller. Det är en kurva som från år 2027 faller brant ned till nettonoll år 2045.

Först fick Dagens Nyheter inget svar på hur kurvan beräknats. Men efter att DN bad om de uppgifter som krävs för att kunna överklaga lämnades siffrorna ut. Då kom svaret: Den är beräknad på en höjd reduktionsplikt, det vill säga den andel biodrivmedel som blandas in i det fossila bränslet från skurkstater. Regeringen hade precis sänkt reduktionsplikten till 6 procent.

Det är märkligt att det i regeringens klimathandlingsplan görs utsläppsscenarioer med en kraftigt höjd reduktionsplikt när det enligt regeringen är innehållet i klimathandlingsplanen som skapar förutsättningar för att nå nettonoll. Svaret DN fick var att de inte hade något annat att räkna på. Efter 518 dagar med Romina Pourmokhtari som klimat- och miljöminister finns det alltså ingen beräknad utsläppskurva för att nå målen, bara ett hittepåscenario.

Mina frågor kvarstår. Jag ger statsrådet möjlighet att besvara dem. Vilka skäl ligger till grund för statsrådets beslut att lägga fram det utsläppsscenario för att nå hela vägen till nettonollutsläpp till år 2045 som presenterades i klimathandlingsplanen? Har statsrådet tagit initiativ till en analys av vilka åtgärders utsläppsminskningar som beräknas nå vilka årtal i den i klimathandlingsplanen redovisade fallande utsläppskurvan? Kan statsrådet i så fall redogöra för resultatet av analysen?

Anf. 85 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Frågan som ställdes till klimat- och miljöministern var varför man har valt att inkludera detta utsläppsscenario i klimathandlingsplanen. Jag fick inte något svar från klimat- och miljöministern i hennes anförande.

Regeringen har valt att i klimathandlingsplanen inkludera en graf som inte överensstämmer med innehållet i planen. Först efter DN:s granskning och frågor har klimat- och miljöministern erkänt att regeringen har uppdragit åt tjänstepersoner att räkna på vad mer som behövs för att nå klimatmålen, det vill säga gapet mellan befintlig politik och vad som krävs för att nå Sveriges i riksdagen fastställda klimatmål.

Men i stället för att redogöra för detta gap har regeringen i klimathandlingsplanen inkluderat både gapet och utsläppsminskningar till följd av befintlig politik i grafen så att det ser ut som att vi når hela vägen till nettonoll, trots att reformer för att nå det utsläppsscenarioet inte finns på plats. Regeringen har därefter återkommande upprepat att man nu har en plan för nettonollutsläpp, trots att så inte är fallet.

Detta är grovt vilseledande. Det är därför jag har frågat klimat- och miljöministern varför man har valt att inkludera det scenariot i klimathandlingsplanen.

Enligt klimatlagen 5 § bör klimathandlingsplanen innehålla ”i vilken grad beslutade och planerade utsläppsminskande åtgärder kan förväntas bidra till att de nationella och globala klimatmålen kan nås”. Den ska också innehålla ”i vilken utsträckning beslutade och planerade åtgärder inom olika utgiftsområden påverkar möjligheterna att nå de nationella och globala klimatmålen”. Trots detta har regeringen valt att inte öppet redogöra för gapet mellan regeringens klimatpolitik och klimatmålen.

Herr talman! Vi står inför extremt allvarliga klimatrelaterade risker som drabbar den svenska befolkningen både direkt och indirekt. Det är därför vi har klimatmål, och det är därför vi här i riksdagen förväntas kunna leverera politik som skyddar den svenska befolkningen från dessa klimatrelaterade risker.

Vi ser konsekvenser här i Sverige redan i dag. Det är värmeböljor, översvämmade källare och vägar som rasar samman på grund av förvärrade extremväder.

Vi ser också att Sverige kommer att kunna drabbas indirekt av klimatförändringar i andra delar av världen som påverkar svenska företag och deras leverantörskedjor. Vi ser också de allvarliga bilder i IPCC:s senaste rapport som visar antal dagar per år i olika delar av världen där det på grund av ökad extremvärme kommer att bli fara för människors liv. Sådana konsekvenser kommer givetvis att leda till indirekta effekter även för oss här i Sverige.

Jag vill upprepa min fråga till klimat- och miljöministern: Varför har man redogjort för ett scenario som inte överensstämmer med politiken i planen?

Anf. 86 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Den heter *Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll*. Men det finns ingenting som tyder på att klimathandlingsplanen leder till nettonoll. Ändå har klimatministern vid upprepade tillfällen använt just denna slogan för att på något sätt marknadsföra ett tomt skyltfönster. Kanske handlar det snarare om klimathandlingsplanen hela vägen till nettonoll för Liberalerna.

Klimatkrisen innebär att vi just nu upplever fler naturkatastrofer med svåra stormar, torka, översvämningar och hetta än tidigare. Extremvädret ökar. Från att ha drabbat EU och Europa ungefär en gång vart hundra år sker det nu löpande. Forskarna pratar om att vi förmodligen kommer att behöva vänja oss vid att detta kommer årligen.

Svenskarna har lidit många förluster på grund av extremväder. Vårt land har de senaste åren drabbats av inte minst upprepade bränder och översvämningar. Bönder och lantbrukare i vårt land och i hela EU drabbas mycket hårt av detta redan nu då försörjningen blir avskuren på grund av torka och svårigheter att odla det man brukat odla.

Sverige har historiskt fört en aktiv klimatpolitik, både för att bromsa detta och för att stoppa den globala upphettningen och för att se till att utveckla teknik som kan hjälpa till och leda till möjligheter för jobb och så framöver. Men i år meddelade EU:s klimatråd att inget av EU:s medlemsländer ser ut att nå målen till 2030. Även Sverige får kritik.

När vi tittar på den svenska klimathandlingsplanen ser vi som sagt att utsläppen ökar i stället för att minska. Till det ska läggas att den svenska budgeten var en stor besvikelse i det avseendet. Vi kan definitivt konstatera att klimatverktygen har monterats ned.

När klimatministern får frågan vad man ska göra med detta säger ministern att det ska vara möjligt att köpa utsläppsrätter från andra länder. Men frågorna blir då: Hur skulle Sverige ha möjlighet att göra det? Vilka andra länder är det som kommer att vilja sälja dessa utsläppsrätter, och till vilket pris? Hur dyrt ska det stå svenska folket framöver?

Jag vill i likhet med övriga interpellanter peka på den utsläppskurva som finns i klimathandlingsplanen, som verkar djupt vilseledande och som DN uppmärksammade oss alla på för en tid sedan. DN skrev att när de tittade närmare på denna graf visade det sig att bakom den fallande utsläppskurvan ligger en kalkyl där reduktionsplikten höjs under perioden 2027–2030 till en nivå som sedan ligger kvar till 2045.

Frågan som jag i likhet med övriga interpellanter ställer är hur det kommer sig att denna utsläppskurva fanns med i klimathandlingsplanen. Vad var syftet med att ha den där? Var det att svenska folket skulle tro att klimathandlingsplanen leder till nettonoll? Avsåg klimatministern och regeringen att vilseleda svenska folket genom att behålla den här grafen?

Anf. 87 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Tack till ledamöterna för en mycket intressant debatt! Man vill ifrågasätta våra kalkyler och menar att de bygger på felaktiga grunder. Det jag tydligt kan påpeka är att alla kalkyler i regeringens klimathandlingsplan bygger på myndigheternas scenarier inklusive regeringens beslutade politik. De bygger inte på höjd reduktionsplikt.

Jag förklarade detta tydligt för Dagens Nyheter i samband med att de gjorde reportaget. Jag satt här utanför väldigt länge och visade alla mejl och alla grafer där man hade räknat på vilket utsläppsutrymme som behöver lösas med de styrmedel som styrmedelsutredningen ska plocka fram. Vi öppnar för en bred palett av styrmedel för att inte på samma sätt som den tidigare handlingsplanen gjorde förlita oss på reduktionsplikten som ett enskilt och väldigt kraftigt styrmedel för att nå klimatmålet.

Herr talman! Om man vill kalla detta ett hittepåscenario, som ledamöten Anna-Caren Säterberg valde att göra, blir det intressant att titta på scenariot i den tidigare klimathandlingsplanen som Isabella Lövin från Miljöpartiet presenterade och där rubrikerna i medierna blev att den inte nådde klimatmålen. Därefter hade man en diskussion om hur Sverige ska klara klimatkrisen. Det var en mycket seriös diskussion som jag tyvärr tycker mig sakna under denna vända.

Om man menar att alla scenarier och kalkyler för vår beslutade politik, som även bygger på utredningar, är hittepåscenarier blir det ju väldigt udda att Miljöpartiet är de enda som står kvar vid scenariot som gjorde att man nådde ett av klimatmålen. Miljöpartiet har i dag genom sitt språkrör Daniel Helldén redogjort för att man vill ha den reduktionsplikt vi hade innan regeringen förändrade detta.

Det blir väldigt udda att påstå att vi ägnar oss åt hittepåscenarier när ledamöterna i debatten också refererar till en kalkyl som man valt att backa från och inte längre står för eftersom man inte vill ha den tidigare förda klimatpolitiken. Det blir en väldigt diffus debatt. Så kan det vara, för i

politiken kan saker och ting förändras. Men alla kalkyler, prognoser och scenarier – och man kan ju bara ha scenarier, prognoser och kalkyler i en klimathandlingsplan, inte sia om framtiden – utgår från regeringens beslutade politik och myndigheternas scenarier. Vi har varit öppna med det och tydligt redogjort för det här.

Herr talman! Det har uppstått frågetecken om vilka beräkningar som ligger till grund för våra grafer och hur tjänstemännen valt att räkna i detaljer. Jag var nyfiken på hur man skulle räkna på den politik vi hade i vår klimathandlingsplan, det vill säga hur man räknar på investeringar i laddinfrastruktur, förenklade tillståndprocesser, marknadsintroduktionsstöd, mer pengar än någonsin tidigare till att återställa våtmarker, effekter av skrotbilspremier och så vidare. Det framgick tydligt, precis som det står i löptexten, att alla de antaganden som Naturvårdsverket gör ligger till grund för framtagande av målscenarier, och sedan inkluderar Regeringskansliet den politik vi beslutar om.

Till grund för den här politiken ligger inte ett scenario om höjd reduktionsplikt utan ett scenario med en reduktionsplikt sänkt till 6 procent för diesel och bensen, vilket kommer att bidra och redan nu bidrar till att hushållens ekonomi stärks.

Anf. 88 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Det vi försöker diskutera i dag är planen som ska skapa förutsättningar för att Sverige ska nå nettonoll och utsläppsscenario som denna klimathandlingsplan innehåller. Den här grafen bygger på en reduktionsplikt på 26,9 procent, visade det sig när Dagens Nyheter äntligen fick ut dessa handlingar. Det är det vi är lite fundersamma över. Varför använde man något man precis tagit bort förutsättningarna för?

Herr talman! Det är kanske också viktigt att ta upp att när planen kom sa Klimatpolitiska rådet att Sverige skulle kunna visa vägen men att regeringen i stället valde att presentera en klimathandlingsplan som ökar utsläppen och fossilbränsleanvändningen. Världsnaturfonden sa att i stället för en effektiv politik med stora utsläppsminskningar i närtid får vi en mängd utredningar och otillräckliga förslag. Naturskyddsföreningen sa att regeringens klimathandlingsplan bryter mot svensk klimatlag och missar EU:s ESR 2030-gräns. De sa att detta är allvarligt – att knuffa till 2045 går inte, för kommande sju år är avgörande.

Johan Rockström, chef för Potsdam Institute for Climate Impact Research, sa att när Sveriges klimathandlingsplan presenterades på torsdagen hade fokuset på att snabbt få ned utsläppen försvunnit. Mattias Goldmann på 2030-sekretariatet sa att det är osannolikt att Sverige klarar EU:s klimatlagstiftning med den här handlingsplanen. Peter Alestig, som är klimatredaktör på Dagens Nyheter, sa att regeringen betonar att omställningen ska vara kostnadseffektiv, vilket förstås kräver att man vet vad respektive åtgärd kostar och vilken klimatnytta den ger. Det vet man inte, för åtgärderna som föreslås har varken prislapp eller utsläppskalkyl. Det finns alltså inga beräkningar av vare sig kostnader eller utsläppsminskningar.

Herr talman! Regeringen Kristersson lämnar helt enkelt walkover. Inget ska göras under den här mandatperioden, för nu ska man tillsätta utredningar för nästa regering att hantera. Det är 518 dagar sedan regeringen tillträdde, och resultatet är ett liberalt och sverigedemokratiskt sam-

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

arbete som prioriterar att öka utsläppen. Efter 518 dagar är inte ens de utredningar som regeringen enligt klimathandlingsplanen avser att tillsätta på plats. Man har haft 518 dagar på sig att göra det.

Herr talman! Så här 518 dagar senare är statsrådet svaret skyldig. Vilken klimatpolitik, vilka utsläppsminskningar, vilka resurser och vilken ambitiös och effektiv klimatpolitik avser klimatministern att ta ansvar för under sin mandatperiod som är 2022–2026? Efter det finns det ju, oavsett vad som händer, en ny regering på plats.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag får påminna ledamoten om rekvisitaförbudet i kammarens arbetsregler. Det är naturligtvis en utmaning när man diskuterar en konkret graf i debatten.)

Anf. 89 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Regeringen gör Sverige mer beroende av fossila drivmedel när vi behöver göra det precis motsatta. Sverige behöver minskad fossil inblandning för att minska växthusgasutsläppen och utsattheten för volatila oljepriser liksom för geopolitiska påtryckningar. Vi måste klara omställningen av den befintliga fordonsflottan, och det är där vi ser att regeringen har backat mest och därmed chockhöjt utsläppen av växthusgaser.

Utöver att sänkt reduktionsplikt leder till ökade växthusgasutsläpp, att klimatmålen inte nås, sänkt krisberedskap, ökat beroende av icke-demokratier, ökad utsatthet för prischocker från volatila oljepriser, osäkerhet för svenska företag i branschen, oklar tillgång på vinterdiesel samt försämrade incitament för elektrifiering av transportsektorn riskerar sänkningen av reduktionsplikten att innebära mycket höga kostnader för staten och därmed för svenska skattebetalare. Det framgår tydligt i regeringens klimathandlingsplan att man vill använda statens, det vill säga våra gemensamma, resurser för att försöka köpa sig fri genom att köpa utsläppsutrymme från andra EU-länder till kostnader som är oklara och mycket höga – om det ens går – och annars riskera dryga böter. Regeringen saknar i dag en plan för att nå vårt bindande mål i EU om utsläppsminskningar främst inom transporter och jordbruk, trots att det i det scenario som vi nu diskuterar tydligt står att grafen förutsätter att målet ska nås till 2030.

Klimat- och miljöministern nämnde i sitt senaste anförande att kalkylerna bygger på myndigheternas scenarier och regeringens beslutade politik och att man ”räknat på vilket utsläppsutrymme som behöver lösas”. En utredning avses komma med åtgärdsförslag som kan genomföras först efter 2027–2030, det vill säga efter nästa val. Det är fråga om åtgärder som inte genomförs den här mandatperioden, men klimathandlingsplanen ska handla om vad regeringen ska göra den här mandatperioden. Allt läggs alltså på en kommande utredning att hantera, detta inom ett område där det redan har gjorts mängder av utredningar. Transportsektorns omställning har utretts på korsen och tvärsen i flera år av flera regeringar. När vi i Miljöpartiet kom in i Regeringskansliet tog vi exempelvis vidare FFF-utredningen, som tillsattes under alliansregeringen, för att jobba vidare med transportsektorns omställning.

Jag undrar: Kan ministern redogöra för det totala utsläppsutrymmet och det gap som lämpas över på kommande regering att hantera?

Anf. 90 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Tidigt förra året frågade vi här i kammaren klimatministern hur hon skulle samla en majoritet i riksdagen för att förankra en politik som ska minska utsläppen. Klimatministern sa då att vi skulle få en bred förankring i riksdagen och att hon gärna skulle vända sig till fler partier än stödpartiet Sverigedemokraterna. Det stämde inte.

Under våren 2023 frågade vi socialdemokrater åter vad regeringen skulle göra för att minska utsläppen, då de med den antagna budgeten för första gången började öka. Vi fick då veta att vi skulle få svaren i klimat-handlingsplanen på vad regeringen skulle tillämpa för styrmedel för att klara att sänka utsläppen och leva upp till målen. Det stämde inte.

När klimathandlingsplanen äntligen presenterades skulle den leda hela vägen till nettonoll, fick vi höra. Det var tydligen en effektiv klimatpolitik i den nya klimathandlingsplanen till skillnad från den gamla. Inte heller detta stämde. Tvärtom var det i en granskning av DN tydligt att den gamla klimatpolitiken var mer effektiv för att komma närmare målen till 2030.

Nu frågar vi socialdemokrater klimatministern: Hur ska den här regeringen klara av att leva upp till målen för 2030 och det egna transportmålet? Hur ska vi få en politik som lever upp till redan beslutade mål? Vilka styrmedel är det som klimatministern avser när hon talar om styrmedel? Hur ska dessa förankras? Vad är planen? När ska dessa presenteras?

Track record för den här klimatministern är just nu verkligen på nettonoll. Vårt förtroende för att orden leder till handling är absolut väldigt litet. När vi får besked om att det ska presenteras styrmedel vill vi höra vad planen är för att den här regeringen ska stå upp för detta. Risken är annars att det här är ännu ett trix, ännu en manöver för att svenska folket ska tro att regeringen är handlingskraftig och att det finns en effektivitet. Det kanske är så att svenska folket i stället ska förvänta sig att nästa regering tar tag i dessa styrmedel. Vi förstår faktiskt inte.

Det är väldigt tydligt att det stödparti som regeringen vilar sig mot, eller snarare sitter i knät på, inte har för avsikt att hjälpa till i de här förhandlingarna. När vi ställer frågor och försöker få reda på vad Sverigedemokraterna vill se för transportsektorns del är alla svar sådant som leder till mer utsläpp och inte mindre. Det verktyg som regeringens egen utredare visade upp, nämligen ett ETS för bilar och transporter, har avslagits av Sverigedemokraterna, så det är ingenting man kan peka på.

Då kvarstår ett riktigt stort problem för den här regeringen. Jag skulle vilja kalla det för kris i klimatpolitiken. Om det fortsätter på det här sättet kommer vi enligt uträkningarna att behöva minska utsläppen 2025 med 7–8 procent för att nå målen, sedan 2026 med 11 procent och sedan 2027 med nära 18 procent. Vem ska betala vid pumpen då? Är det 40 kronor vid pump som svenska folket ska stå för, eller är det miljardböter som vi ska stå inför när Sverige inte lever upp till EU:s miljö- och klimatmål?

Anf. 91 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag hör ledamoten Guteland. Jag hör henne säga att den gamla politiken enligt DN var mer effektiv. Men hur kommer det sig då att Socialdemokraterna inte vill stå för den gamla effektiva politiken? Hur kommer det sig att man vill sänka reduktionsplikten från Socialdemokraternas sida, om det nu är så att den gamla politiken var så effektiv? Hur kommer det sig att man inte hederligt likt Miljöpartiet, som står fast vid

Prot. 2023/24:86

19 mars

Svar på
interpellationer

den gamla klimatpolitiken, som DN menar är mer effektiv, påpekar att man vill ha samma reduktionspliktsbana som gjorde att man nådde ett av Sveriges klimatmål? Jo, det är för att det faktiskt inte bara handlar om vad man har för streck i sin kalkyl på hur en reduktionsplikt ska gå upp till 60 procent för att man ska nå ett klimatmål – sedan pausades den ändå vid 33 när det blev valår eftersom det blev för jobbigt för svenska folkets ekonomi. Det handlar ju också om att man behöver ha mandat för sin politik.

Jag förstår på den här debatten, herr talman, att ledamöterna är mycket intresserade av den stora piska som de svenska väljarna valde bort. Jag märker att det är den man är intresserad av. Man vill gå tillbaka till den gamla politiken, som enligt DN var mer effektiv. Jag kan bara beklaga det, för det finns ett skäl till att regeringen väljer att ändra på den klimatpolitik som förts.

Skälet till att vi gör den omläggning vi gör är att vi för första gången ska kunna ge förutsättningar för Sverige att nå nettonollmålet. Det sker allra främst genom att vi välkomnar alla fossilfria kraftslag. Vi har en kalkyl där vi räknar inte bara på vindkraft utan även på kärnkraft. Vi kan skapa ett energisystem där vindkraft och kärnkraft samspelar för att skapa leveranssäkerhet och förutsägbarhet sett till priser och annat, någonting som gör att industrin har större chans att lyckas med sin omställning.

När ledamöterna likt mig är ute och träffar företag, näringsliv och privatpersoner är jag övertygad om att de främsta frågor som kommer upp är elen och tillstånden. Det är det som är det viktiga för att lyckas med klimatomställningen.

Läser man vår klimathandlingsplan ser man att det finns utvecklade resonemang om hur befolkningen ska klara av de samhällsekonomiska effekter som följer av en förd klimatpolitik men också om att vi måste ha en energiförsörjning som hänger ihop med vår klimatomställning.

Om man är väldigt noga, och läser väldigt noga i kalkylerna, var det till slut en hundra procentig reduktionsplikt med den logiken som skulle leda till att man har nått nollmålen. Det vet vi alla är fysiskt omöjligt, såvida man inte gör om alla dieslbilars motorer.

Kalkyler är kalkyler, och prognoser är prognoser. Det är bara en utskad plan för den riktning man vill gå i. Vår riktning tar oss till en plats där vi har förutsättningar för att nå noll. Det är tack vare att vi välkomnar alla fossilfria kraftslag.

Det är också tack vare mycket annat. Om man vill höra om den politik som regeringen för på klimatområdet berättar jag gärna, herr talman. Vi ger mer än någonsin till Klimatklivet och mer än någonsin till Industriklivet.

Vi gör ett ordentligt omtag i frågorna om tillstånd och ett ordentligt omtag i energipolitiken. Vi ger mer pengar än någonsin tidigare i Sverige till våtmarker. Vi gör en historisk satsning på laddinfrastruktur på över 4 miljarder de kommande åren.

Allt det är sådant som ingår i regeringens klimatpolitik, som ingår i vår klimathandlingsplan och som ska ske den närmaste tiden.

Detta med att hänvisa till att den gamla politiken enligt DN var mer effektiv blir ganska konstigt när man sedan väljer att backa från den förda politiken.

Anf. 92 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Det hänvisas till den gamla politiken. Det var just satsning på våtmarker, Industriklivet, Klimatklivet och också satsningar på järnväg. Vi har nu ett förslag om ett grönt rotavdrag i stället för lyx-rot. Den gamla politiken är någonting som regeringen verkligen tycker om och vill använda.

Herr talman! I klimathandlingsplanen sägs att regeringen ämnar skjuta upp alla åtgärder. Det kommer att bli väldigt dyrt för vanligt folk, och det kommer att bli väldigt dyrt för Sverige. När man tar bort styrmedel utan att klara av att lägga till andra är det inte vidare seriöst.

Jag hoppas att klimat- och miljöministern tar ansvar för sin tid den här regeringsperioden. Det har redan gått 518 dagar, herr talman. Men statsrådet har fortfarande en chans att se till att Sverige minskar sina utsläpp och återigen tar tillbaka ledartrojan.

Det gäller att vi i Sverige ser till att klimatpolitiken kommer framåt och att vi ser till att vanligt folk har en chans att delta i den. Den chansen har statsrådet. Men den klimathandlingsplan som statsrådet har presenterat är inte den som kommer att se till att vi klarar just det.

Anf. 93 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Klimat- och miljöministern vill inte gärna tala om det enorma gap som finns mellan klimatmålen och regeringens politik. Hon vill i stället tala om förutsättningar för industrins omställning genom till exempel kärnkraft.

Men det som industrin efterfrågar har vi nog alla hört många gånger. Det är el i närtid, snabbare tillståndsprocesser och kompetensförsörjning. På inget av dessa tre områden ser vi kraftiga satsningar från regeringen.

I dag presenterade regeringen sin energiproposition. Man har inga planeringsmål till 2030, vilket är vad industrin efterfrågar. Den vill ha mycket mer el nu i närtid. Miljöpartiet har presenterat en politik för mycket el i närtid.

Det finns en utredning om snabbare tillståndsprocesser på regeringens bord, som har lagts fram av Miljöprövningsutredningen. Men i stället för att gå vidare med förslag i den har regeringen tillsatt en ny utredning där den första punkten handlar om att sänka miljökraven i Sverige till EU:s miniminivå.

Det är ett sätt som skadar svensk konkurrenskraft. Svensk konkurrenskraft lever på vår höga trovärdighet när det gäller till exempel miljö, klimat och arbetsmiljö.

Inom kompetensförsörjningsområdet behöver vi bostadsbyggande för att människor ska kunna flytta dit där jobben finns, och företagen rekryterar över hela världen. Där har regeringen valt att inte skjuta till medel för bostadsbyggande och försvårar rekrytering från andra länder.

I detta allvarliga läge vad gäller klimatkrisen väljer regeringen att öka utsläppen av växthusgaser och att presentera en klimathandlingsplan som döljer att man inte når målen.

Klimatpolitiska rådet kommer med sin rapport i veckan. Hur stor vikt kommer klimatministern att lägga vid innehållet i rådets rapport? Om det i Klimatpolitiska rådets rapport visar sig att regeringens plan för nettonoll inte håller, kommer klimatministern då att komplettera planen?

Prot. 2023/24:86

19 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 94 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Det är kris i svensk klimatpolitik, och krisen startade med den här regeringen. Från att ha haft en politik som var världsledande i klimatomställning fick vi en regering som i stället för första gången bröt trenden och började öka utsläppen i stället för att minska desamma.

Samtidigt har vi en klimatminister som är retoriskt skicklig, som talar om en effektiv klimatpolitik och som jättegärna vill ge sig in i debatter. Ibland kan det vara så i politiken att om man tycker att det är kul med debatterna och pratet blir man kanske för bra för sitt eget bästa.

Just nu är det väldigt uppenbart för svenska folket, journalister och politiker i den här kammaren att klimatministern står framför ett tomt skyltfönster. Det saknas styrmedel för klimatpolitiken.

Samtidigt längtar svenska folket efter en aktiv politik som tar oss framåt och ser till att vi klarar omställningen på ett bra och rättvist sätt.

Samtidigt säger svenskt näringsliv att de vill ha en tydlighet i klimatpolitiken. De vill se ett ledarskap så att de vet hur de ska satsa framåt för att säkra jobben och den gröna tekniken i omställningen.

Samtidigt säger EU-kommissionen och det klimatråd som finns på EU-nivå att alla EU:s medlemsländer måste öka takten. Klimatministern vill gärna lägga den ledande delen i oppositionens knä och tala om vad Socialdemokraterna gör eller inte gör.

Vi tittar på helheten för politiken och arbetar med vår politikutveckling. Vi har väldigt tydligt angett att vi vill se en bättre fördelningspolitik i vår verktygslåda. Vi vill inte ha en politik som ökar utsläppen för transporterna. Vi vill ha en ledande elektrifiering och också se till att ha en bättre reduktionsplikt.

Det är att vilseleda när man talar om var oppositionen befinner sig.

Anf. 95 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det är lite nedlåtande med kommentarer om att det skulle vara retorik som har tagit mig till den här platsen, ledamoten Guteland. Jag har likt alla folkvalda i denna kammare samlat stöd av svenska folket. Jag var den mest kryssade ledamoten, när jag var ledamot, i mitt parti efter vår partiledare.

Jag har ett väldigt starkt stöd inte minst bland mina väljare men också hos svenska folket för den politik vi för. Vi vet att det var många som gick till valurnorna och ville ha sänkta drivmedelspriser. Då får man plocka fram alla andra verktyg i sin verktygslåda, och det gör regeringen.

Om det är den frågan man är mer intresserad av talar jag väldigt gärna om regeringens klimatpolitik i stället för att tala om de förändringar som vi har gjort av den tidigare politiken.

Om man vill tala om vår klimatpolitik kan vi tala om hur vi med den här regeringen har Klimatklivet, som är ett väldigt brett investeringsstöd. Det är större än vad det någonsin har varit tidigare. Vi arbetar med hur vi kan utveckla och förbättra Klimatklivet och se till att satsa mer pengar. Men det gäller att se till att pengarna också når ut till företagen så att alla de som exempelvis är anslutna till Svenskt Näringsliv får hjälp av staten när de vill ta klivet för en omställning.

Vi har Industriklivet, som också är större än det någonsin har varit tidigare. Vi satsar över 7,1 miljarder de kommande åren fram till 2026 på tunga, lättdrivna och andra miljövänliga lastbilar, bussar och arbetsmaskiner. Det finns hur mycket som helst att nämna här.

Men skälet till att det finns en oförutsägbarhet och en bristfällighet i debatten är inte minst att man inte är tydlig med exempelvis hur man förhåller sig till kärnkraften och hur man förhåller sig till drivmedelspriser framöver. Om man refererar till den tidigare klimatpolitiken vore det hederligt om man också höll sig till den, vilket oppositionen väljer att inte göra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:86
19 mars

Svar på
interpellationer

§ 16 Svar på interpellation 2023/24:573 om informationsdelning mellan myndigheter

Anf. 96 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Ingela Nylund Watz har ställt frågor till mig med anledning av betänkandet *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – En ny huvudregel* (SOU 2023:69). Hon har frågat om jag avser att lämna en proposition till riksdagen i juni i år och när ny lagstiftning i sådana fall kan vara på plats.

Frågan om förbättrade möjligheter för myndigheter och andra aktörer att dela information är mycket angelägen. Brottsutvecklingen i Sverige är utomordentligt allvarlig med höga nivåer när det gäller antalet skjutningar och sprängningar, samtidigt som säkerhetsläget i Sverige allvarligt har försämrats. Till detta kommer de stora utmaningarna med den ekonomiska brottsligheten. Den kriminella ekonomin bidrar till att den organiserade brottsligheten kan verka och växa.

Brottsutvecklingen medför också att många unga löper risk att involveras i kriminalitet eller utnyttjas i kriminella sammanhang. En väl fungerande samverkan mellan myndigheter krävs för att trycka tillbaka brottsligheten, och en sådan samverkan förutsätter att det finns ett regelverk som gör det möjligt att utbyta information på ett effektivt sätt.

Som Ingela Nylund Watz anför är frågorna om samverkan och informationsutbyte komplexa. Det krävs noggranna avvägningar kring hur lagstiftningen om informationsutbyte ska utformas för att både bidra till en mer effektiv brottsbekämpning och samtidigt upprätthålla ett skydd för enskildas personliga integritet.

I det nämnda betänkandet föreslås bland annat att vissa statliga myndigheter, kommuner och regioner samt skolor ska vara skyldiga att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Betänkandet har remitterats, och förslagen bereds nu inom Regeringskansliet. Ambitionen är att en proposition ska lämnas till riksdagen i juni i år för att lagstiftning ska kunna vara på plats före årets slut.

Anf. 97 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Tack, justitieministern, för svaret! Jag vill börja med att säga att jag inte betvivlar att justitieministern är minst lika angelägen som

jag om att få till lagstiftning som möjliggör ett effektivare informationsutbyte mellan myndigheter och andra relevanta aktörer så att vi får en mer effektiv brottsbekämpning. Vi är helt eniga om detta.

Men det finns ett litet ord i statsrådets svar som bekymrar mig och som han nämnde alldeles mot slutet. Det är ordet ambition. Det kan användas som en stark viljeyttring med en given målbild, men det är också ett ord som kan användas för att spela ned förväntningarna lite grann. Jag tänkte att den här debatten kanske skulle kunna klargöra åt vilket håll det lutar för statsrådets del.

Huvudförslaget i utredningen är att det ska införas en ny huvudregel som innebär att vissa myndigheter, kommuner och vissa enskilda verksamheter ska bli skyldiga att på begäran lämna ut information också om enskildas förhållanden. Men det finns också ett förslag som innebär att både vissa myndigheter, kommuner och skolor, genom rektorerna, utan någon begäran från en brottsbekämpande myndighet ska lämna ut information när man antar eller misstänker att det föreligger skäl för rättsvårdande myndigheter att agera på sådan information.

Det här är väldigt komplicerad materia, som jag säger i min interpellation. När man tittar på remissvaren framgår det med all önskvärd tydlighet vilket komplext arbete det är som sannolikt pågår på Regeringskansliet. Det är väldigt svåra avvägningar.

Låt mig nämna några exempel på hur remissinstanserna har resonerat. Flera remissinstanser avstyrker eller har allvarliga invändningar mot just faktumet att man föreslår en informationsskyldighet utan en begäran från en brottsbekämpande myndighet.

Många remissinstanser redovisar att man kan känna oro för tjänstepersoners trygghet och säkerhet. En del remissinstanser tar upp frågeställningen om hanteringen – hur man ska klara av att det sannolikt skulle kunna dyka upp en massa överskottsinformation som kan bli svårhanterlig.

En del remissinstanser, som ligger nära socialtjänstens tjänstepersoner och skolans personal, pekar på riskerna för att en sådan här informationsplikt utan att det kommer en begäran från en brottsbekämpande myndighet skulle kunna leda till ökad misstro mot exempelvis socialtjänsten och skolan. Det skulle i sin tur kunna leda till att människor, även om de har behov av kontakter med socialtjänst eller problem i skolan, inte vågar adressera dem av rädsla för att de personliga konsekvenserna ska bli för stora.

Det finns alltså många svåra avvägningar som måste göras. Inte minst är frågan om avvägningen mellan den personliga integriteten och behovet av information väldigt svår. Jag tror att det är ett gediget arbete för Regeringskansliet och ministern att hitta balanspunkten mellan de båda olika storheterna – integritet kontra behov av information.

Utredningen fortsätter till det som är den riktigt stora fråga som många efterlyser, nämligen behovet av att dela information mellan myndigheter. Det ska utredas till i början av 2025, så dessa förslag får vi vänta på ett bra tag till.

Min fråga i dag är: Vad döljer sig bakom statsrådets lilla ord ambition? Är det en tydlig färdriktning, eller ser statsrådet svårigheter att klara hanteringen av remissinstanserna?

Herr talman! Jag vill tacka justitieminister Gunnar Strömmer för svaret och naturligtvis också tacka Ingela Nylund Watz som har ställt interpellationen.

Jag tänkte ta mig friheten att delta i debatten eftersom det här är en fråga som jag brinner för och som jag tidigare har debatterat med statsrådet. Jag vill bara understryka behovet av att se över sekretesslagstiftningen och varför det är så viktigt med möjligheter till ett informationsutbyte.

Jag har under många år, som jag har tagit upp i debatter, arbetat som socialarbetare i olika roller, som både socialsekreterare, skolkurator och fältare. Jag har alltid sett att vi verkligen har behövt en möjlighet till informationsutbyte. Det handlar om att förebygga att ungdomar och barn hamnar i kriminalitet eller annan utsatthet.

Vi behöver varandra när vi ska hjälpa och stötta barn och ungdomar. Det gäller förstås också andra, men det är mest barn och ungdomar jag har ägnat mitt liv åt. När man till exempel ser att ett barn är på väg in i kriminalitet behöver man hjälpas åt. Det räcker inte att bara ha en bra elevhälsa, utan man måste också kunna samarbeta med polis eller andra myndigheter. Det är därför det är så otroligt viktigt att översynen av att möjliggöra informationsutbyte verkligen görs och att detta kommer på plats.

Jag har sett det som att det alltid ska handla om barnets bästa, och barnets bästa är att vi förhindrar att det hamnar i kriminalitet eller andra utsatta situationer. Det kan vi göra om vi kan hjälpas åt.

Problemet har blivit extra tydligt eftersom brottsligheten och kriminaliteten har ökat de senaste åren. Även om det varit en liten paus har ökningen nu tagit fart igen. Detta är inte över, utan vi behöver fortsätta jobba väldigt hårt för att bekämpa den brottslighet och den kriminalitet som inte bara hotar enskilda personer utan hotar hela samhället. Då har det också blivit tydligt att vi verkligen behöver detta samarbete. Kriminella har ingen sekretess, men myndigheter har det. Det innebär helt enkelt att kriminella har ett försprång.

Under pandemin blev det också tydligt att det finns sekretess även inom myndigheter. Till exempel blev vi tvungna att fatta ett beslut så att man skulle kunna prata med varandra inom Skatteverket.

Det finns alltså ett stort antal bekymmer med den lagstiftning som vi har i dag. Det är tydligt att vi behöver komma till rätta med detta och möjliggöra delning av information.

Ett annat exempel är arbetslivskriminalitet och sådant. Där behöver vi verkligen kunna dela information.

Jag betvivlar inte statsrådets vilja, särskilt inte med tanke på det svar han gav mig senast när jag ställde frågan. Detta handlar inte om att sätta åt, utan det är ett allvarligt försök till diskussion och debatt om hur vi ska komma framåt. Vi kan ju ändå se att det finns en möjlighet att komma till rätta med detta och göra förändringar.

Det Ingela Nylund Watz lyfter fram i debatten är dock viktigt: När vi väl kommer förbi detta med att vi behöver göra någonting, hur ska det då göras? Därför är jag väldigt intresserad av hur statsrådet och regeringen anser att man ska ta till vara det som har kommit in från remissinstanserna och även vilken tidsplan vi har att hantera när det gäller den här frågan.

Anf. 99 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag tackar både interpellanten och meddebattören för möjligheten att diskutera dessa viktiga frågor i kväll.

Låt mig börja med ordet ambition, som ni har belyst. Det är väl bokstavligt talat vad det är: Vi har en tidsplan som bygger på att vi ska kunna lägga fram en proposition i sommar för att detta sedan ska kunna vara på plats till hösten. Den är inte förändrad. Sedan ligger det väl i sakens natur att det är lite show, don't tell: Det är när man väl kommer till riksdagen med propositionen som det är riktigt på allvar. Detta är dock den tidsplan vi arbetar efter, och den tycker jag är realistisk.

Det betyder dock inte att de övervägningar och avvägningar som nu görs på något sätt är enkla. Precis som tas upp av interpellanten finns det ett omfattande remissmaterial att arbeta sig igenom, och det gör vi på ett mycket seriöst sätt. De synpunkter som kommer fram i remissvaren är kanske inte överraskande, men de belyser mycket väl precis de avvägningar som utredaren har ägnat sig åt under utredningstiden.

Det finns ett starkt intresse av att kunna dela information på ett annat sätt än i dag. Om jag ska peka på *en* väldigt stark efterfrågan från fältet som jag tycker har hörts högre än nästan all annan efterfrågan under den tid som jag har kunnat överblicka i den här rollen, inte minst när det gäller möjligheten att vidta åtgärder och göra insatser för att förhindra att barn och unga dras in i kriminella nätverk, handlar det just om informationsdelning – att skola, socialtjänst och polis ska kunna sätta sig runt ett och samma bord och dela information, prata med varandra och mobilisera gemensamma krafter för att kunna bryta exempelvis en destruktiv utveckling i ett konkret fall.

Den utredning som vi nu diskuterar tar väldigt många viktiga steg i den riktningen, även om det – vilket också har belysts här – framför allt är fråga om en skyldighet för myndigheter, kommuner och regioner i olika kapaciteter att dela information med brottsbekämpningen. Detta ska förstås vägas mot intresset av personlig integritet. Den tillfråga som lyftes fram i diskussionen är förstås också betydelsefull. Givet Eva Lindhs professionella bakgrund är hon förstås också medveten om det starka intresse som finns i socialtjänsten av att kunna ha och upprätthålla förtroendefulla relationer med både barn och unga och familjer som vänder sig dit.

Jag uppfattar att utredaren på ett mycket seriöst sätt har gjort den avvägningen och hittat en modell som är balanserad. Det är dock klart att det är en målkonflikt, och om vi vill flytta fram positionerna när det gäller möjligheten att dela information kommer det naturligtvis att innebära att andra intressen får ge vika en del. Detta menar jag dock är nödvändigt. Det är också utredarens bedömning, och det är också den riktning vi nu har i vårt arbete innan vi kommer med lagförslaget till riksdagen.

Låt mig sedan bara bredda perspektivet något. Utredningen tar som sagt sikte på flera viktiga aspekter av informationsdelning men täcker inte alls alla relevanta aspekter, som mycket riktigt tas om hand i andra lagstiftningsprocesser. Jag återkommer gärna i mitt nästa inlägg till vilka dessa är och hur jag ser framför mig att helheten ska se ut när olika lagstiftningsprodukter har gått i mål, så att säga, och vi har en hel lagstiftning.

Herr talman! Jag tackar statsrådet för förtydligandet att det är en plan som Regeringskansliet arbetar med och hoppas kunna verkställa. Vi får väl se hur det blir med den saken.

Jag vill kommentera detta med det starka önskemålet från skolan om informationsdelning för att motverka att elever lockas in i kriminella nätverk. Jag är väl medveten om detta, men remissinstanserna som har beröringspunkter med skolan – skolledare och de som arbetar i skolans värld – är oerhört kritiska, liksom kommunerna. Många remissinstanser menar att detta är väldigt långtgående och att det inte stämmer överens med skolans kärnuppdrag. Det ska bli väldigt spännande att se hur statsrådet i sin proposition formulerar denna avvägning och möter den kritiken och den oron.

Låt mig också ta upp en annan aspekt. I utredningen föreslår utredaren också att vissa finansiella företag ska bli skyldiga att lämna information, inte minst för att bidra till att bekämpa den ekonomiska brottslighet som statsrådet nämner i sitt svar. Detta är en alltmer bekymmersam och tung del av den organiserade brottsligheten, och vi vet att uppfinningsrikedomen är väldigt stor när det kommer till olika brottsupplägg genom företag, föreningar och stiftelser.

Jag tror att statsrådet är väl medveten om att man i den senaste gemensamma lägesbilden från de brottsbekämpande myndigheterna för 2023 lyfte upp just problemet med hur den organiserade brottsligheten genom olika typer av bolagsupplägg och koncernbildningar, ibland med säte i utlandet, blåser upp sina företags årsredovisningar, till exempel, för att ge sken av god kreditvärdighet. Man skapar sig pengar för att se till att de pengar man en gång har skaffat på olaglig väg kommer in i den vita ekonomin. Det skapar ett gråzonssamhälle som är väldigt obehagligt.

Jag tycker att det är ett väldigt intressant förslag som utredningen kommer med, det vill säga att vissa finansiella företag ska få en tydligare skyldighet att informera några av de myndigheter som här ligger närmast till – Ekobrottsmyndigheten, Säkerhetspolisen och några till. Jag tycker att det är ett väldigt bra förslag.

Det som är lite tråkigt i sammanhanget är att när man tittar på hur remissinstanserna svarar kan man, kanske som av en händelse, notera att flera av de remissinstanser som ligger den finansiella sektorns företag väldigt nära, till exempel Bankföreningen och Fondbolagens förening, är oerhört kritiska mot detta. De tycker att det i princip är oansvariga förslag från utredaren som innebär att man går utöver banksekretessen och försvårar möjligheten att upprätthålla goda relationer med kunderna. Här finns det alltså en väldigt stark intressekonflikt.

Jag skulle därför vilja höra hur statsrådet ser på detta. Jag tror att vi är eniga om att det som polisen säger om att behovet av att skärpa arbetet mot den ekonomiska brottsligheten är otroligt viktigt. Och vi måste kunna gå efter pengarna. Det tror jag att vi är helt eniga om.

Här finns nu ett förslag som skulle kunna bidra till att vi kommer lite närmare och får ett bra verktyg för detta. Dessvärre möter det väldigt stark kritik. Hur ser statsrådet på detta?

Anf. 101 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag ska vara kortfattad och understryka det som Ingela Nylund Watz var inne på, alltså detta med välfärdsbrottsligheten. Vi vet att det verkligen är någonting som vi behöver ta tag i. Det finns flera delar i det. Vi kan inte ha system som underlättar för välfärdsbrottslighet. Men sekretessen och det som gör att det inte är möjligt att dela information är viktigt för att komma till rätta med detta.

Under alla år som jag har jobbat har en av de vanligaste frågorna som jag får av barn och ungdomar, även när de har blivit vuxna och återkommer, varit: Varför gjorde ni ingenting när ni såg detta?

Den största anledningen är kanske att vi inte kan samarbeta. När möjligheterna till stöd tar slut på det ena stället och man kanske behöver samarbeta – det är då som det faller, och det är då som många barn och ungdomar dras in i kriminalitet och annat. Det finns en paragraf om att man kan bryta sekretessen om det finns risk för att någon ska gå in i kriminalitet. Jag tror inte att den används så mycket som vi tror och hoppas.

Detta handlar naturligtvis om att förhindra välfärdsbrottslighet och arbetslivskriminalitet men också om att vi ska göra allt vad vi kan för att varenda unge i Sverige faktiskt ska få det stöd som de behöver och har rätt till. Då är detta en viktig del.

Sedan är det självklart så – det är där som den avvägning kommer in som också Ingela Nylund Watz tydligt poängterade och som även statsrådet har tagit upp – att vi ska klara av integriteten och klara av detta med att man ska känna tillit till att saker inte kommer ut på byn. Det som vi pratar om är att detta ska delas mellan dem som berörs, så att de kan hjälpa och stötta på bästa sätt. Men det är en klurig fråga.

Anf. 102 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag ska först säga någonting om avvägningarna när det gäller just skola och socialtjänst i relation till polisen och de synpunkter som kommer fram i en del av remissvaren. Jag tycker att de återspeglar den genuina målkonflikt som egentligen finns redan med dagens regler. Det handlar bara om var man ska lägga balanspunkten mellan dessa olika intressen. Det finns redan i dag en avvägning mellan å ena sidan intresset av att dela information och å andra sidan intresset av att skydda information, skydda den personliga integriteten och värna så att säga tilliten mellan exempelvis socialtjänst och barn och unga eller deras föräldrar.

Det som dessa förslag är ett uttryck för är att samhällsutvecklingen ger oss anledning att se över denna balanspunkt, där just intresset av att kunna dela information mellan olika aktörer i samhället har vuxit sig så mycket starkare eftersom det sociala priset och det mänskliga priset för att inte kunna göra det har blivit outhärdligt högt i väldigt många fall.

Den organiserade brottsligheten måste angripas från flera olika håll samtidigt, och vi har lyft fram flera av dessa vinklar i denna diskussion. Naturligtvis kan inget anständigt samhälle över tid leva med en situation där vi i Sverige har nio gånger fler dödliga skjutningar på årlig basis än vad de nordiska grannländerna har tillsammans, eller sprängdåd av det slag som vi har sett under senare år. Att slå mot det grova våldet är naturligtvis en helt central del av en sådan strategi. Men att strypa den kriminella ekonomin och att bryta nyrekryteringen av barn och unga in i de kriminella

nätverken är också en central del, men inget av detta låter sig göras – i alla fall inte med den effektivitet som är nödvändig – om vi inte är beredda att ompröva dagens regelverk när det gäller informationsdelning. Denna utredning är ett uttryck för det.

Jag tycker att man ska ta alla remissynpunkter som handlar om att värna dessa grundläggande integritets- och tillitsintressen på mycket stort allvar, för det är reella och viktiga intressen. Dessa intressen kommer vi så att säga inte runt. Det vore också falskt att låtsas som att vi både kan öka utrymmet för informationsdelning och göra det på ett sådant sätt att det över huvud taget inte drabbar integritetsintresset. Det är klart att det kommer att göra det.

Det handlar dock om att göra denna avvägning på ett seriöst sätt och sedan utforma regler som ändå tar hand om dessa intressen på ett så bra sätt som möjligt. Det menar jag att denna utredning i grund och botten gör. Men jag har respekt för att vi i vår process på Justitiedepartementet nu naturligtvis noggrant måste analysera de synpunkter som har kommit för att se om det finns anledning att göra några förändringar i ljuset av dessa synpunkter. Detta arbete pågår just nu.

När det gäller just att strypa den kriminella ekonomin finns det samma behov. Det finns ett behov av att kunna ta del av information från olika privata aktörer, exempelvis finansiella institut, i relation till brottsbekämpningen. Även där tycker jag att man ska ta kritiska synpunkter på allvar. Banksekretess är någonting oerhört viktigt och inte någonting som bara skyddar människor med väldigt mycket pengar. Det är någonting som skyddar oss alla mot otillbörligt integritetsintrång. Men likafullt tror jag att den riktning som anges i utredningen är viktig även när det kommer till informationsdelning för att kunna strypa den kriminella ekonomin.

Sammantaget menar jag att utredningen är väl avvägd. Vi analyserar förstås de remissynpunkter som har kommit in. Jag är också övertygad om att vi enligt den plan som vi har lagt fram kommer att kunna återkomma med en mycket väl avvägd proposition under våren.

Anf. 103 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för ytterligare synpunkter.

Jag skulle vilja avsluta den här diskussionen med att understryka att vi naturligtvis är oerhört medvetna om att vi måste få till ny lagstiftning på detta område och angelägna om att det sker. Vi ser verkligen fram emot de avvägningar som ska göras i Regeringskansliet och den proposition som ska komma.

Jag ska också ta upp några farhågor som jag hoppas inte besannas. Men innan jag kommer till det skulle jag vilja säga att det pågår väldigt många utredningar på detta område. Den förra regeringen påbörjade i ärlighetens namn ett sådant arbete med olika utredningar. Den nya regeringen har tagit vid och i några fall gett tilläggsdirektiv och i några fall lagt ned utredningar och tillsatt nya, ungefär likartade, utredningar. Det handlar till exempel om en utredning om bolag och brott som är oerhört spännande och intressant.

Det handlar också om fortsättningen på den utredning som vi nu diskuterar och som handlar om informationsutbytet mellan myndigheter, vilket är någonting som inte minst många kommuner efterfrågar. De känner

att de vill vara en tydligare del i detta och vill ha tydligare lagstöd för att kunna vara en verklig del i informationsutbytet med myndigheter.

Jag som har min bakgrund i Södertälje har levt med detta krav under lång tid eftersom vi av olika skäl har drabbats på väldigt speciella sätt. Det återstår alltså mycket arbete, och en del kommer tyvärr lite sent under mandatperioden. Det gäller till exempel den stora utredningen om samverkan mellan myndigheter.

Jag ska avsluta med att säga att jag kommer att vara väldigt noggrann när propositionen kommer. Till exempel kampen mot den ekonomiska brottsligheten och de förslag som finns och som ställer krav på den finansiella sektorn att lämna information på ett tydligare sätt är minst lika viktigt som det faktum att man ska förhindra att ungdomar dras in i brott. Jag hoppas att statsrådet också tycker att båda sakerna är lika viktiga. Det får vi se i propositionen. Jag kommer att bevaka detta stenhårt.

Anf. 104 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag ser mycket fram emot den hårda granskningen från kammaren.

Jag känner mig förvissad om att vi kommer att tillgodose den mycket berättigade efterfrågan som finns på ny lagstiftning som på ett helt annat sätt än i dag möjliggör informationsdelning. Det gäller både för att komma åt det grova våldet, strypa den kriminella ekonomin och bryta nyrekryteringen inom de kriminella nätverken av barn och unga.

Precis som Ingela Nylund Watz säger i sitt avslutande inlägg pågår flera lagstiftningsprocesser parallellt. Det som vi har talat om i kväll rör framför allt skyldigheten för olika aktörer att dela information med brottsbekämparna, alltså polisen. Om jag inte är helt ute och cyklar tog riksdagen häromdagen ställning till en proposition från regeringen när det gäller utvecklade möjligheter att dela information för att förhindra felaktiga utbetalningar och arbetslivskriminalitet, vilket är utomordentligt viktigt.

Sedan har vi den bredare uppföljningen när det gäller just möjligheten att dela information mellan myndigheter. Vår analys har varit att det som ligger på bordet inte räcker hela vägen utan att vi också behöver säkerställa möjligheten att byta information mellan myndigheter på ett annat sätt än i dag. Det är inte minst betydelsefullt när det gäller att effektivt kunna bekämpa den ekonomiska kriminaliteten. Det finns dessutom en skolsäkerhetsutredning som också ser på vissa aspekter av detta.

Min sammanfattande poäng är att allt detta är väl avvägda direktiv som adresserar viktiga och verkliga samhällsproblem. Det tas om hand på ett mycket seriöst sätt enligt en mycket svensk, traditionell utredningsmodell. Det gör att jag är övertygad om att vi kommer att hitta en väl avvägd balans, även om den kan vara en annan än i dag, mellan å ena sidan utökade möjligheter att dela information och å andra sidan regelverk som också respekterar den personliga integriteten och värnar tilliten i viktiga verksamheter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

- 2023/24:85 En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet
2023/24:86 Tillfälligt höjt tak för rotavdraget
2023/24:88 En tydligare process för tillståndsprövning av elnät
2023/24:91 Vissa förslag om kompensation m.m. till personer födda 1957 och 1959 på grund av höjd åldersgräns för förhöjt grundavdrag
2023/24:92 Tydligare regler för val till Sametinget
2023/24:93 En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp
2023/24:95 Partnerskapsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och medlemmarna i organisationen för stater i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet
2023/24:102 Stärkt skydd för vissa polisanställda
2023/24:105 Energipolitikens långsiktiga inriktning
2023/24:107 Ändringar i medborgarskapslagen
2023/24:108 Bättre möjligheter att verkställa frihetsberövanden

Skrivelser

- 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023
2023/24:90 Nordiskt samarbete 2023
2023/24:94 Verksamhet inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2022 och helåret 2023
2023/24:97 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning
2023/24:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2023

EU-dokument

- COM(2024) 139 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2021/2115 och (EU) 2021/2116 vad gäller normer för god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden, system för klimatet, miljön och djurskydd, ändringar av strategiska GJP-planer, översyn av strategiska GJP-planer och undantag från kontroll och sanktioner

Motioner

- med anledning av prop. 2023/24:74 Höjd spelskatt
2023/24:2828 av Helena Lindahl m.fl. (C)

med anledning av prop. 2023/24:79 Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå

- 2023/24:2824 av Camilla Hansén m.fl. (MP)
2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S)
2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C)

Finansutskottets betänkande

- 2023/24:FiU33 Extra ändringsbudget för 2024 – Försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 mars

2023/24:628 Återvätning av våtmarker

av *Joakim Järrebring* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:629 Stöd till grön omställning

av *Ida Ekeröth Clausson* (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:630 Fiskehamnar i Halland

av *Christofer Bergenblock* (C)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:631 Kriminalisering av ekonomiskt våld

av *Åsa Eriksson* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:632 Jämställda löner

av *Sanne Lennström* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:633 Infrastrukturen i Kalmar län

av *Tomas Kronståhl* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 18 mars

2023/24:634 Situationen för hbtqi-personer i Turkiet

av *Daniel Vencu Velasquez Castro* (S)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 mars

2023/24:732 Okunskap om pensionssystemet

av *Daniel Persson* (SD)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:733 Folkbildning i hela landet

av *Jonathan Svensson* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:734 Socialtjänstens insatser gentemot vårdnadshavare

av *Roger Hedlund* (SD)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2023/24:735 Försvarsmakten och vindkraftverk

av *Birger Lahti* (V)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:736 Slutavverkningsbar skog
av *Malin Larsson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

Prot. 2023/24:86
19 mars

den 18 mars

2023/24:737 Stöd till adopterade från Chile
av *Martina Johansson* (C)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 20.12.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 41 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.50,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 84 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Meddelande om parentation.....	1
§ 3 Meddelande om frågestund	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 5 Ärenden för bordläggning	2
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:564 om register över hushållens tillgångar och skulder	2
Anf. 1 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	2
Anf. 2 MATHIAS TEGNÉR (S).....	3
Anf. 3 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	4
Anf. 4 MATHIAS TEGNÉR (S).....	5
Anf. 5 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	5
Anf. 6 MATHIAS TEGNÉR (S).....	7
Anf. 7 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	7
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:507 om åtgärder för att minska antalet förlossningsskador	8
Anf. 8 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	8
Anf. 9 SANNE LENNSTRÖM (S)	9
Anf. 10 ANNA VIKSTRÖM (S)	10
Anf. 11 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	11
Anf. 12 SANNE LENNSTRÖM (S)	12
Anf. 13 ANNA VIKSTRÖM (S)	13
Anf. 14 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	13
Anf. 15 SANNE LENNSTRÖM (S)	15
Anf. 16 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	15
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:510 om en förbättrad klimakterievård	15
Anf. 17 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	15
Anf. 18 LARS MEJERN LARSSON (S).....	16
Anf. 19 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	17
Anf. 20 LARS MEJERN LARSSON (S).....	18
Anf. 21 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	19
Anf. 22 LARS MEJERN LARSSON (S).....	20
Anf. 23 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	21
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:567 om utredning om modersmålsundervisning	21
Anf. 24 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	21
Anf. 25 LAWEN REDAR (S).....	22

Anf. 26	ANDERS ALFTBERG (SD).....	23
Anf. 27	LINUS SKÖLD (S).....	24
Anf. 28	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	24
Anf. 29	LAWEN REDAR (S).....	25
Anf. 30	ANDERS ALFTBERG (SD).....	26
Anf. 31	LINUS SKÖLD (S).....	27
Anf. 32	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	27
Anf. 33	LAWEN REDAR (S).....	27
Anf. 34	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	28

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:581 om nedskärningar i

landets skolor.....	28
Anf. 35 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	28
Anf. 36 ÅSA WESTLUND (S)	29
Anf. 37 PAULA ÖRN (S)	30
Anf. 38 ROSE-MARIE CARLSSON (S)	31
Anf. 39 LINUS SKÖLD (S)	32
Anf. 40 HANNA WESTERÉN (S)	33
Anf. 41 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	34
Anf. 42 ÅSA WESTLUND (S)	34
Anf. 43 PAULA ÖRN (S)	35
Anf. 44 ROSE-MARIE CARLSSON (S)	36
Anf. 45 LINUS SKÖLD (S)	37
Anf. 46 HANNA WESTERÉN (S)	37
Anf. 47 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	37
Anf. 48 ÅSA WESTLUND (S)	38
Anf. 49 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	38

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:555 om resurser till

landets lärcentrum.....	39
Anf. 50 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	39
Anf. 51 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	40
Anf. 52 GUNILLA SVANTORP (S)	40
Anf. 53 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	41
Anf. 54 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	42
Anf. 55 GUNILLA SVANTORP (S)	43
Anf. 56 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	43
Anf. 57 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	44
Anf. 58 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	44

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:593 om statsbidrag för

anpassad utbildning inom komvux.....	45
Anf. 59 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	45
Anf. 60 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)	45
(forts.).....	46

Ajournering.....

Återupptaget sammanträde.....

§ 12 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:593 om statsbidrag

för anpassad utbildning inom komvux.....	46
Anf. 61 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	46
Anf. 62 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)	47
Anf. 63 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	48
Anf. 64 TREDJE VICE TALMANNEN	48

Anf. 65	CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S).....	48
Anf. 66	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	49
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:565 om museers		
krisplaner		49
Anf. 67	Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	49
Anf. 68	LAWEN REDAR (S).....	49
Anf. 69	EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....	50
Anf. 70	Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	51
Anf. 71	LAWEN REDAR (S).....	52
Anf. 72	EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....	53
Anf. 73	Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	53
Anf. 74	LAWEN REDAR (S).....	54
Anf. 75	Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	54
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:535 om transparensen i		
regeringens klimatpolitik		55
Anf. 76	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	55
Anf. 77	JOAKIM JÄRREBRING (S)	56
Anf. 78	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	56
Anf. 79	JOAKIM JÄRREBRING (S)	57
Anf. 80	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	58
Anf. 81	JOAKIM JÄRREBRING (S)	59
Anf. 82	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	60
§ 15 Svar på interpellationerna 2023/24:538, 539 och 548 om		
klimathandlingsplanen		60
Anf. 83	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	60
Anf. 84	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	61
Anf. 85	ELIN SÖDERBERG (MP)	62
Anf. 86	JYTTE GUTELAND (S)	63
Anf. 87	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	64
Anf. 88	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	65
Anf. 89	ELIN SÖDERBERG (MP)	66
Anf. 90	JYTTE GUTELAND (S)	67
Anf. 91	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	67
Anf. 92	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	69
Anf. 93	ELIN SÖDERBERG (MP)	69
Anf. 94	JYTTE GUTELAND (S)	70
Anf. 95	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	70
§ 16 Svar på interpellation 2023/24:573 om		
informationsdelning mellan myndigheter.....		71
Anf. 96	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	71
Anf. 97	INGELA NYLUND WATZ (S).....	71
Anf. 98	EVA LINDH (S).....	73
Anf. 99	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	74
Anf. 100	INGELA NYLUND WATZ (S).....	75
Anf. 101	EVA LINDH (S).....	76
Anf. 102	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	76
Anf. 103	INGELA NYLUND WATZ (S).....	77
Anf. 104	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	78
§ 17 Bordläggning.....		
§ 18 Anmälan om interpellationer		80

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	80	Prot. 2023/24:86
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 20.12.....	81	<u>19 mars</u>